ALFONSI FERRI NEAPOLITANI MEDICI *eminentiſsimi, Pauli* III. *Pont. Maximi chirurgi primarij, de ligni ſancti multiplici medicina, & uini exhibitione, libri quatuor.*

Indice rerum præcipuè obſeruandarum adiecto.

BASILEAE

1538.

ALFONSI FERRI

ARTIVM ET MEDICINÆ Doct. de ligni ſancti multiplici medicina, & uini exhibitione, liber primus.

Præfatio.

Lignum ſanctum ſiue Indicum.

LIgnum illud quod uulgo ſanctum, aliàs Indicum appellatur, ab inſulis affertur in interiori oceano ætate noſtra repertis, unde etiam morbus ille qui Gallicus dicitur, ad nos manauit, antea noſtris terris incognitus. In illis autẽ regionibus is morbus natiuus eſt, ac præter cõtagionem per ſe naſcitur frequentiſſimè, cum apud nos ex ſola uideatur fieri contagione. In eo morbo gentes illæ præſentiſſimo remedio utuntur huius ligni, omnesq; curantur hac unica medicina. Eam rem noſtri qui illic uerſantur, animaduertẽtes, & ipſi eo remedio uſi ſunt, quicunq; in morbũ gallicum inciderunt, & inde in patriam reuertentes, afferre ad nos cœperunt lignum ipſum, eaq; medicina oppreſſos gallico

Morbus gallicus unde manarit.

morbo curare. Quod ubi bene atque cũ ſalute ſucceſſit, breui ac facile id remedium per omnes noſtras regiones receptum eſt, habitumq́ pro optimo & præſentiſſimo in morbi gallici curatione. Quoniam uero in inſulis unde lignum affertur, non in hoc ſolo morbo adhibent ipſius ligni medicinã, ſed in alijs quamplurimis morbis ac ferè in uniuerſis: illarum gentiũ exemplo noſtri homines edocti, ad multos alios morbos curandos eiuſdem ligni remedio uti cœperunt. Itaq; hæc eadem medicina ligni ſancti tam in morbo gallico, quàm in pleriſq; ſimilibus morbis, atque etiam diuerſis, probatiſſima iam apud nos eſt, & in frequentiſſimo uſu.

Vſus ligni ſancti multiplex

Nos uero pro communi hominum ſalute, ac pro noſtro officio, ad hanc tam nobilem ſalutaremq́ medicinam adhibentes omne ſtudium noſtrum omnemq́ diligentiam, animaduertimus & ex conſideranda rei ratione, & ex frequenti ac uaria exercitatione & uſu curationis atque ſucceſſu, medicinã ipſam in uarijs morbis præparari & uul

gò exhiberi ſine ulla medendi ratione, nulla habita uel morborum uel ægrotantium cōſideratione, ſed promiſcuè ac ſine ullo diſcrimine cuiuis morbo & cuicunq; ægroto medicinam ipſam eodem modo confici & adminiſtrari. Quæ res in perniciem cedat ſæpius neceſſe eſt miſerorū ægrotātium, dum id quod alicui ſaluti fuit, cæteris qui uel diuerſo morbo uel diuerſa diſpoſitione affecti ſunt, cauſa fit non auferendi morbi, ſed augendi. Itaque nos curauimus ut ab hoc prauo uſu medicina tā utilis & neceſſaria ad medendi artem & rectam curationē reuocaretur. De hoc enim ligno ſancto tractauimus, & cognoſcendo, & eligendo, & præparando, & exhibendo, & quemadmodum, quibuſq; morbis adminiſtretur, quibuſque complexionibus, ætatibus, tēporibus, regionibus, inueteratis aut recentibus morbis, ac de multiplici uariaq; confectione & adminiſtratione huius medicinæ. Atq; ut res tota eſſet promptior & manifeſtior, materiam omnē digeſſimus in partes diſtinctas,

easq́; partes titulis adnotauimus ſingulis atque per capita expoſuimus.

De præparatione & adminiſtratione ligni ſancti, quod nõ eadem ſemper, ſed diuerſa debet fieri diuerſis morbis & diuerſis diſpoſitionibus. Cap. I.

QVod nos maximè mouit ad huius operis confectionem, id fuit quod uidimus hanc medicinã ab omnibus eodem modo præparari, & adminiſtrari, tam diuerſis morbis, quàm diuerſis diſpoſitionibus: quod ualde mirati ſumus obſeruari à medicis uniuerſis. Cum ea res tota ſit maximè contraria rationi, ut ligni ſancti medicina eodem modo confecta & exhibita, quæ eſt eadem cauſa & idem agens, putetur poſſe curare diuerſos morbos, & contrarios qualitatibus, item diuerſas & contrarias cõplexiones, uel diſpoſitiones corporum ab intrinſeco & extrinſeco: ut ætatis, noui uel ueteris morbi, regionum & temporum anni, & ſimilium. quę curationes corporũ in diuerſis & contrarijs qualitatibus & diſpoſitionibus, ſunt diuerſi & contra-

rij effectus ab ipſa medicina ligni ſan-
cti. Et quomodo hæc fieri ab omnibus
credita ſunt, quæ fieri non poſſunt ullà
ratione. Nam ut Ariſtoteles præcipit
lib. 2. de generatione & corrupt. idem
& ſimiliter habens ſe, ſemper idem in-
natũ eſt facere. Et ibi Auerroës: Idem
non facit contraria. Autore etiam Ari
ſtotele qui ait: contrariorũ contrariæ
ſunt cauſæ. Intentiones enim & opera
tiones eiuſdẽ agentis neceſſe eſt ut ſint
conformes potentijs & uirtutibus ipſi
us agentis: nec poſſunt eſſe propterea
diuerſæ intentiones in medicina ligni
ſancti, ſi illi non accedant diuerſæ uir-
tutes per diuerſas illius pręparationes
& adminiſtrationes. Quod ex Auer-
roë accepimus, qui ait tertio de anima:
Quũ duæ intentiones ſunt diuerſæ, ne
ceſſe eſt ut uirtutes ſint diuerſæ. Quam
óbrem nõ poteſt medicina ipſa eodem
modo diſpoſita producere diuerſos cu
rationis effectus. Nam ut Auerroës te cap. 2.
ſtatur ſecundo metheororũ, diuerſi effe
ctus fiunt propter diuerſitatẽ ſubiecti
in diſpoſitione. Ac propterea omni-

no neceſſe eſt ad diuerſos curãdi effe-
ctus producẽdos diuerſam fieri diſpo-
ſitionem ipſius ligni ſancti per præpa-
rationes diuerſas. Ex Ariſtotelis etiam
doctrina ſecũdo Phyſicorũ, qui ait, ea
dem cauſa per ſe eſt duorum contrari
orum, ſed duabus diſpoſitionibus di-
uerſis. Et octauo Phyſicorũ, nullum
agens, inquit, in eadẽ diſpoſitione pro
ducere poteſt effectus cõtrarios. Et ibi
Auerroës inſuper dicit, quod cũ pro-
portio illius quod habet potentiã agen
di duo contraria, fuerit eadẽ ad contra
ria, neutrum efficiet illorum. Falſò igi
tur ligni ſancti medicina eodem mo-
do præparata ualere credita eſt, ad ſa-
nandos diuerſos morbos, uel eundem
etiam morbum in corporibus diuerſo
modo affectis & diſpoſitis. Et ne à me-
dicis diſcedere uidear, non ſolum logi-
ci, inquit Galenus, ſed etiam methodi
De ſanita te tuenda. ci euidenter intelligũt, unam omnibus
naturis medicinã neceſſariò non con-
uenire. Et quia nõ curamus hominem
in cõmuni & indifferenter, ſed ut ua-
ria ac diuerſa diſpoſitione affectus eſt
homo

homo uel intrinſeca, ut diximus, uel extrinſeca. Quapropter ut hæc maximè ſalutaris medicina, quæ in potentia eſt ad curandas diuerſas diſpoſitiones & morbos diuerſos, ad actum uerè deducatur: et ut diuerſi effectus curationis & diuerſæ operationes ex eadem medicina producãtur, ut neceſſe eſt à cauſis diuerſis: oportet ut eidem ipſi medicinæ tribuamus diuerſas differentias, per diuerſas illius pręparationes. Quare unum pharmacũ omnibus nequaquam cõuenire poteſt, ſed oportet medium eſſe, inquit Galenus de compoſitione medicamentorum, ceu ad mediam temperaturã aptatum, ducere uero ad utramque eius medij extremitatem, dum quotidiano uſu & experientia probatur. Si ut res poſtulat confectum ſit, in eo manere conſilium eſt: ſi paulũ deficiet augere ipſius uires, quẽadmodum etiam adimere cum præter modum efficax ſit. *libro. 2. cap. 1.*

Quod ſit lignum ſanctum. CAP. II.

OBſeruatum eſt ab excellentibus medicis ut in ratione ſimplicis

In ratio-ne ſimplicis quot requirã tur. cuiuſque quinq; requirantur: Quid ſit, quale ſit eligendum, cuius naturæ ſit, quæ illius proprietas & operationes, quę permutatio in medicina. Hũc nos morem ſequemur in explicanda ligni ſancti ratione. Ac primũ oſtendemus, quid illud ſit, id eſt quod lignũ ſit hoc, quod dicimus ſanctũ. Et nonnulli quidem putant non fuiſſe ignotũ antiquis medicis hoc lignũ. Ipſum enim alij dicũt eſſe id quod ab Auic. karõ appella tur, alij uero idem quod heſtedeen: plericq; opinãtur non aliud eſſe, q̃ Ebenũ. Hi autem, qui Ebenum credunt, argumento utuntur probabiliori multò q̃ cęteri, ac inſuper Ariſtotelis autoritate qui tradit quarto metheor. omne lignũ natare in aqua, nec ſidere, præter Ebenum. Hoc autem lignum ſanctum nõ aliter quàm Ebenus ſidit ac minimè natat, quapropter creditum eſt idem eſſe quod Ebenus aut certè Ebeni ſpecies hactenus incognita, præſertim cũ eandem opem uideatur afferre lignũ ſanctum quam Ebenus in membris excrementorum. Nam & calculos frangit

Ebenus nõ ſupernatat.

git & uentris inflationē diſſoluit. Qui lignum ſanctum eſſe karon putant, illud afferūt, quod hoc lignum medetur morbis iuncturarū, quod ait Auicēna karon efficere. Eodemq́ fere argumēto utuntur de ligno heſtedeen. Sed aliud omnino eſt hoc lignum ſanctum, q̃ uel Karon uel heſtedeen. Nam karon, ut Auicēna præcipit, confert morbis iuncturarum factis à cauſa primitiua, ut fracturis, diſtortionibus, ac luxationibus, quibus conferre par eſt extra appoſitum. At lignum ſanctum conſtat medicinam eſſe antidotariam contagioſis morbis, intus exhibitam, nec non q̃ plurimis uarijsq́ morbis multiplici remedio ſubuenire, ac propterea longè aliud eſt lignū ſanctum, q̃ karō. Sed ab his lignis, & à cęteris omnibus quæ in aqua nō ſidunt, palàm eſt lignū ſanctum natura maximè differre, cum illa natent, hoc ſidat. Ab Ebeno uerò lignum ſanctum longè etiam differre affirmamus, quamuis illi grauitate ſimile ſit. Nā Ebenus qui non fluitat niger eſt, ut manifeſtū eſt ſenſu. Sed ligni

Lignū ſanctum antidotus eſt morbis cōtagioſis.

Lignū ſanctū nō eſſe Ebenū.

ſancti color nequaquã eſt niger. Duritie quoq; differt ab ebeno lignum ſanctum: non enim ita maceratur lignum ſanctum in aqua cæteris paribus, quẽadmodum ebenus. Cum tradat Auic. ex ebeno collyriũ fieri. Præter hęc ebenus ſi iuxta ponatur, ignẽ ſtatim corripit, quod minimè cõtingit in ligno ſancto. Demũ nec tantum odorem nec talem omnino reddit lignum ſanctum, ſi cõburatur, quantus & qualis redditur ab ebeno. Quamobrem prorſus aliud eſt, quàm niger ebenus lignum ſanctum. Aut fortaſſe ſpecies quędam eſt ebeni non ante cognita noſtris regionibus. Atq; ab omnibus lignis longè differt, quæ hactenus medici cognouerũt: nã à nouo orbe noua hęc ad nos uenit eximia medicina. Nec eſt mẽtitus Ariſt. qui ſolum ebenũ è lignis tradiderit, in aqua non natare, id enim de lignis uerisſimum eſt, quæ noſſe potuit Ariſtoteles: hoc autem lignum uſque ad noſtram ætatem fuit incognitum.

Ebenus ignẽ ſtatim contrahit

Quale ſit eligendum lignum ſanctum Cap. III.

Ex

EX nouis inſulis plures ferre cognouimus lignū ſanctum, atq; propterea uidendum eſt ubi optimū producatur. Nam & ex inſula affertur, cui nomē inditū eſt ſancti Ioannis, et ex inſula ſancti Dominici, & ex inſula ſanctæ Crucis. Hæ autē inſulæ ad meridiem omnes poſitæ ſunt, alia tamen alia auſtralior eſt, diſtantq; non parū inter ſe ſingularū paralleli: ut à geographiæ peritis illuc nauigātibus cognitum ac traditum eſt. Itaque inſula ſancti Ioannis habet Borealis poli altitudinē, diſtatq; illius parallelus à circulo equinoctiali gradibus uiginti cū dimidio. Inſula ſanctæ Crucis gradibus ferè decem & octo. Inſula ſancti Dominici gradibus tredecim. Ab hac inſula ſancti Dominici primū allatum ad nos lignū ſanctum eſt, eoque aliquandiu medici uſi ſunt. Poſtea ab inſula ſanctæ Crucis & ſancti Ioannis afferri cœpit. Animaduerſumq; eſt optimū eſſe quod inſula mittit ſancti Ioānis, idq; multò utilius eſſe, q; id quod naſcitur in inſula ſancti Dominici, hoc enī aridius eſt, magiſq;

Martino Deſio autore

ſumentium corpora exiccat, illud uerò ſancti Ioannis humectat corpora in calidis morbis, humidumq́ radicale conſeruat, quod experimento patet in aſmaticis in phthiſicis, & hecticis. Id uerò à ratione alienũ non eſt, ut temperatius ſit lignum ex inſula ſancti Ioãnis, ſiccius uerò & aridius eſt in inſula ſancti Dominici. Nã quæ orbis regiones ſubiacent æquinoctiali, aut non longè diſtant, nimio ſolis calore inflammantur: Quoniam cum præcipua caloris cauſa ſit in terra reflexus radiorum ſolis calefaciens infimam aëris regionem, ubi ſolis radij ex meridiano circulo uel recti uel parũ obliqui terram feriunt, neceſſe eſt uehementem fieri reflexum aëremq́ infimum maximè feruere. At in æquinoctiali circulo recti à meridiano terram feriunt radij ſolis. Quamobrẽ inſula diui Dominici uehementiore ſolis ardore peruritur, q̃ inſula diui Ioannis, quæ octo ferè gradibus minus quàm illa diſtat ab æquinoctiali. Itaq; in inſula ſancti Dominici excoquitur, euaporátque in ligno ſancto

cto ex nimio æſtu ſuccus ille ſalutaris, fitq́ lignum aridũ nimis & torridum: contrà inſula ſancti Ioãnis cum minori afficitur ui caloris, tũ uero refrigeratur ſcatentibus undiq́ aquis: nam fontes habet quãplurimos, fluminibusq́ rigatur uberrimis: quo fit ut ſit regio illa temperatiſſima ſtirpesq́ ferat & ex moderato aëris calore, & ex terræ humiditate omnis generis pręſtantiſſima in ꝓpria natura. Quare manifeſtũ eſt lignum ſanctum optimũ & ſaluberrimum ex inſula ſancti Ioannis cõportari. Dicendũ eſt deinceps quale ſit per ſe lignũ ſanctum eligendũ. Ac primũ ex arboris ętate media uim habet firmiorem. Tenera enim ætas cuiusq́ uegetabilis tenuẽ ſuſcipit leuemq́ uegetationem, ſenectus uerò prope corruptionem eſt, ut Auerroës ait ſecundo de generatione & ſecundo metheororũ: uirtúsque propterea in ſenectute minuitur. Quapropter media ætate arboris optimum eſt lignum ſanctum. Et ex arboris autem partibus nec tenues ſurculi eligendi ſunt, nec rurſus

Ligni ſancti electio.

ſanctum ex inſula ſancti Ioãnis, ex arbore mediæ ætatis, ramo mediocri: tum ſitq́ recẽtiſſimũ, ac ſi fieri poteſt, annũ non excedat, graui pondere, cortice hęrenti, colore fuſcum & flauum.

Cuius naturæ & complexionis ſit lignum ſanctum. Cap. IIII.

TEmperatiſſimũ quidem eſſe natura lignum ſanctũ, apparet ex maxima ipſius uirtute atque operationibus, dũ ea medicina ingentes & quàm plurimi morbi curantur ſine læſione uexationéue languentium. quin magnum ſumentibus præſtat alimẽtum præter cætera ſimplicia, quorũ uſus eſt medendis corporibus humanis. Quãobrem licet tantos & tam uarios effectus producat magis ex uirtute intrinſeca & ex forma ſubſtantiali, quàm ex qualitatibus, tamen ex primis etiã qualitatib. ipſum operari neceſſe eſt. Quibus conſtat, ut diximus, eſſe maximè temperatũ, atq; ex omnibus quatuor qualitatibus operari, quoniã & ægrotos ſanat, & morbos curat calidos, frigidos, humidos & ſiccos. Nec obſtat,

quod Ariſtoteles præcipit 2.de genera tione ,contrariorũ contrarias eſſe cau- ſas.Et Auer.primo de generatione,cõ trarium non accipere ſuum contrari- um.Neq; enim ſimpliciter & abſolutè diuerſos & cõtrarios qualitatibus mor bos & ægrotos curat lignũ,ut imperi tè hactenus creditũ eſt. Sed uariè ac di uerſe ꝑparatũ & alteratũ:intẽſum ma iori portione ligni infuſi:remiſſum ma iori aquæ infuſione. Quo pacto cõtra ria poſſunt cõtingere in eodẽ ſubiecto, alterũ uidelicet in intenſo, alterum in remiſſo, autore Auerroë 4. metheor.

Cap.3. Ligni ſancti mira tẽperies.

Temperatiſſimę autem naturæ hoc li gnum eſſe licet cognoſcere ex Auerro is doctrina quinta colliget, aliorumq; autorum ſimplicium qualitates inda- gantiũ per primas operationes, ſecun das & tertias. Primæ uero operationes ſunt calefacere,frigefacere,ſiccare ,hu- mectare. Secũdę ſunt quę ex primis ꝓ- ueniũt:ut à calido et humido molle red di,à frigido & ſicco durum fieri. Terti as uirtutes dicimus,quę fiunt in ꝓprio ac determinato ſubiecto,ut ꝓuocare u- rinam

rinam, educere choleram. Et ex primis autem operationibus liquet temperatam eſſe naturam ligni ſancti, quoniam ſumpta hęc medicina, nequaquam plus iuſto aut calefacit aut refrigerat, aut exiccat, aut humectat, nec unquam temperiem excedit: non enim conuertitur in calidiorem chilum, ſed in temperatum. Temperata uerò medicina eſt, ut ait Auerrois, quæ cum ſumitur exigua portione, comparata materiæ, per illam è corpore eductæ, non inducit affectionem extraneam in corpore, quod potiſſimum in hoc ligno reperitur. Nunquã enim ægrotis etiam diu ipſum ſumentibus extraneam inducit affectionẽ. Ex ſecundis itẽ operationibus & tertijs temperatũ apparet lignũ ipſum: nam & ſtringit & laxat, & illa omnia moderatè operat̃. Et ſi uel pulmonẽ purgat, uel epar, uel ſi urinã ꝓuocat, uel ſudorẽ educit, uel ad quodcũq; remediũ adhibetur, omnia efficit tẽperat & ſine lęſione corporũ uel moleſtia. Quaꝓpter manifeſtũ eſt ex operationibus tẽperatiſſimũ eſſe natura lignum

ſanctũ. Licet difficile credat eſſe Auer rois, medicinã inueniri in cunctis operationibus temperatam. Sed id nos ita ſe habere & experimentis intelleximus, atq; ita nos iure affirmamus atq; prçcipimus. Ariſt. enim tradit. 2. poſteriorum, ex ſenſu memoriã fieri, ex memoria experiẽtiam, ex experientia artem conſtare. Quanq; uero temperata natura eſt, & cõplexio ligni ſancti, tamen eſſe prædominium ei neceſſe eſt, quemadmodũ ſimplicibus cũctis unius qualitatis & cõplexionis. Itaq; conſtat apud omnes calidũ & ſiccum eſſe hoc lignũ: ſed non admodũ liquet cunctis, quo gradu caliditatis: nam putant pleriq; ob maximas illius operationes ad tertiũ caliditatis gradũ pertingere. Nos uero affirmamus ad ſecundũ tantum gradum aſcendere caliditatis, nec hanc metã caloris excedere illius naturam: idq; probamus ex medicinæ ratione in hunc modum. Quicquid manifeſte operatur, neq; inde nocumẽtum aliquod contingit in corpore, eſt in ſecundo gradu propriæ cõplexionis, lignum

Qualis ſit cõplexio ligni.

gnum ſanctũ manifeſtè operatur, nec tamen inde nocumentum aliquod corpori contingit: ergo lignum ſanctum eſt in ſecundo gradu propriȩ complexionis. Maior aſſumptio confirmatur Gal. autoritate quinto de ſimplici medicina, qui ait: Quæ ſunt in ſecũdo gradu complexionis, hęc fieri poteſt ut calefaciant uel refrigerent, aut humectent, aut exiccent ſine corporis læſione aut moleſtia. quod idẽ teſtatur Auicenna, fen. 2. 1. canonis doctrina. 2. Gradus, inquit, ſecundus eſt, ut ſit inde operatio fortior quàm primi, non tamen ut operationes corporis impediat, aut mutet earum curſum naturalẽ, niſi id fiat per accidẽs, ut ſi ſępius agat, aut multum ſit quod agit. Notandũ autem eſt id quod dicit multum, quoniã in ligni ſancti medicina, ſi magna ſit portio ligni, & aquæ parua, neceſſe eſt uigorẽ intendi propriæ caliditatis, contrà aũt, remitti. Minor uero aſſumptio frequẽti ac manifeſta confirmatur experientia, dũ tantas uidemus ac tam uarias illius operationes in corporibus meden

Cap. ult.

Cap. 15.

dis ſine ullo nocumento aut ulla perturbatione. Nam ſi tertium caliditatis gradum hoc lignum attingeret, ægrotis tam diu ipſum ſumẽtibus febres omnino induceret, aut inflãmationes, aliasq́ affectiones noxias ex ui caloris. Quin apud eas gentes unde hoc lignũ affert̃, infantes (ut uulgò accepimus) corpore naſcuntur plurimis puſtulis corrupto, paucosq́ poſt dies ab ortu, corpus omne inficit̃ à uertice ad pedes: quamprimũ uerò decoctione ſumpta radicũ ligni ſancti, mundari corpuſcula, atq; abſolutè ſanari paucis diebus. Et radices tamẽ uehemẽtiores ſunt reliqua arbore. Infantiũ uero tenera corpora ſunt et lęſioni magis obnoxia. In terris quoq; noſtris, ut diximus, & operationes magis uidemus manifeſtiſſimas ligni ſancti, & nulla nocumenta. Ex quibus omnibus planè cõſtat lignum ſanctũ calidum & ſiccũ eſſe in ſecundo gradu, non ultrà, & eſſe in uniuerſum cõplexionis, & naturæ tẽperatiſſimæ.

De proprietate ligni ſancti, & operationibus. Cap. V.

Pro.

PRopriam eſſe naturam ligni ſancti,atq; cõplexionem diximus calidam & ſiccam: uerũ præclaræ huius medicinæ ingens eſt,ac multiplex uirtus & operatio, nec unius tantũ complexionis ægrotis ac morbis medetur, ſed in omni operatur cõplexione,modo ritè præparetur,morbosq́; atque ęgrotos curat diuerſos qualitatibus & diſpoſitionibus. Nã præter uim intrinſecam ſuæ naturæ,ac formæ ſubſtantialis,ex qualitatibus etiã operatur, non tantum calida & ſicca,ſed humida quoque,atq; ubi opus eſt,etiã frigida. Itaq; & calefacit,& exiccat, & humectat,& refrigerat. Neq; id eſt à ratione alienũ, ut idem operetur diuerſa & contraria, ſi modo diuerſe diſpoſitum operetur, ex Ariſtotelis,Auerroisq́; doctrina,ut ſuperius demonſtrauimus. Galenusq́; oſtendit primo de ſimplici medicina, uirtutes eſſe diuerſas in aliquo ſimplici coniunctas. Atque in una eadémque medicina uim inueniri quæ calefaciat, uim quę exiccet, uim quę humectet,& uim quæ refrigeret. Quod idem con-

Ligni ſancti uarius & multiplex uſus in medicinis.

tingit in ligno ſancto. Ipſum enim omnia hæc aptum natum eſt operari, ſi recte præparetur, & exhibeatur pro ea qualitate, ſecundum quam eſt operaturum, ex portione uidelicet ligni, & aquæ infuſionis ex quantitate medicinæ, & ex numero potionum. Itaque ligni ſancti operationes magnæ ſunt atq; ſalutares, uariæ item atq; multiplices, & ex intrinſeca uirtute ſubſtãtiali, & ex omnibus quatuor primis qualitatibus: q́; plurimosq́; atq; diuerſos curat morbos, ægrotosq; diſpoſitionibus diuerſis, ſi rite preparetur & exhibeatur, ut ordine inferius explicabitur.

Quæ permutatio fit medicinæ ligni ſancti. Cap. VI.

PErmutatio medicinæ ligni ſancti fit præcipue in morbo gallico, ut curetur unguento argenti uiui. Quod tamen fieri debet in ueteri morbo, atq; in corpore male affecto & diſpoſito. Neq; tamen ad unctiones ueniendum eſt priuſquam ex medicina ligni ſancti bis terue ſumpta, cognitum fuerit ægrotum non conualeſcere. Nam hæc ligni

ligni medicina propria eſt ad morbũ gallicum curandum, ac præter cæte-ras maximè ſalutaris, nullæq́ remanẽt ex ea corporum offenſiones. Quod mi nimè fit ex argenti uiui aut cinapri me dicina, ex qua offenſiones corpori re-manent lęſionesq́ perpetuæ, ut nos ex longa experiẽtia cognouimus, & pro pria diſputatione demõſtrabimus de cinapro & argento uiuo. Minimè ue-ro quiſpiam proficeret ſi his non intel-lectis die noctuq́ in horum correcti-one ac præparatione laboraret. Nam argentum uiuum omnino inficit ac læ dit principalia membra, atque etiam cætera, oſſaq́ & neruos corrumpit, nodosq́ inducit oſſibus & iuncturis. Et nos quidem diu laborauimus in ar genti uiui correctione uſque ad inge-nioſam illius diſtillationem, & tamen nullam illius inuenimus correctionẽ, unde corrigi omnino non poſſe cenſe mus. Qnamobrẽ ligni ſancti medici-na in morbo gallico non aliter cum ar genti uiui unguento permutãda eſt, q̃ ubi ea bis terue uſumpta, non conualuit

Argẽti ui ui nocumẽ ta.

æger & ex morbo uetuſto. At tunc demum ueniat ad unctionis medicinam. De qua enim nihil attinet nos hoc operè tractare, quod de ligno ſancto inſtitutum eſt, præſertim cum abundè alij ſcripſerint de ipſa unctione. Atq; hactenus de medicina ligni ſancti cõmunia quædã, ut pleriq; ueterũ conſueuere, tradidimus. Poſt hæc de uaria, diuerſaq; ipſius præparatione & exhibitione in uarijs diuerſisq; & diſpoſitionibus & morbis, propria præcepta, ut ſumus polliciti, trademus ſigillatim. Ac prius cõmunia quædam & uniuerſalia prępone mus in curatione obſeruãda. Nã ex Ariſtotelis præcepto primo phyſic. ab uniuerſalibus ad particularia ꝓcedere oportet, ut eodẽ loco teſtatur Auer. & ſecũdo de anima. Quoniam cõmune atq; uniuerſale magis notum eſt, ꝙ particulare ac propriũ, atq; propterea conſideranda cuiuſuis rei ratione, proprijs debent cõmunia prępo ni, ut eodem loco Auerroës pręcipit. Nam quæ magis nota ſunt nobis, ea ſunt communia: quæ minus nota, ſunt

propria, ut in eodẽ loco tradit Ariſto-
teles atq; in alijs plurimis. ordo uerò
intelligẽdi eſt, à magis notis ad minus
nota intellectui. Quod Auerroës oſtẽ
dit ſecũdo de generatione, primo phy
ſicorũ, ac multoties alijs locis. Iure igi-
tur nos in ratione multiplicis medici-
nę ligni ſancti cõmunia prius expone
mus, deinceps propria ſeorſum ſingu
la demonſtrabimus.

Cur medicinæ ligni ſancti tanta uis eſt in morbis curandis. Cap. VII.

QVo magis medicina quælibet ſi-
milis ſit calori corporis noſtri, &
ſucco uitali, atque in eum conuertitur
ſuccum, cum ſumitur, eo uehementius
operatur et tutius ac manifeſtius. Eaq; *Quæ optima medicina.*
medicina perfectiſſima eſt, quæ medi-
cum nutrimentum dici poſſit, cum in
ſubſtantiam corporis conuertatur, ut *Cap. 15.*
tradit Auic. fen. 2. 1. canonis. Cibus au- *Quis cibus potúsue optimus*
tem potusq; ſalubris ille eſt, qui ita affi
cit corpus noſtrum, ut in ſimilitudi-
nem ipſius corporis, hoc eſt in ſubſtan
tiam conuertatur, quod eodem loco
præcipit Auic. Hæc uerò medicina

ligni ſancti maximè omnium ſimilis
fit ſucco uitali corporis noſtri, atque in
eius naturã conuertitur, inſigneq́ꝫ præ
bet corpori nutrimẽtum ſupra omnes
cibos & potus: hanc enim ex ligno po
tionẽ cum exiguo alio cibo tandiu ſu-
mentes ægroti, ita nutriuntur ac ſi ex
quauis alia materia, cibo ueſcerentur
multo maiore. Nec minus nutrit potio
hæc, ꝙ ius pulli conſumpti. Quamob
rem nil mirum eſt, ſi tantum ualeat me
dicina hæc ad ſanandos hominũ mor-
bos, quando tanta illi ſimilitudo eſt cũ
ſubſtantia corporis humani, ac præte-
rea uim habet ſalutarẽ. Omnium eñ
natura eſt operatrix, ut tertio Tegni
tradit Gal. Itaqꝫ tã mira operatur hæc
potio, quoniam dum ſumitur, ut dixi
mus, continuò ac maximè inducit uir
tutẽ ſucci uitalis in corpore, illumq́ꝫ mi
rificè auget ac roborat, tum ex propria
ui ſuæ naturæ, ſimilitudineq́ꝫ ſuæ ſub-
ſtantiæ corporis humani, arcet expel-
litq́ꝫ ab ipſo corpore omne aduerſum
& officiẽs atqꝫ extraneũ. Atqꝫ ita & ra
tione ſui ipſius iuuantis & nocẽtis ex-
tranei

tranei ſemoti, uehementer operatur in morbis tollēdis. Purgat eñ ſanguinē, & efficiētes materias reſoluit, atque ita totius corporis membra cõualeſcunt: imbuta enim mēbra ſtipticis pharmacijs uim ſalubrē, tranſmittunt per omne corpus, 3. Teg. Galeno pręcipiente.

Quod alij morbi, quemadmodum gallicus, curētur ligno ſancto. Cap. VIII.

NOn ſolũ gallicus morbus curaĩ ligni ſancti medicina, ut initio apud nos fuit illius uſus, ſed hecticę ſalutaris eſt & podagræ, & epilepſiæ, atq; alijs morbis quamplurimis. Nam licet effectus diuerſi differant, uel propter agens, uel ꝑpter ſuſcipiens, ut ait Auerrois 2. metheororũ: ac propterea uideatur non poſſe eadem medicina curare morbos diuerſos, aliter tamē ſe res habet, quoniam eadem medicina uarijs modis atque diuerſe præparata & confecta, diuerſas accipit diſpoſitiones, ac diuerſe afficit, nec idem fit agens, ſed multiplex & uarium, ut ſuperius eſt latius demonſtratum. Quapropter ua-

Quos curet morbos ligni ſancti medicina.

cap. 2.

rios parit diuerſosq; effectus in mor-
bis curandis. Sed & gallico morbo ſæ-
pe cõtingit iunctos eſſe, quos diximus
morbos, aliosq; cõplures, atque dum
adhibita eſt ea medicina propter mor
bum gallicum, reddita ſalus abſoluta
eſt ægrotis, ſublato tam gallico mor-
bo, quàm quouis alio adiũcto. Quod
ſi tanta uis eſt huius medicinæ, ut quẽ-
libet morbum, non minus quàm galli
cum auferat, multò facilius curare po-
teſt ſingulos ipſos morbos per ſe ſolos
ſine gallico morbo. Ex dialectica illa
ratione, ſi de quo magis, etiam de quo
minus, ut Ariſt. tradit. 2. Top. Cum
enim alijs morbis eſt morbus gallicus
admixtus, uehementius malũ eſt, cura
tuq; difficilius, quod additur illis no-
xius humor contagionis. Valde autẽ
difficilis cura eſt omnis morbi, qui ex
cõtagione cõtingit, raroq; tollitur ope
medicinę, ut tertio colliget tradit A-
uer. Quod uerò de hectica diximus cu
rãda, non eſt de om̃i ſpecie ipſius mor
bi intelligẽdũ, ut ꝓprio capite inferius
exponemus. Omnino autẽ id in om
ni

ni morbo curando ſeruandum eſt, ut quum alijs medicinis minimè ſanantur morbi, confugiatur ad ligni ſancti medicinã. Sed iam ea exponere aggrediar, quæ ſeruanda ſunt in curatione, quæ per hanc medicinam perficitur.

De loco eligendo, in quo curãdus eſt æger. Cap. IX.

QVoniam expellendus à corpore eſt noxius humor, materiáque morbi reſoluenda, laxentur opus eſt, aperti oresq́ꝫ fiant meatus corporis, qui pori appellantur, ut inde effluat morbus. Quamobrẽ calido loco æger cõtinendus eſt dum curatur, ne frigus humores denſet, operationemq́ꝫ impediat naturæ ac medicinæ. Stringit ẽm frigus, por'iq́ꝫ corporis fiunt anguſtiores. Itaque uel natura calidus ſit locus curationis, uel arte cubiculum calefiat, in quo æger curatur. Modus tamen ſeruandus eſt in loci caliditate, pro cuiuſq́ꝫ morbi ratione. Nã in frigidis morbis, & in multo humore noxio, calidiore opus eſt habitatione: in calido uerò morbo & in exiguo humore, minus

Frigus humores dẽſat.

calidus locus eſt neceſſarius. Itaq; pro ratione & morbi & ægroti ſedes aut magis aut minus calida adhibeatur.

De tempore anni eligendo. Cap. X.

APtiſſimum tempus eſt uer admi- niſtrãdæ huic medicinæ ligni ſan cti; deinde autumnus, ob mediã temperiem inter calorẽ & frigus. Aeſtas minus utilis eſt, atque in calidis morbis & cõplexionibus etiam pernicioſa, ob nimiã reſolutionem, quæ tunc facile poteſt cõtingere. Hyems quoque uitanda eſt in morbis & complexionibus frigidis: magis enim afficiuntur corpora atque læduntur à ſimili qualitate, quàm à contraria. Si autẽ uis morbi atq; neceſſitas urgeat, ſæuiente etiam hyeme, ita calefieri locus poteſt, ut temperies in eo ſentiatur medij ueris.

De cibatione, & quare cibus exiguus prębendus eſt in hac curatione. Cap. XI.

QVm decoctio cibi ſit perfectio humoris generati propter actionem caloris naturalis in idoneã materiã, ut Auer. tradit. 4. metheor, cumq; decoctio

decoctio ligni ſancti non facile conco quatur, ſi cum illa plenior cibus ſumeretur, non poſſet naturalis calor utrũque ſuperare, atq; hoc pacto cõcoctio impediret. Quapropter modicus eſt ſumendus cibus ut optimè cõcoquat.

Cur pane ueſcendũ eſt bis cocto potius quàm alterius modi. Cap. XII.

BIs cocto potius, q̃ alio pane ueſcẽdum eſt, cum decoctione ligni ſancti, quod is panis eſt maximè ſiccus, ut ſua ſiccitate diu retineat ligni decoctionem in ſtomacho. Sicci enim proprium eſt retinere. Itaque ne ligni decoctio ſumpta citò effluat à ſtomacho, crudaq́; atque inanis uenas permeet, ſiccitate retinenda eſt panis bis cocti. Nam cum portio illa ligni humidum quid ſit, citò ad epar deflueret, atque illi admiſceretur. Humidũ em̃ ait Ariſt. quarto meth. facilè terminari, difficileq́; ſiccum. Mixtio autem & coniunctio, ut eodem libro tradit Auer. fit ne ceſſariò propter humidũ, diuiſio & ſeparatio propter ſiccum. Vt igitur diu permaneat potio ligni in ſtomacho, Cap. 1.

concoquaturq́; iuxta omnes cōcoctio
nes,atq; ita ſubueniat corpori,& mor-
bo medeatur, dum abſolutè concocta
fuerit ac iam concreta, cohibēda eſt &
glutinanda cibo unà ſumpto q; ſicciſſi
mo,hoc eſt,pane bis cocto.Nam ut tra
dit Auer. 4.metheor. ſiccitas facit hu-
midum accipere cōcretionem & diffi-
cultatē ſeparationis. Præterea is panis
leuiſſimus eſt, ut præcipit Celſus. 1. li-
bro de medicina capite ſexto. Qua-
propter eo cibo ſtomachus minus gra
uatur.Nec etiam ita oppilat bis coctus
panis,ut cōmunis. Parum uerò refert,
ſi tardius penetrat panis bis coctus: nā
ea re non multum ſuperatur à reliquo
pane.Sit tamen in ſuo genere is panis
perfectus, quinque illis qualitatibus,
quas tradit Auic.2.canone,capite pro-
prio:hoc eſt, ut ſit mundus,ſalitus,con
ſectus,fermētatus,bene coctus.Fiat au
tem ex ſimila,potiuſq; ex farina cōmu
ni,quoniam is utilior eſt,& magis nu-
trit,ut eodē loco præcipit Auic. Neq;
tamen adeò refert,ſi pro bis cocto præ
beatur panis communis, qui bene co-
ctus

ctus ſit, perfectusq́ qualitatibus alijs, quas diximus, præſertim in conſumptis ægrotis & in morbo calido, & complexione eadem. Non enim propter cõmunem panem, ſi optimus ſit, prohibebitur, quin abſoluta fiat cõcoctio potionis ex ligno ſancto, etiã in maximè languidis & infirmis.

De medica cibatione, quam diętam dicunt, & qualis debeat eſſe in hac cura, dięta regularis, qualis reſumptiua. Cap. XIII.

Diętã regularẽ conſtituimus in curatione ligni ſancti, ab initio ad finẽ curationis, tam in prãdio, q̃ in cœna, panis bis cocti uncias tres, uuę paſſę uncias duas, amygdalarũ toſtarũ unciam unam. Si autem paulo egentior cibi ægrotus ſit, addi poteſt uncia panis, ut quatuor unciæ ſint, & in prandio & in cœna. Diętam uerò reſumptiuam ab initio curationis uſque ad finem cõſtituimus, carnem pullaſtrę, gallinæ, caponis, phaſianæ, auicularum, hedorum lactentiũ. Modus autem erit ut tres unciæ carnis ſumãtur,

& totidē panis,tam in prādio, q̄ in cœna,aut ſi uel ægroti uel morbi ratio exigit, & panis & carnis unciæ quatuor. Tutius uerò à carne incipiet pulli non coientis, uſq; ad ſtatū curationis,deinceps cæteræ, quas diximus, carnes prò arbitriò præberi poſſunt. Si aūt neceſſitas interuenerit,præbendū eſt,uel contuſum gallinę ſeu caponis,uel ius pulli cōſumpti ab initio ad finē curationis.

Quod uarianda dięta eſt ratione uel morbi,uel ægroti. Cap. XIIII.

NOn eadem ſemper dięta ſeruāda eſt in curatione ligni ſancti, ſed uarianda nonnunquā eſt, & pro uarietate diſpoſitionum,& pręcipuè ac maximè pro uarietate complexionum & ætatū. Pro uaria enim ægroti diſpoſitione, ut infirmitatis ratio poſtularit, alia erit dięta initio curationis, alia in incremento, alia in ſtatu, alia in declinatione. Aliquando etiam dięta ſeruetur regularis, aliquando reſumptiua, ut qualitati morbi cōueniet,& ægroti. Varię eīn cōplexiones & ætates,uaria etiā diæta curandæ ſunt. Sāguinei ue-

rò

rò & cholerici q̃uis ex parte conueni-
ant, facilius tamen tolerant inediã ſan
guinei quàm cholerici, cęteris paribus:
tum quia ſanguineus minus inflãma-
tur, propter caloris temperiẽ, tum quia
humor in eo tardius reſoluitur, prop-
ter humidã cõplexionem. Phlegmati
cis quoq; quanuis ex parte conueniat
cum melancholicis, facilius tamẽ pro-
pter maximã humiditatem fert inedi-
am phlegmaticus, q̃ melãcholicus, qui
ſiccus eſt. ꝓpter frigiditatẽ uerò phlę-
gmaticus hac re ſuperat ſanguineum.
Itaq; cholericus minimè omniũ eſt pa
tiens inediæ, ob feruorẽ & ſiccitatem.
Quare uaria eſſe dięta debet uariarum
complexionũ. Idemq; obſeruandum
eſt in uarijs ætatibus. Firma enim ætas
minus cruciatur inedia, q̃ iuuentus, cæ
teris paribus. iuuenes minus q̃ pueri.
Omnino autẽ in die purgationis, car-
ne cibandus eſt æger, propter laſſitudi
nem quam efficit inanitio, illud tamen
curetur, ne cruditas contingat. Si uerò
ſtomachus imbecillior fuerit, contuſo
gallinæ ſubleuetur, tam in prãdio, q̃ in

tiores. Itaque ſæpius æger purgandus eſt, Sed omnino initio curationis. Intra curationem uero, quo die purgatio fit, non ſumat ægrotus ſyrupum ex ligno ſancto, nec mane nec ueſperi. In ipſa uerò purgatione, & operatione medicinæ ſi fuerit acer dolor, & pũgens in ſtomacho uel inteſtinis. Item ſi remiſſius medicina operabitur, aderitq; hebetatio: tunc præbendum eſt ius pulli ſeu gallinæ ſine ſale, atq; cum ſaccaro, aliáque adhibenda ſunt adiumenta, quibus utitur medicina. Id eñ nihil officit curationi ligni ſancti.

A quibus abſtinendus eſt ægrotus, in curatione, & quæ ſeruanda. Cap. XVI.

A Coitu omnino abſtineat ægrotus tempore curationis. Si quis uero in Venerem pronior fuerit, ungantur illius renes cerato aliquo frigefaciente, ut libido prohibeatur, & pollutiones. Sed & peracta curatione abſtineat prorſùs à Venere, ſaltem per triginta dies. curas etiam omnes ab ſe fuget qui curatur, atque animi mo-

A coitu abſtineat qui purgatur.

ſam, aliasq́; plures, partiendus eſt mor bus, & curatio per quatuor tēpora, q̄; uis curatio breuiſſima procuretur, quę eſt uiginti dierū. Nā cōmunis curatio, & uſitatio eſt dierū quadraginta. In curatione uerò, particularia localia non debent apponi loco ægrotāti, niſi poſt initiū uel incremētum curationis. Aliter em̄ augeret̄ cauſa morbi coniūcta. Per totā autem curationē nunq́; aqua frigida æger lauet manus, nec eam tangat, ne frigiditas aquæ actiua repellendo humores ab exterioribus ad interiora, nocumentū aliq̄d inferat mēbris nobilioribus, quare abluantur manus uel uino albo calido, uel aqua calida.

In curatiōne nunquā lauet manus aqua frigida.

De ſudore, & quæ in illo ſeruanda ſunt. Cap. XVII.

POtio ligni ſancti, ut ſuperius diximus, ſuapte natura educit ſudorē, qui initio ferè curationis, & incremento ſolet fieri copioſior, remiſſior uerò in ſtatu & declinatione, ubi per totam curationem, ab initio ad finem largior fuerit ſudor, argumentum eſt multæ morbi materiæ ac noxij humoris. In-

terdum tamen ſudor plurimus contin
git ex ægroti caliditate aut ex laxitate
pororũ, aut ex utroq;. Si cui uerò non
per ſe ſudor fluit, arte prouocãdus eſt,
atque educendus, puta latere calefacto
alboq; uino ſuper inſperſo, ac plan-
tis pedum ſuppoſito. Hoc enim admi
niculo facilè ſudor educitur. Prouocã-
dus autem ſudor eſt nõ ſemper eodem
modo, ſed aliquando largus, aliquan
do mediocris, aliquando perexiguus,
pro ut conducere uidebitur & morbo
& ægroto. Vt uerò humiditas præſer-
tim capitis nõ officiat, tõdeat ad cutem
qui curatur, ac poſt ſudorẽ ab ſummo
uſq; capite ad plãtas imas diligẽter ab-
ſtergat atq; ſiccetur. In reliquis quoq;
mẽbris nulla ſudoris pars relinquat. ne
humor ille maius afferat nocumentũ,
atq; augeat morbũ. Ergo optimè totũ
corpus ſiccetur, ſed maximè caput,

Sudor eſt prouocandus, ſi quis per ſe non ſudat.

Qua forma conficiatur ligni ſan-
cti medicina. Cap. XVIII.

NOn ſunt audiẽdi, qui putant fieri
poſſe medicinam ligni ſancti per
catapotia ſeu pillulas, aut etiam per pa
ſtillos

ſtillos ſeu electuaria. nec etiam idonea eſt cōfectio florum ipſius ligni ſancti, aut teneri arboris ſurculi ſaccaro cōditi, aut ſyrupus ex ſucco ipſorū ſurculorū. Hæc enim particularē faciunt medicinā, nec per illā mundari poſſunt reſtituiq; membra uniuerſa longo atque aſſiduo morbo affecta. Itaq; non tolletur morbus à particulari ſumptione. Neq; ſalubrior eſſet eo pacto medicina ligni ſancti cæteris uſitatis, quę parum proſunt. Quamobrē optimus modus ac ſalubrior forma medicinæ ligni ſancti, eſt decoctio ipſius ligni: Ea em̄ eſt medicina uniuerſalis, tum maximè nutrit ſumentes, ut uerè ſit medicum nutrimentum, quod ſuperius demonſtrauimus. Decoquendus uerò ex arbore eſt, truncus mediæ craſſitudinis, mediocris ætatis, non mediocris ponderis, & recens, cortice maximè contiguo &, hærēti, colore inter fuſcū & flauū, ex inſula ſancti Ioannis, uel ſanctæ Crucis, ut ſuperius diſſeruimus, ubi etiā oſtēdimus, apud nos radicē arboris non eſſe idoneā, ꝗuis in ſuis terris ap.

tiſſima ſit ad medicinalẽ decoctionẽ.

Quod longa mora fieri debeat decoctio ligni ſancti. Cap. XIX

LIgnum ſanctum demõſtrauimus habere materiam ſiccam, denſam & duram. Facilitas uerò miſcibilium cõtingit ex humido, contrà difficultas ex ſicco. ut Auer. ait .1. de generatione. Ariſtotelesq́; tradit eodem loco, quodq; corpus miſcibile fieri, redactũ ad humidam ſubſtantiam. Quamobrem lignum oportet diu ac longa mora decoquatur, ut redigatur ad humiditatẽ: atq; etiam ut cõmiſceatur aquæ decoctionis, unaq́; forma liquoris fiat ex aqua & ligno, ab utroq; diuerſa. Nã quæ miſcentur, corrumpunt inuicem intentiones, & proprias qualitates, ut ait Ariſtoteles ſecũdo de generatione. Itaque per longam decoctionem, lignum ſanctum, ſublata ſiccitate ac denſitate, humidum fiet, ac liquidum & rarum. Quibus qualitatibus, ut teſtatur Auerroës primo de generatione, facile quoduis corpus in ſubſtantiam aliti conuertitur.

Quomodo

Quomodo preparetur lignum ſanctũ ad decoctionẽ. Cap. XX.

VT facilius in infuſione macerari poſſit lignum ſanctum, cultro radendum eſt, redigendumq́ in tenuiſſima ramenta. Hæc ligni ramenta in aquam infuſionis mergantur in mundo uaſe. Debet autem uas ad unum modum decoctionis uitreum eſſe, ad alterum modum fictile ſeu teſtaceum, ut oſtendemus. Mora infuſionis in frigidis morbis duodecim horarum ſit ante decoctionem, ut melius miſceatur, operetúrque ualidius. In morbis calidis, aut breuis, aut nulla ſit mora infuſionis, ne nimis intenſe operetur, ut ſigillatim ſuis locis exponemus.

Quomodo decoquatur lignũ ſanctũ, & quot ſint illius decoctiones. Cap. XXI.

DEcoquitur lignum ſanctũ, uno modo, poſita infuſionis aqua cũ ramẽtis ligni, ut diximus, in uitreo uaſe. Hoc aũt uas uitreũ cum infuſione ponitur intra maius alterum uas æneum plenum aqua cõmuni, medijs pa-

leis intra utrunque uas,ne uas uitreum frangatur. Feruente uerò aqua cõmuni in ęneo uaſe calefacto à ſubito igne, feruet etiã atque decoquitur infuſio in uaſe uitreo calefacto à feruenti aqua cõmuni cõſueuimus, inquit Galenus octauo, de ingenio calefacere olea duplici inſtrumẽto, quia ſi aliter calefiant corrũpitur eorũ uirtus: ſic & de ligno ſancto dicendũ eſt. Alter decoctionis modus eſt ſimplex, hoc eſt, ut decoctio fiat in uaſe fictili ab igne calefacto. Prior aũt decoctio, in gemino uaſe eſt uirtutis alteratiuę, ac refrigeratiuę, aptior calidis morbis, & calidis complexionibus, hoc eſt, cholericis & ſanguineis. Altera decoctio ſimplex in uaſe teſtaceo eſt calefactiuæ magis uirtutis, frigidis morbis idonea, & frigidis complexionibus, phlegmaticis & melancholicis. Quoniam uerò ſuperius diximus longa mora decoqui oportere lignum ſanctum, id animaduertendum præcipimus, non omnibus morbis, & ægrotis eiuſdẽ morę decoctionem cõuenire, ſed alijs maioris moræ, alijs mi-

noris

noris. Quamobrē gradus conſtituēdi ſunt in ipſa decoctione, ut uerbi cauſa, primus gradus decoctionis ſit, quum decoctio remanet unius libræ, ſecūdus, nouem unciarum, tertius unciarū ſex aut ſeptem, & ita deinceps. Decoctio autem non ſimplex, aut unica fit, ſed duæ ac tres fiunt. Eademq; ramenta ligni, facta prima decoctione, atque compreſſa & percolata, iterum ponuntur in aquam infuſionis, & fit ſecūda decoctio, atque iterum comprimuntur & colantur, tū tertio, ſi opus erit, ponuntur in aquam infuſionis, & fiat tertia decoctio. Prima uero decoctio dicitur ſyrupus ſeu prima aqua ligni. Secunda, ſecunda aqua: tertia, tertia aqua. Syrupus autem ſeu prima aqua ligni, magis eſt calefactiua, ad morbos apta & complexiones frigidas. Secunda aqua eſt alteratiua magis, & refrigeratiua, calidis complexionibus & morbis adhibenda. Initio aūt autūni, & ultimo uere, tertio quoq; die, aut etiam altero, decoctio eſt conficienda, quoniā calore anni celeriter corrūpi-

tur. Hyeme uerò ſat eſt, ut quarto quoque die uel quinto, aut ſexto conficiatur. Ob frigus enim nō ita facile putreſcit. Quare hyeme libra integra fiat decoctionis, calidiore anni tempore ſemili bra. Atque hoc modo fit decoctio ligni ſancti.

An in decoctione ligni ſancti, alia decoquenda ſint unà cum ipſo ligno.

Cap. XXII.

IN fine curationis, in complexionibus calidis, decoqui poſſunt cum ligno ſancto frigidę herbæ: ut cichorea, endiuia, bugloſſa hortenſis, quam borraginem dicunt, aliæq́ue id genus. Id uerò fit ad refrigerandam iecoris caliditatem, totiusq́ue ſanguineæ habitudinis. Quod aūt de fine curationis diximus, idem fieri poteſt, non tantum in actu præſeruatiuo, ſed etiā in curatiuo, præſertim in aliqua diſcraſia iecoris, atque in alijs, maximè quorum tibiæ puſtulis ulcerātur, quibus ſola ſubuenit ligni ſancti medicina. In hac autem decoctione in qua herbæ admixtæ ſunt, idē ritus ſeruandus eſt, & regula, de dięta, potione

potione & cæteris quæ ad curationem abſolutam pertinent ligni ſancti.

Quod uario gradu & intenſione decoctio facienda eſt ligni ſancti.

Cap. XXIII.

MOra decoquendi, atque gradus quos diximus decoctionis, diuerſi eſſe debent, frigido anni tempore, & calido, cæteris paribus. Nā hyeme intenſior debet fieri decoctio, & maiore gradu: uere atq; autumno, minore gradu atque remiſſior. In tēporibus item curationis, hoc eſt initio, incremētoq; ſtatu, & declinatione, non idem ſeruetur modus decoctionis in paribus morbis & ægrotis. In uarijs quoq; morbis, uarijs ætatibus, uarijs cōplexionibus, uarius debet omnino eſſe gradus decoctionis, ut ſigillatim inferius exponemus. Nihil uero refert, quod aiunt, gentes illas, apud quas naſcitur lignū ſanctum, eodē ſemper modo ac ſine ullo diſcrimine cōficere ac ſumere hanc potionem. Nam imperiti illi ſunt artis medicinæ, ac rationis. uel fortè quoniam recens lignum decoquunt, ſalutaris eſt

ea medicina,quocunq; alio modo cõfi
ciatur,uel quia in illis regionibus anti-
dotaria medicina eſt lignũ ſanctũ, uel
quod incredibilius eſt,decoctionẽ cõfi
ciunt admodũ tẽperatã, ut in omni tẽ
pore anni ſubueniat ægrotis,omni ęta
ti,omni morbo,omniq; complexioni.

Quibus horis ſyrupus ligni ſancti
ſumẽdus ſit. Cap. XXIIII.

Syrupus ligni ſancti ſumẽdus eſt æ-
grotãtibus & mane & ueſperi. An
te prandiũ uerò & ante cœnam ſuma-
tur,tanto temporis ſpacio,quãto opus
eſt, ut concoqui poſſit, pro ſtomacho
uel firmo uel imbecillo. Atque mag-
opere errarunt,qui præbendum ſyru-
pum arbitrati ſunt poſt cibum ſecun-
da hora. Ea enim res aduerſatur rati-
oni totius medicinæ. Quare tempus
concoctionis ſyrupi ſit circiter quatu-
or horarum ante prandium & cœnã,
plus minus, pro ut uires concoquen-
di, & ſyrupi quantitas exegerit. Si au-
tem morbus in cerebro ſit, tunc ſyru-
pus poſt cibum præbeatur,ut ſuis lo-
cis declarabimus.

Quod

Quod non eadem ſemper quantitas & qualitas ſyrupi ſumenda eſt. Cap. XXV.

NOn eadem quantitate ſyrupus præberi debet omnibus temporibus curationis. Sed à paucitate incipiendum eſt, paulatímque quantitas augenda. Natura enim non fert repentinas mutationes, ut 3. Tegni præcipit Galenus. Quare imbecillis ægrotis præbeantur unciæ tres ſyrupi mane, tantundẽq; ueſperi, in incremento, quatuor, in ſtatu & declinatione ſex. Aliquando uerò præbeatur ſyrupus aut tantum mane aut tantum ueſperi: ſi aut ualde nauſeans fuerit ægrotus, aut ſtomacho nimis imbecillo, ut fieri non poſſint omnes decoctiones neceſſariæ. Itaque animaduertendus hic modus eſt ab ijs qui curam gerunt ægrotantis. Sed & ætatis ratio habenda eſt in quantitate potionis, & complexionis, & in uniuerſum totius diſpoſitionis cuiuſque ægroti, ut modus quantitatis ſeruet in unoquoq;. Hęc uero nos ſuis locis ſingula exponemus.

Quod autem de quãtitate diximus po tionis, idem omnino ſeruãdum, eſt de qualitate, hoc eſt de gradu & intenſi, one decoctionis.

Quid agendum ſit ſtomacho nauſeante: Cap. XXVI.

SI cui aſſidua nauſea contigerit, non eſt propterea dimittenda incepta curatio. Nã paulatim atq; indies nau, ſea minuet, ſemperq; ſtomachus robu ſtior fiet. Si aũt eueniat nauſea ex inna ta ſtomachi caliditate, tũc ſyrupum & aquam, aut eorum alterum, ut morbus & ægroti diſpoſitio exegerit, ad frigi, ditatem oportet reuocare, ut minore gradu fiat, & remiſſior decoctio. Vt uerò amaror ille frangatur, ſyrupi uel aquæ ſecundæ, admiſceri poſſunt, aut coriandri præparati, aut ſaccarũ roſa' ceũ, aut aliud tale, quod & amarorẽ mi nuat, & conueniat morbo, & ægroto.

Quod intermittẽda eſt aliquãdo potio ligni ſancti, aliquando etiam dimit tenda. Cap. XXVII.

INitio curationis, in quibus morbis dolores ſunt, augeri potius q̃ minui ſolent

ſolēt dolores ipſi, ob agitationē factā in humoribus, ex ligni operatione. Neq; propterea eſt curatio intermittenda. Nam ſalus omnino futura eſt, procedente ſemper atq; operante uirtute medicinæ. Nam ut ait Auer. 4. metheor. effectus augetur ex operatione inquieta, ac ſæpe conualeſcit ægrotus non paruo tempore poſt curationē. Si aūt aliquod accidēs intra curationē acceſſerit, puta, febris, uel deſtillatio ſeu catarrhus, præberi poteſt pro ſyrupo aqua ſecunda alteratiua in hora cibi, aut intermittenda eſt ad rempus potio ligni ſancti, & ſublato accidenti, reſumenda. At ſi perſeuerauerit accidens illud, atq; periculū timetur, dimittatur omnino curatio ligni ſancti. Cū uero inerit aliq̄d nocumentū internū in ſpiritualibus uel nutritiuis, & aliæ tamen aderunt intentiones medendi, per ſyrupos, & electuaria, & alia ſimilia, tunc non eſt relinquēda potio ligni ſancti, ſed præbēda cū alijs illis medicamētis, ut ſubueniatur maximè interiori nocumento, ita tamen ut quotidie, ſed ſe-

Initio curationis dolores ſolent potius augeri quàm minui.

mel tantũ ſumat̃ ſyrupus ligni, aut aqua ſecũda ſola in potu, loco uini, quæ aqua uel intenſæ decoctionis ſit, uel remiſſæ, ad calefaciendum, uel alterandum, ut conueniet morbo & ægroto. Atq; hunc nos modum curationis experti ſæpe ſumus fœlici rerum euentu.

Quo pacto adminiſtretᷓ medicina ligni ſancti in morbo gallico. Cap. XXVIII.

SI morbus gallicus recẽs fuerit, nec tres menſes exceſſerit, ſola humectatione opus eſt, & mundatione atque recreatione membrorum. Quod fit per potionem ligni ſancti alteratiuam, & refrigeratiuam. Nam ſi in recenti morbo intenſiorem decoctionem pręberemus, & calefactiuã, quod fieri debet in ueteri morbo, procul dubio recens ipſe morbus deterior fieret, & augeretur. Calefactiua enim decoctio ligni, quæ, ut diximus, ueteri conuenit morbo, ſua uirtute aperitiua, in morbo recenti auget dolores iuncturarum, uomicas excitat oſſuoſas, membra principalia inflammat, infectaq; dimouet à naturali temperamento, ac

totum

totum corpus uexat grauiſſimis accidentibus. Quæ omnia contingunt ex intemperata decoctione ob nimiã illius intenſionem & caliditatem. Itaque diuerſa eſt ratio præbẽdæ potionis ligni ſancti, in ueteri morbo gallico, & recenti, ut ſuis locis ſigillatim exponemus. Quum uerò in hoc morbo ulcera ſunt oris, aliorumúe membrorum, dum curatio fit per lignum ſanctũ, mederi ulceribus poſſumus interea unctione cum mercurio & ligno ſancto. Et in oris quidem ulceribus ea unctione ſeptẽ dies collũ ungendum eſt. In alijs uerò membris circum ipſa tantum ulcera ungatur manè & ueſperi. Si autem unguenti caliditas officeret ulceribus, alia poterit unctio adhiberi frigidior, alterans & exiccans, mundatis prius ulceribus. De his uerò latius inferius, ac ſigillatim præcipiemus.

Quæ poſt curationẽ ligni ſancti ſeruanda ſunt Cap. XXIX.

PEracta in quouis morbo curatione ligni ſancti, ad eũ modũ, qui eſt hactenus deſcriptus, primũ illud ſeruã

dũ eſt,ne aut habitet aut uerſet curatus in frigido loco,nec unq̃ omnino ſenti at frigus.Nã ob raritatem pororũ cor, poris facile nouus aliquis morbus con tingeret,qui eſſet curatu perquam dif, ficilis, præſertim ſi frigidus eſſet morbus, aut in frigido anni tempore. Mo dus deinde ſeruetur in cibo & potu, ſaltem ad duos menſes, ut carnes edan tur facilis concoctionis, ac cætera quæ nihil omnino officiant. Quãtitas uerò cibi ea ſit, ut illa minimè grauetur ſto, machus imbecillis ex inedia quæ præ, ceſſit, atque ut bene cõcoctus cibus fa, cile in ſubſtantiam aliti cõuertatur. Si autem peracta curatione, inflãmatio cognoſcetur in iecore & in habitudi, ne ſanguinea, quod erratum in curati one fuerit, confecta decoctione nimis intenſa, neceſſe eſt alterari iecur atque refrigerari ſyrupo aut aqua endiuiæ, aut re alia, quæ refrigerat, aut uenam incidi, ut cõueniet. Ad tuendam uerò ualetudinem ex quouis morbo, præſer tim ex morbis cronicis, & qui uix euel li poſſunt, ut eſt podagra, poterit cura-

tus

tus procedente tempore quarto aut ſe-
xto quoq; die ſumere aquam ſecundã
decoctionis ligni, uel ſyrupũ, quod eſt
multò utilius. Quod ſi per legitimam
ligni curationẽ quadraginta dierum,
non receperit quis integram ſalutem,
debebit poſt aliquot menſes, aut etiam
annos repetere ipſam curationem, at-
que ſi opus fuerit, tertio aut quarto, de
ntegro curari eadem ligni medicina
eodem'q; ritu. Neque quicquam inde
timendum eſt incolumitati: nam adeò
eſt præclara hęc medicina & ſalutaris,
ut ſi ritè adminiſtretur, nõ modo non
officiat ſępius ſumpta, ſed mẽbra quo-
que omnia foueat, recreet, ac roboret,
corpus'q; per illã deducatur ad perfe-
ctam habitudinẽ, ac ferè iuueneſcat.

ATque hæc nobis pertinere uiſa
ſunt ad communem generalẽ'q;
rationem huius medicinę ligni ſancti.
Poſt hæc de uniuerſis morbis, de ætati
bus, de cõplexionibus ſigillatim, atque
ordine præcipiemus. De ratione autẽ
ipſorũ morborũ, nihil attinet hoc ope
re diſputare, de quibus plurimi atque

præclari autores tractauere, ſed in ſingulis morbis demōſtrabimus diligenter quo pacto curandi ſunt hac medicina. Iāq; modū ponemus primo huius operis libro, ſi prius quaſi corollarium illi addemus, rationem diuerſæ operationis ligni ſancti.

Quare diuerſæ cōtingūt operationes ex medicina ligni ſancti Cap. XXX.

Lignū ſanctū diximus eſſe naturæ atq; cōplexionis calidę in ſecundo gradu, ac ſiccæ. Quāobrem non mirū eſt, ſi curenť illo morbi & ægroti humidæ naturæ ac frigidæ. Sed difficile illud uideť, q̃d nihil minus ſubueniat ſiccis calidiſq; morbis & ægrotis. Quare aūt id fiat nos ratione cognouimus, & uſu atq; experimentis. Cauſa uerò diuerſæ operationis, ut ſupra tetigimus, eſt uaria cōfectio ipſius medicinæ. Remiſſior em̄ decoctio ligni ſancti facit ut propriæ ipſius qualitates remiſſæ transfundanť in aquā decoctionis, qualitates uerò aquæ minus tranſmutenť uigore ipſius ligni. Quo fit, ut ex utroq; cōpoſita decoctio ad hūc morbū remiſſa, multò

minus

minus habeat ex qualitatib. ligni, multò plus ex aquæ qualitatibus. Ac ꝓpterea talis decoctio, ratione cõmixtionis non iam calida & ſicca eſt, ſed humidæ potius & frigidæ qualitatis: quia cõpoſita qualitate cõiuncta cũ propria uirtute atq; potentia naturali ipſius ligni, iure ac meritò ea medicina morbos curat & ægrotos calidæ ac ſiccæ naturæ, humectatiuãq; uim habet, et refrigeratiuã. Sed & ratione portionis ligni & aquæ decoctionis, humidã induit decoctio & frigidã qualitatẽ, dum pars modica ligni cum aquæ maxima parte cõiungitur, ut exigua ligni quantitas intenſiua ſuperetur à quantitate aquæ nimium extenſiua, atq; ita decoctio accedat magis ad aquæ qualitates. Itaq; ſiccum quidem & calidũ eſt id, quod decoquitur, ſed decoctio trahi arte poteſt propter aquam, in contrarias qualitates. Præcipua tamen cauſa, quod tam mira operatur hæc medicina, non tam qualitates ſunt, quàm propria natura, ut diximus, & uis ipſius ligni, uerè ſancti & ſalutaris.

DE LIGNO SANCTO.

PRAEFATIO.

HOc ſecũdo uolumine de ſingulis morbis ut dictũ eſt, ſumus tractaturi, curandis per ligni ſancti medicinam. Conſtituimus uerò propriam curationem in unoquoq; morbo, non ſolum quæ ad morbum ipſum pertineat, ſed quæ cuique conueniat habitudini ſeu complexioni ex diuerſis quatuor corporũ humoribus, ſanguine, bili, ſeu cholera, pituita, ſeu phlegmate, atra bili, ſeu melancholica. quæ item conueniat cuiq; ætati, quæ firmo corpori, quæ imbecillo. Incipiemus autẽ ab eo capitis morbo, qui & moleſtiſſimus eſt, & curatu multo difficillimus.

De cephalea ſeu hemicranea.

CEphalea, morbus, ut ait Celſus, acutus ac peſtilens, hemicranea etiam dicitur, quod frequentius certã partem capitis infeſtet, licet uarijs locis, ſemper tamen qua caput capillo tegigitur. Hic morbus uarius eſt, ac multiplex

plex malum. Nos autem de dolore illo tractabimus, qui maximè uehemens eſt, & perniciofus, & qui uix curatur aliqua medicina. Eius mali & ſi multæ cauſæ ſunt, potiſſima tamen eſt cauſa interna, ut dolor ex ipſo corpore naſcatur, ſiue ex ſolo capite oriat̃ malũ, ſeu ex capite & ex alio mẽbro, ut eſt lien, ſeu ſplen, iecur, ſeu epar, ſtomachus, uulua, quæ & matrix dicitur, & ſimilia. E ſtomacho uerò præcipuè oritur is morbus, ut præcipit Auic. prima ter tij, cuius ſignum eſt, quod plerunq; fit dolor in priore parte ſincipitij. nam qui in margine ipſius ſincipitij fit, hũc uulua maximè producit. In dextra autem parte capitis ex iecore transfunditur, ex liene in ſiniſtra, ut docet Auic. Cap. 7. eodem loco. Quoniam uerò ex cauſis morbi materialibus quæ cronicum facit morbum, ſeu diuturnum, eſt phlegma, aut melancholia, de hoc morbo cephaleæ primum dicam, quum à phlegmate concitatur: ſiue is humor per ſe talis ſit in corpore, ac (ut aiunt) radicaliter, ſiue talis ſit in ratione alterius hu-

moris, per ulteriorẽ cõbuſtionem uel reſolutionem, ſeu etiã talis ſit humor ab ineunte ætate, ſeu ſuccedẽte tempore mutatus ob qualitatem regionis, uel propter ſex res non naturales.

Curatio cephaleę, phlegmate exiſtẽte in cauſa, in iuuene cholerico uel ſanguineo.

IMminuta primũ cauſa morbi antecedẽte, humore uidelicet phlegmatico, iuuenis eius cõplexionis, ſi imbecillus ſit, hoc modo cure͠t. Cibetur tota curatione diæta reſumptiua, ab initio & per totũ incrementũ curationis, tam in prãdio ꝙ in cœna, ſumẽs tres uncias panis bis cocti, & tantundẽ carnis elixæ. In ſtatu tres uncias panis, duas tantũ carnis, poſt redeat ad tres carnis uncias in declinatione, ac demũ quatuor etiã uncias eſſe poterit æger circa finẽ curationis, ut non ſubito, uel nimis minua͠t cibus, uel nimis augea͠t. Neq; em̃ ex multa fame, ut Celſus ait, nimia ſatietas, neq; ex nimia ſatietate fames idonea eſt. Sumatur autem in potu manè & ueſperi aqua ligni ſancti alteratiua, ut dicemus. Syrupus uerò talis fiat

at. Ponatur in fictili ſeu teſtaceo uaſe, ſemilibra ex ramentis ligni, maneatq́ in infuſione horas duodecim in aqua fontanæ quindecim librarum, deinde ferueat infuſio ad ignem carbonum, donec redeat decoctio ad libras octo: poſt coletur, ac reponatur in uitreo uaſe bene operto. Ex eo ſyrupo ſumat ægrotus tam manè, quàm ueſperi uncias quatuor ab initio curationis uſque ad ſtatum. In ſtatu autem & deinceps uncias ſex. Sumatur uerò ſyrupus calefactus. In potu talis fiat aqua ſecunda, ramenta ligni compreſſa poſt decoctionem ſyrupi ponantur in uitreo uaſe in aquam uiginti librarum, hæc ferueat in gemino uaſe ad ignem lignorum, donec redeat ad quindecim libras. poſt hæc coletur, ac reponatur in uitreo uaſe bene operto. Ex hac aqua bibat æger in prandio & in cœna quantum placuerit. Ea enim refrigerabit calidam iuuenis habitudinē. Si aūt horreat bibens aquæ amarorē, tēperet amaror ipſe admixtis aquæ coriādris, ut ſuperius demōſtrauimus.

In

In robuſtiore uerò iuuene idem ſerue-tur modus curationis, prǽterq̃, quod audacius minui poterit quantitas cibi, augeri uerò ſyrupi per totam curationem. In hoc enim fortior eſt calor uitalis, faciliusq́ ac melius fit concoctio.

In iuuene phlegmatico, uel melãcholico.

CIbetur is iuuenis, ſi imbecillus ſit, diæta reſumptiua, ut ſupra dictũ eſt. Caro autem ſit aſſa, non elixa, amoto cruſto ſuperiore. Si uerò fuerit robuſtior, diæta utatur regulari. Syrupus autem & aqua ſecunda uim habeant calefactiuam, fiantq́ in hunc modum. Ponatur ſemilibra ex ramentis ligni in uaſe fictili, in aquæ fontanæ libras quindecim, maneatq́ in infuſione horas duodecim: tum ferueat infuſio, donec decoctio redigatur ad ſex libras, poſt hæc coletur, ſeruetúrq́, ut docuimus. atque hic ſyrupus ſumatur ab initio curationis, & per totũ incrementum. In incremẽto uerò uſque ad declinationem redigatur eadem decoctio ad quatuor libras. Secunda aqua in potu talis ſit, compreſſa ligni ramen

ta poſt ſyrupi decoctionem ponantur in aquæ fontanæ libras uiginti, ferue- atq; decoctio donec ad decem redeat libras, eaq; , ut ſuprà dictũ eſt, utatur in potu ægrotus tota curatione in prã- dio & in cœna.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

HVíusmodi ſenex ſi imbecillus ſit, ac reſolubilis, imminuta prius cauſa morbi antecedente, cibetur diæ- ta reſumptiua tota curatione, etiã cum contuſo gallinæ aut caponis, panis ue- rò præbeatur bis coctus, uel bene co- ctus, quantum in iuuene cõſtituimus eiuſdem complexionis. Syrupus pro hoc ſene talis fiat. ſemilibra ex ramen- tis ligni in aquæ libras quatuordecim ponatur in uaſe teſtaceo, maneat in in- fuſione, ut ſuprà, ferueatq; infuſio ad ignem carbonum, donec ad ſeptem li- bras redigatur decoctio. Ex hoc ſyru- po ſumat æger tam mane quàm ueſpe ri ab initio uſque ad mediam curatio- nem, uncias quatuor, in reliqua curati- one ſemilibram. Intra curationem ue- rò deiectiones ſeu euacuationes, non

negligantur, ut mobo conueniet et ægroto. aqua ſecunda utatur in potu, ut de phlegmatico iuuene dictum eſt tota curatione in prandio & in cœna.

Curatio melãcholia exiſtẽte in cauſa in iuuene cholerico, uel ſanguineo.

IMminuta primũ cauſa morbi antecedẽte, cibetur talis iuuenis diæta reſumptiua. Syrupus uerò ſic fiat, ab initio ad mediã curationem ſit ſemilibra ligni, aquę infuſionis librę quindecim, maneant ligni ramẽta in infuſione horas duodecim. ferueat infuſio in balneo mariæ, donec redigatur decoctio ad undecim libras. Serueturq́ ut ſuprà in uitreo uaſe. Ex eo ſyrupo ſumatur tam manè quàm ueſperi, ſemilibra. In ſecunda aqua, in potu ſint aquæ libræ uiginti. ferueatq́ infuſio donec redigatur decoctio ad ſexdecim libras, reponaturq́ ac ſumatũ, ut ſuprà. A ſtatu curationis uſq́ ad finẽ, ſyrupus fiat ex ſemilibra ramentorũ ligni, & aquæ infuſionis libris duodecim. maneat infuſio, ferueat. & reponatur ut prior ſyrupus. Intentio tantũ decoctionis maior

ſit

fit, ut duodecim libræ redigãtur ad ſep tem. In ſecunda aqua in potu eadem quoque ſeruentur, quæ in priore deco ctione, niſi quòd quindecim ſint libræ aquæ infuſionis, atq; decoctio redeat ad duodecim. Intra curationẽ uerò nõ omittãtur euacuationes neceſſariæ. Si autem paulò robuſtior iuuenis ſit, eadem ſeruentur in curatione, niſi quod minor aliquando cibus ſumendus eſt.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

Colbetur talis ægrotus tota curatione diæta regulari. Pro ſyrupo ſit ſemilibra ligni, aquæ libræ decem, fiat infuſio ut ſuprà, tum ferueat in fictili uaſe ad ignem carbonum, donec decoctio ad quinque redeat libras. Eo ſyrupo utatur ægrotus ab initio uſq; ad mediam curationem, ſemilibram ſumens manè ac ueſperi. Pro aqua ſecunda in potu ſint libræ quindecim aquę, redigat̃q; decoctio ad decẽ. Ab incremẽto aũt uſq; ad finẽ intẽſior ſit decoctio ſyrupi, ut decem libræ infuſionis ad tres redigant̃. Sumant̃ uerò ex eo ſyrupo tã manè q̃ ueſperi uncię 8. In-

tenſior item fiat ſecũda decoctio, ut decem aquæ libræ ad ſex redeant. Si aũt ſiticuloſior ſit ęgrotus, ſecundaq́ꝫ aqua poſt ſyrupum non ſufficiat in potu ex compreſſis ligni ramentis, fiat prima ligni decoctio in potu ad hunc modũ. unciæ tres ex ligni ramentis ponantur in infuſione in uaſe fictili in libras quindecim aquæ, ferueatq́ꝫ infuſio, donec decoctio ad decem redigatur libras, coleturq́ꝫ ac reponatur, ut ſępius dictum eſt. Atque hæc prima aqua remiſſioris decoctionis ſuppleat in potu defectũ aquæ ſecundæ.

In ſene cholerico uel ſanguineo

SI is ſenex imbecillus ſit, imminuto prius humore melancholico, cibetur diæta reſumptiua, ut ſenex phlegmaticus. Syrupus pro eo per totam curationem fiat calefactiuus, ad hũc modum, ponatur ex ramentis ligni libra integra in uaſe fictili, in aquæ libras quatuordecim. fiat infuſio, ut ſuprà, ferueatq́ꝫ quouſq́ꝫ redigatur ad libras ſeptem. Ex eo ſyrupo tam mane quàm ueſperi ſumatur ſemilibra. Pro aqua

ſecunda

ſecunda in potu,ramenta primę deco-
ctionis compreſſa ponantur in uitreo
uaſe in aquæ libras uiginti. Ferueat ip
ſa ſecunda infuſio in balneo mariæ do
nec ad quindecim redeat libras. Si ue-
rò paulò ſit ęger ualidior,cibetur inter
dum diæta regulari, augeaturq́ potio
ſyrupi duabus uncijs, ut octonas ſu-
mat uncias per incrementum & ſta-
tum curationis.

In ſene phlegmatico uel melancholico.

CIbetur huiuſmodi ſenex tota cura
tione,dięta regulari, pane bis co-
cto & uua paſſa. Ad ſyrupum ſit libra
integra ligni, aquæ libræ ſedecim. fiat
infuſio de more,ferueatq́ ad ignē car-
bonum, donec redeat decoctio ad ſep-
tem libras. Coletur de more ac ſerue-
tur. Ex eo ſyrupo ſumat ægrotus ma-
ne ac ueſperi, ab initio curationis uſq;
ad incrementum,uncias quatuor,dein
ceps uſq; ad finem, ſumat ſemilibram.
Pro ſecunda decoctione in potu, ſint
aquæ libræ uiginti, redigaturq́ deco-
ctio ad decem & octo. Si autem robu-
ſtior ſenex fuerit, augeatur potio ſyru

pi duabus ferè uncijs. Secundáque decoctio fiat paulò intenſior, ut redeat ad ſexdecim libras.

De uigilia immodica.

LOnga & immodica uigilia ex aliqua prouenit quatuor cauſarum, hoc eſt, uel à nimia ſiccitate, uel ab intemperato calore, uel à cholera rubea aut nigra, uel à phlegmate ſalſo. Præcipuè tamen in cauſa eſt ſiccitas cerebri, dum uel à calido iecore, uel ex aliqua materia calida per ſe aut per accidens, calidi uapores exhalantur, ac cerebrum per ſe ſiccum magis exiccant, Primum igitur in huius morbi curatione cauſa frangatur antecedens. Deinde ſingulæ complexiones & ætates curentur in hunc modum.

Curatio uigiliæ, in iuuene cholerico uel ſanguineo.

CIbetur talis ægrotus carne pulli elixi cum frigidis herbis. Sumat uero in potu ſaltem duos menſes, aquam decoctionis ligni ſancti, quæ talis fiat. Ex ramētis ligni ſint unciæ tres per mēſem, deinde quatuor unciæ alio

in

in menſe, aquæ libræ uiginti, fiat infuſio, ac ferueat in balneo mariæ, donec redeat decoctio ad quindecim libras. Hæc uerò aqua in potu ſumpta, alterabit intemperiem, ſeu diſcraſiam membri dolorē immittentis. Corrigit enim atq; inſtaurat lapſa membra ex quacunq; cauſa. Neq; aūt id cuiquā incredibile uideat̄, q̄d nos & aliàs experti ſumus, et pręcipuè in clariſſimo uiro Camillo Muſettula, quē quū immēſa uigilia ex iecoris caliditate penè conſum pſiſſet, ſola potione hac ligni ſancti alterāte, refrigerato iecore, ſublata uigilia eſt, ac perfectæ ſaluti reſtitutus. quod illi quoq; fuit ſummo miraculo.

In iuuene phlegmatico uel melācholico.

Albetur huiuſmodi iuuenis, ut ſuperior, ſed parcius aliquantò. pro eo autē fiat talis ſyrupus. Sint ligni unciæ quatuor, aquæ duodecim, ferueat infuſio in balneo mariæ, donec redeat decoctio ad uncias ſeptem. Ex hoc ſyrupo ſumat æger per totam curationē uncias ſex manè tantū. Aqua ſecunda in potu fiat, ut in iuuene ſuperiore.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

SEnex ſi huius complexionis fuerit ab ineunte ætate, imminuto prius humore noxio, ſi ſit in cauſa, cibetur diæta reſumptiua, fiantq́ pro eo ſyrupus & aqua ſecunda, quæ alterent illius complexionem, pro ſyrupo ſit ligni ſemilibra, aquę librę uiginti, ferueat infuſio in balneo mariæ donec ad quindecim libras decoctio redigatur. Inde ſumat ægrotus mane ac ueſperi ſemilibram tota curatione. Pro ſecũda decoctione ramenta ex priore decoctione preſſa ponantur in aquæ libras uiginti quinq;, hæc ferueat in eodem balneo, donec ad uiginti redeat libras. Quod ſi aqua ipſa ſecunda non ſufficiat ad potum ob ſitim nimiam ſenis, fiat aqua prima in potu, qualis deſcripta eſt in iuuene cholerico.

In ſene phlegmatico uel melancholico.

EAdem in hoc ſene ſeruentur, quæ in ſuperiore. Nam licet complexio per ſe humida ſit, humectandus tamen eſt ob morbum ſicciſſimum.

De

De perturbatione intellectus, defectu & amiſſione memoriæ.

PErturbatio intellectus & defectus memoriæ, non differunt, niſi per maiorem aut minorem uim cauſę faci entis morbum, & per diuerſas capitis partes, & proprias ſedes. Conueniunt uerò in materia & noxio humore, unde oritur morbus. Atque de ea pertur batione intellectus hic præcipimus, quæ ſine febre eſt: quum ex phlegmate putrido fit, uel ex cholera. Speciesq; illas notamus huius morbi, in quibus communitas eſt in cauſa morbi pluribus membris principalibus, in quibus præcipua ſunt iecur & cerebrum. Et iecoris quidem caliditate fit morbus, dũ cõburit humores, ac cinericios reddit, gignitq; choleram nigrã, ex qua morbus hic naſcitur. Sed & cerebrũ ſolum nonnunquam eſt in cauſa, ob ſui intẽperiem ſeu diſcraſiam. Nam eius frigiditate augetur phlegma. Sæpe etiam, ut diximus, utrunq; membrum eſt in cauſa, & plerunque alia membra, ex nimia frigiditate aut humiditate, quæ

ſolẽt morbũ afferre,ut prima tertij tradit Auic. In quacunq; aũt ſpecie huius morbi maximè conuenit curatio ligni ſancti, quoniã tenui opus eſt materia in nutrimento, ob uirtutẽ ligni nutritiuã, & in hoc morbo ualde noxia eſt repletio ex cibo & potu,maximeq́; aduerſatur ſenſui animæ interiori, Auic. ibidẽ præcipiente. Sed & ob id utiliſſima eſt ligni ſancti medicina, quod exiccat, & tenuat ſanguinem, & temperatè calefacit. Atq; ita ſenſus interior purgatur & inſtauratur, ut eodẽ loco præcipit Auicenna. Primum autẽ omnium in huius morbi curatione imminuatᷣ cauſa antecedẽs noxius humor.

Curatio perturbationis intellectus & amiſſionis memorię, phlegmate exiſtẽte in cauſa, in iuuene cholerico uel ſanguineo.

HVjusmodi iuuenis cibetur tota curatione diæta reſumptiua, ſi imbecillus ſit. Syrupus pro eo fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libbris octo. Ferueat infuſio in uaſe fictili ad ignẽ carbonum, donec redigatur decoctio ad quatuor

tuor libras. Hoc utatur ægrotus ab initio uſque ad mediam curationē, quatuor ſumens uncias manè ac ueſperi. In ſecunda decoctione, in potu ſint aquæ libræ duodecim, redeátque decoctio ad ſeptem. Reliquo tempore curationis ſyrupus fiat ex eadē ligni & aquæ menſura, ſed intenſior ſit decoctio, ut ad tres tantum redeat libras, ſumátque inde ægrotus manè ac ueſperi ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex decem libris aquę, atq; ad ſeptem redigatur. Si aūt ualidior ſit iuuenis, eadē ſeruētur, niſi quod minuenda cibi quātitas eſt, augenda ſyrupi.

In iuuene phlegmatico uel melācholico:

Cibetur huiuſmodi iuuenis, ſi imbecillus ſit, diæta reſumptiua uſq; ad mediā curationē, deinceps utatr̃ dięta regulari uſq; ad finē, niſi deficiētibus uiribus, ad reſumptiuā ſit aliquādo redeūdū. Pro eo in tota curatione fiat ſyrupus ex libra integra ligni, aquæ libris decē, ferueatq; infuſio in fictili uaſe ad ignē carbonū donec ad quinq; libras redeat decoctio. Inde ſumat ęgro,

tus mane ac ueſperi initio curationis uncias tres,in incremento quatuor,reliquo tempore ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex aquæ libris duodecim, quæ ad decē redeant feruēdo.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

Cibetur ſenex hic tota curatione ſi ſit imbecillus,diæta reſumptiua, ſi atq; pro eo ſyrupus ex libra integra ligni,duodecim aquæ,ferueat infuſio in uaſe teſtaceo ad ignem carbonum, donec ad libras ſeptem redigatur. Hoc ſenex utatur uſq; ad mediam curationē, ſumens manè ac ueſperi uncias quaternas. Secunda decoctio in potu ex duodecim aquæ libris feruendo redeat ad decem. A ſtatu, & deinceps, ſyrupus fiat ex una libra ligni,decem aquæ, redigaturq; decoctio ad libras quinque. Sumatq; inde ægrotus, tam mane q̃ ueſperi ſemilibram. Secunda decoctio in potu ex libris duodecim redigatur ad octo. Si autem robuſtior ſit ſenex, cibus eſt pro illius uiribus minuēdus.

In ſene phlegmatico uel melācholico.

Huiuſmodi ſenex cibandus eſt, ut uires

uires,'aut imbecillitas exegerint,diæta uel regulari uel reſumptiua, uel alternis. Pro eo ſyrupus tota curatione fiat ex libra integra ligni, aquę libris decẽ, redigatúrque decoctio ad quatuor libras, feruendo ad ignem carbonũ in fictili uaſe. Inde ſumat æger mane ac ueſperi uſque ad mediam curationem uncias quatuor, deinceps uſq; ad finẽ ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex aquæ libris decẽ, ad ſeptẽq; redigatur. Si autem ſenis uires maiores ſint,uti poterit tota curatione diæta regulari,& ampliori ſyrupi potione.

Melãcholia exiſtente in cauſa,in iuuene cholerico uel ſanguineo.

SI imbecillus ſit talis iuuenis, utatur diæta reſumptiua per totam curationem,fiatq; pro eo ſyrupus ex ligni ſemilibra, & aquæ libris octo.ſerueat in fuſio in uaſe fictili, donec redigatur decoctio ad ſex libras. Inde ſumat ægrotur ab initio uſq; ad mediã curationẽ, uncias quatuor tam manè quàm ueſperi,reliquo tempore ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex libris a-

quæ ſexdecim, ferueatq́ in balneo ma riæ quouſq́ ad 12, redigat̃. ualidiori ue-rò iuueni tenuior præbẽdus eſt cibus.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

Cibetur is iuuenis diæta regulari tota curatione. Si autem ſit imbecil lior, in ſtatu curationis & deinceps diæta uti poterit reſumptiua. Syrupus pro eo uſque ad mediam curationem fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris duodecim, ferueatq́ infuſio in uaſe fictili redigaturq́ ad ſex libras. Inde ſumat æger manè ac ueſperi ſemilibrã. Secũda decoctio ſit ex libris quindecim aquæ, ferueat in balneo mariæ redeatq́ ad libras duodecim. In ſtatu & deinceps ꝑ ſyrupo ſit libra integra ligni, decẽ aquæ, redigaturq́ decoctio ad quinque libras, feruens in uaſe teſtaceo, ſemilibrámque ſumat æger utraque potione tam matutina quàm ueſpertina. In ſecunda decoctione ſint libræ ſexdecim aquæ, redeantq́ feruendo in balneo mariæ ad tredecim libras.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

Diæta reſumptiua cibet̃ hic ſenex tota

tota curatione, fiatque pro eo ſyrupus ex ligni ſemilibra, libris aquæ decem, redigaturque ad libras quinque decoctio, feruens in fictili uaſe. Sumantur utraque potione uſque ad ſtatum unciæ quatuor, in ſtatu & deinceps unciæ ſex. Ad ſecundam decoctionem in potu libræ quindecim aquæ ferуentes in balneo marię ad decē redigātur. Si autē ſit robuſtior ſenex, intēſior fiat utraq; decoctio, ex una ſcilicet libra.

In ſene phlegmatico uel melancholico.

IVxta, uel uires, uel imbecilitatē fiat ab hoc ſene diæta regularis aut reſumptiua. Syrupus pro eo fiat per totam curationem ex una libra ligni, decem aquæ. feruens in uaſe fictili decoctio redeat ad ſex libras. Inde ſumat ſenex utraque potione ſemilibram, ſi uis epatis concoctiua id tolerat. Secunda decoctio fiat ex libris ſexdecim aquę, redigaturque ad duodecim. Si autem ſecunda decoctio non ſufficiet ad ſitim ſenis, & iuuenis fiat prima decoctio in potu in balneo mariæ ex ligni uncijs tribus, aquæ libris quin

decim, quæ ad decem redigantur.

De melancholia.

MElancholiæ morbus multiplex eſt. Nos tamen de ea tractamus, qua exiſtimatiua uis et cogitatiua perturbatur propter melancholicum humorem noxium, fitq́ adustione alicuius ex quatuor humoribus, ob imbecillitatem ſplenis, aut propter iecoris aduſtionem, uel alterius membri pręcipui uel propter communem aduſtionem. Eamq́ melancholiam curamus ligno ſancto, quæ non penitus cõfirmata eſt & obſoleta, ſed quæ uix curatur alijs medicinis. Hoc igitur pacto quiſquis eo morbo affectus eſt, præparetur ad curationẽ ligni ſancti, ut trahat̃ in habitudinem contrariam cauſæ morbum facientis. Cibetur æger diæta & cibo apta ad eius morbi curationem, ut medici conſueuerunt. Detur aũt in prandio & in cœna loco uini per duos mẽſes aqua ligni ſancti: quæ talis fiat, ramentorũ ligni unciæ tres, aquæ libræ quindecim, ferueat infuſio in balneo mariæ, donec ad decẽ libras redeat de

coctio

coctio. Poſt hæc curetur morbus iuxta ſingulas complexiones & ætates, ad hunc modum

Curatio melancholiæ in iuuene cholerico uel ſanguineo.

CIbetur is iuuenis tota curatione diæta reſumptiua, alterata ad humidum, oleribus frigidis, ut decet. modus autem cibi ſit iuxta uires, item pro complexione & aduſtione membrorum, quæ indigent alimento. Pro eo ſyrupus fiat de more ad hunc modum: ſit ligni ſemilibra, aquæ libræ decem. ferueat infuſio in balneo mariæ, atque ad libras quinque decoctio redigatur. Inde ſumat æger ab initio curationis uſq; ad ſtatum utraq; potione tam mane quàm ueſperi ſemilibram in ſtatu, & deinceps uncias octo. Decoctio ſecunda in potu fiat ex aquæ libris uiginti quatuor, quæ in eodem balneo feruentes redeant ad uiginti.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

EAdem ſeruetur curatio in hac cõplexione iuuenis, quæ in ſuperiore. Hic enim morbus omnino ex adu-

ſtione gignitur, nec admodũ diuerſus eſt in diuerſis cõplexionibus, niſi craſ-ſitudine aut tenuitate humoris noxij. Quamobrẽ quo terreſtrior fuerit materia morbi, eo diuturnior erit hæc curatio ſeruãda, qđ minus apta ſit humectationi & reſolutioni & euacuationi.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

CIbetur ſenex huiuſmodi reſumptiua diæta humectante, ut dictum eſt, ſed tenuiore cibo, quàm iuuenis. facilius enim fert ſenex inediã, quàm iuuenis. Pro eo ſyrupus fiat per totam curationem ex ligni uncijs octo, aquæ libris quindecim, infuſioq́ feruẽs in balneo mariȩ ad libras octo redigatur. Inde ſumat æger tam manè quàm ueſperi ſemilibram, minus uerò ſi adſit ſtomachi aut iecoris imbecillitas. Aqua ſecũda in potu fiat ex libris aquȩ uiginti, que in eodem balneo feruentes redeant ad tredecim.

In ſene phlegmatico uel melãcholico, eadem ſeruãda de uertigine,

MVltȩ quidẽ ſunt cauſȩ uertiginis primitiuȩ, atque ex humoribus, ſed

ſed nos eatenus de uertigine tracta-
mus, quatenus fit ex ui corrupta medi
tationis ſeu imaginationis, ob aliquã
cauſam fixam in membro quopiam
nobili: ueluti eſt caliditas epatis diſſol-
uens, aut imbecillitas ſtomachi euapo
rans, aut etiam totius cerebri euapora
tio, aut alia quæpiam intẽperies ac diſ-
craſia in mẽbris ipſis nobilioribus. Et
qui hunc morbum patitur, uidentur
ei locus in quo ipſe eſt, resq; omnes in
gyrum uerti ac labi, atque alia quædã
ſimilia. Quæ ſæpe contingunt ſtudio-
ſis, & utentibus coitu immodico. Qui-
cunque igitur hoc morbo curandus
eſt, præparetur ſaltem per duos men-
ſes, antequã incipiat ſumere ſyrupum
ligni ſancti. Vtaturq; diȩta reſumpti-
ua, ea quantitate, quæ conueniat com
plexioni & uiribus corporis, abſtine
atq; ab omni cibo, qui in malũ chilum
conuertitur. Vtatur uerò in potu ſem
per tam prȩparationis tẽpore, q; curati
onis, aqua ligni ſancti, nec unq; bibat
aquã aliã aut uinũ, prȩſertim phlegma
ticus uel melancholicus. Aqua in potu

pro ſanguineo iuuene uel cholerico fi-
at ex ligni uncijs quatuor, quæ mane-
ant in infuſione diem ac noctem in a-
quæ libris quindecim, ferueatq; infu-
ſio in balneo mariæ donec redeat de-
coctio ad libras decem. Pro phlegma-
tico uerò iuuene uel melãcholico aqua
in potu fiat ex ligni ſemilibra, aquæ li-
bris ſedecim, ferueatq; infuſio in ficti
li uaſe ad ignem carbonum, donec ad
libras duodecim redigatur. In ſene ea-
dem ſeruentur, niſi quod & in cibo, &
in quãtitate ligni atque aquæ ad deco-
ctionem, & in ipſius decoctionis gra-
du, eſt habẽda ratio uirium complexi
onis, & ætatis. Si autem hoc pacto uer
tigo non tollitur, adhibeatur eadẽ cura
tio, quæ deſcripta eſt in melãcholia.

De epilepſia.

EPilepſia, qui morbus latinè dici-
tur comitialis, & ſi nõ ſimplex eſt,
nos tamen de ea morbi ſpecie tracta-
mus, quæ à nõnullis uera epilepſia dici
tur, & quæ gignitur à phlegmate. Quã
quam & melãcholia eſt nõnunquam
in cauſa. Ex utrouis igitur humore, ꝓ-
ducatur

ducatur morbus, ac ſiue propter cere-
bri, ſeu propter alterius membri præ-
cipui intemperiem, dummodo contin
gat ex interna cauſa materiali ac per-
manente, ſitq́ id malũ diuturnius, nec
tolli potuerit alia medicina, curatio fiat
per lignum ſanctum ad modũ quem
deſcribimus. Ac primũ locus in quo
æger curatur, hoc eſt cubiculũ, ſit tem-
peratè calidũ, ab omni ſtrepitu ſemo-
tum, nec nimis illuſtre. Sudor prouoce
tur, ſed in capite copioſius, quàm in reli
quo corpore. Seruetur uero modus di
ligenter, pro ægroti diſpoſitione, tam
in cibo quàm in potione ligni, ne inter
curandũ aut febricula incidat, aut de-
ſtillatio, aut aliud quoduis accidẽs ad-
uerſum. Nam ſi ritè fiat curatio per lig
num ſanctum, morbus facilè curatur
ac tollitur, quod nobis curantibus ſæpi
us cõtingit. Sed illud pro miraculo ha
bendum eſt, & eſt tamen ueriſſimum,
quod monialis quædam nobilis ex or
dine diui Frãciſci, in uiridi ætate anno
rum triginta, ſanguineæ cõplexionis,
morbũ hunc comitialem paſſa ſex an

nos, quum à me curata eſſet hac medicina & hoc ritu, diebus uigintiquinq;, nec amplius priſtinę ſaluti prorſus reddita eſt, nec unquam poſtea ſenſit epilepſiam. Sed & alios innumeros curaui deſperatæ ſalutis. Curatio autē fiat in hunc modum.

Curatio epilepſiæ in iuuene ſanguineo uel cholerico.

VTatur hic æger, ſi non ſit imbecillus, diæta regulari ab initio uſque ad mediã curationē, deinceps utatur diæta reſumptiua, & ſi opus fuerit, etiam regulari, uſque ad finem. Syrupus pro eo uſq; ad mediã curationem fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris duodecim. ferueatq; infuſio in fictili uaſe ad ignē carbonum donec ad ſex redeat libras, uſq; ad augmentum, inde uſque ad ſtatum ad quatuor tantum libras redigatur. A ſtatu uſq; ad finem ſyrupus fiat alteratiuus hoc pacto: ligni ſemilibra in aquæ libris decem, maneat in infuſione duodecim horas, feruénsque infuſio in balneo mariæ redeat ad ſex libras. Per totã uerò curationē ſumatur

utraq;

utraq; potione ſemilibra ſyrupi. A qua ſecũda in potu tota curatione fiat ex aquæ libris uiginti, redigaturq́; ad quindecim feruens in balneo mariæ. Si aũt non ſufficiet in potu hæc ſecũda decoctio, prima fiat aqua in potu ex tribus uncijs ligni, aquæ libris uiginti, quæ in eodẽ balneo ad ſedecim redigantur. In ſene aũt eiuſdem cõplexionis, eadem ſunt ſeruanda, niſi quòd & ſyrupus & aqua in uaſe fictili decocta poterunt audacius præberi, propter phlegmatis exceſſum in ea ætate.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

Cibetur iuuenis huiuſmodi, ſi robuſtior ſit, diæta regulari tota curatione. Syrupus fiat uſque ad mediam curationem ex libra integra ligni, libris aquæ decem & octo. duodecim horas fiat infuſio. Poſt hæc feruendo redeat decoctio ad ſeptem libras. poſt mediam curationem, fiat ſyrupus ex una cũ dimidia libra ligni, libris aquæ ſedecim. infuſio ut ſuperior ferueat in fictili uaſe ad ignẽ carbonũ donec ad libras quinque redigatur. In utraque

potione ſumat æger ſemilibrã ſyrupi. Secunda decoctio in potu fiat in fictili uaſe ex libris aquę uiginti, ac feruendo redeat ad decem. Eadem uerò in ſene ſeruanda ſunt, niſi quòd ſenex, licet facilius inediam ſuſtineat, propter ætatis tamen imbecillitatẽ ſubleuari poterit diæta reſumptiua.

In pueris à quarto ætatis anno uſque ad quartumdecimum.

EA ætate pueri cibentur tota curatione diæta reſumptiua, maiore eñ indigent alimento. Caro tamẽ aſſa prębeatur, non elixa. Quoniã uerò difficilis eſt puerorum curatio, ac uix induci poſſunt ad ſumendas medicas potiones, ſi nullo pacto poterit pręberi puero ęgro ſyrupus, curãdus eſt ſola aqua decoctionis ligni ſancti ſumpta in potu. Ea uerò decoctio in potu puero cholerico uel ſanguineo talis fiat, ſint ramentorum ligni unciæ tres, aquæ libræ ſedecim, ferueat infuſio in gemino uaſe, donec ad libras redeat duodecim. In phlegmatico autem uel melancholico puero ſint ligni uncię quatuor

or, aquæ libræ ſedecim. ferueat deco-
ctio in uaſe fictili ad ignem carbonũ,
donec ad libras duodecim redigatur.
Si aũt puer facilis fuerit, ut ſumat potio
nem, pro cholerico quidem puero ſy
rupus fiat ex ligni uncijs quatuor, a-
quæ libris decem. ferueat infuſio in
gemino uaſe, ſeu balneo mariæ, donec
ad ſex libras redigatur. Sumatꝗ́ inde
puer tam mane quàm ueſperi initio cu
rationis uncias duas, in incremẽto tres,
deinceps uſque ad finem uncias quatu
or. Aqua ſecunda in potu fiat tota cu-
ratione ex aquæ libris quindecim, quæ
feruentes in eodem balneo redeant ad
decem. Pro phlegmatico ſyrupus fiat
uſꝗ ad mediam curationèm ex uncijs
quatuor ligni, aquæ libris duodecim,
redeatꝗ́ decoctio ad ſeptem libras fer
uens in fictili uaſe, ſumanturꝗ́ utraꝗ
potione unciæ tres. Aqua ſecunda in
potu ex ſedecim libris redeat ad duo-
decim. A media curatione uſque ad
finem ſyrupi decoctio ex libris duode
cim redeat ad quinque, ſumanturꝗ́ u-
traque potione unciæ quatuor. Aqua

ſecũda in potu ex ſedecim libris ad no uẽ redigatur. Si aũt utranq; ſyrupi potionem puer abhorreat, alterã ſaltem ſumat quotidie. Ac ſi amaror ſit nimis moleſtus, leniatur amaror ipſe, ut ſuprà docuimus, coriãdris ſaccaro con dĩtis, uel ſaccaro tabarzet.

In lactentibus infantibus.

FRequentior eſt in hac ætate comitialis morbus, multis de cauſis, ac maximè propter humiditatem. Cura tio uero infantis tota eſt in ipſius nutri ce conſtituenda. Vt cum affectum fue rit nutricis corpus potione ligni ſancti, affecto etiam lacte atque alterato, quo ueſcitur infans, alteretur illius corpuſculum lacte ſic medicato, atque curetur. Cibetur itaque nutrix diæta reſumptiua, ea tamen quantitate, qua tam ipſa, quàm infans poſſit ſuſtentari, & quæ rectè cõcoquatur. Syrupũ ſumat nutrix mane ac ueſperi, ſumatq; ſemper in potu aquã ſecũdam. Qualitas uerò & quãtitas ſyrupi, item qualitas aquæ ſecũdæ ſint pro nutricis ætate atq; cõplexione, ut dictum eſt.

De

De paralyſi.

MOrbus, quem Græci paralyſim dicunt, latinè dici poteſt diſſolutio, quum membra corporis, amiſſo naturali uigore diſſoluuntur. Id uerò quum in toto corpore contingit, Græci appellant apoplexiam, quum in parte, ac certo membro, hæmiplexiam. Conſuetudo tamē obtinuit, quod Celſus refert, ut quocunque modo ea diſſolutio paralyſis appelletur. Nam non eſt in morbo ipſo alia differentia, ꝗ̄ ex pauco aut multo humore noxio, unde uel unus cerebri uentriculus, uel omnes ſimul lædantur. Plurimum uerò in cauſa eſt phlegma uiſcoſum, nec nimis craſſum, quo meatus neruorum oppilantur, ſpiritúsque uitales præcluduntur, ne permeent membra. Quapropter laſſeſcentibus neruis mēbra hebetantur, cū priuatione ſenſus, & motus uoluntarij. Stupor aūt & tremor ſunt præuiæ diſpoſitiones ad morbum ipſū, atqꝫ ſtuporē debilitas facit in mēbro, ſubtracta uirtute ſpiritus uitalis, tremorē uero eadē uirtus corrupta,

& tanq̃ præfocata,atq; ab ipſa cerebri origine prçcluſa. Huic malo quanto ci tius fieri poterit, ſuccurrendũ eſt ligni ſancti medicina. Atq; ſi minus prima curatione tollitur morbus,curatio ipſa iterum eſt, ac etiam tertio & ſæpius re petenda. Neque omittenda hæc medi cina eſt, quanuis color in paralytico membro mutatus ſit,quæ res maximã (ut noſtri autores tradũt) oſtendit diffi cultatem curationis. Fiat autem cura tio in hunc modum. Diſponatur æger per dies triginta ad curationẽ, priuſq̃ incipiat potionem ſumere ſyrupi,ut a qua ligni ſancti utatur in potu,loco ui ni,quæ ex ſemilibra fiat ligni, libris a quæ triginta, decoctioq; ad uiginti re digatur ferũes in fictili uaſe. Membrũ læſum hoc pacto foueatur. fiat tale bal neũ: ſumantur cortices radicũ althææ, acori,ulmi,brionię,cucumeris aſinini, ſingulorum manipulos ſex. Capita lili orum alborum numero decem, ſemi nis lini, fœnugræçi, utriuſque unam li bram, baccarũ lauri ſemilibram, cha momilæ, meliloti, utriuſque manipu los

los quatuor, inteſtinorũ arietis pingui um & purgatorum libras decem. ferueant hæc omnia in aqua fontana, fiatq́; calidum balneũ quotidie peracta concoctione ante cœnam. Ex quo bal neo ſuffimentũ fiat diligenter paralyti co membro. poſt ſuffimentũ ungatur membrum hac unctione. Sumantur althęæ unciæ quatuor, olei ſiſamini, amygdalarũ dulcium, liliorũ alborum & cæruleorũ, ex ſingulis ſemilibram, miſceantur hæc omnia, fiatq́; unctio, qua actu calida ungatur membrũ læſum: deinde inuoluatur cãnabina ſtuppa, faſciáque de more uinciatur. poſt hæc ſumat æger aliquod electuarium reſumptiuũ, ut eſt electuarium ex gem mis cum aromatibus, aut talem aliquẽ cibum, cum quo bibat nonnihil ex ligni decoctione in potu. Poſtquam uerò æger ad hũc modum per triginta dies paratus fuerit ad legitimam curationem ligni ſancti, curatio ipſa hoc pacto inſtituatur.

In iuuene cholerico uel ſanguineo.

Clbetur hic iuuenis tota curatione

diæta regulari. Syrupúsque pro eo fiat uſque ad mediã curationem, ex libra una ramentorum ligni, aquæ ſedecim libris, redeatq́ decoctio ad libras ſex, feruens in fictili uaſe. Sumátque inde ægrotus utraque potione ſemilibram. Aqua ſecũda in potu ex uiginti libris feruens in fictili uaſe redeat ad duodecim. In ſtatu & deinceps fiat ſyrupus itidẽ ex una libra ligni & ſedecim aquæ, fiatq́ infuſio per horas duodecim, ferueatq́ in uaſe fictili, donec ad libras quatuor decoctio redigatur, inde ſumantur tam mane quàm ueſperi unciæ octo uſq́ ad declinationẽ, deinde ſemilibra. Secunda decoctio in potu fiat ex libris aquæ decẽ & octo, quæ feruendo redeant ad nouem. Si autem circa finem curationis refrigerandus fuerit ægrotus ob nimiam caliditatem decoctionis ligni ſancti, fiat ſecunda decoctio ex uiginti libris aquæ, quę ad ſedecim redeant feruentes in gemino uaſe. Atque hoc pacto puella quædam à me curata eſt ex morbo diuturno; à tertio uidelicet ætatis anno uſque

ad

ad duodecimum, mutato colore corporis, membriſq; diſſolutis, ab inferiori furcula uſque ad imos pedes.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

Cibetur talis quoque iuuenis diæta regulari tota curatione. Syrupus pro eo fiat uſq; ad declinationem ex libra una ligni, ſedecim aquæ. fiat infuſio per horas duodecim, ferueatq; in uaſe fictili, donec ad libras quinq; redigatur. Inde ſemilibra ſumatur utraque potione. Secunda decoctio in potu fiat ex aquæ libris uiginti, quæ feruẽdo redeant ad decem. In declinatione uſq; ad finem ſyrupus fiat ex una libra ligni, aquæ quindecim feruénsque redeat decoctio ad ſeptẽ libras, ſumaturq; itidem utraq; potione ſemilibra. Ad ſecundã decoctionẽ in potu libræ uiginti aquę feruẽdo redigãtur ad quatuordecim. Atq; hic ſyrupus & aqua in declinatione curationis temperabũt caliditatẽ, qua corpus affectũ fuerit priore ſyrupo calefactiuo, & aqua ſecunda, quibus domanda erat uis morbi.

In ſenibus eadem ſeruanda ſunt.

POſt curationem uerò aliquot diebus, ne curatus recidat in morbũ, cibus quidem cõmunis ſumendus eſt, ſed qui nihil noxius ſit, & quantus facile concoqui poſſit: potus uerò ſit ex ligni decoctione, quæ talis fiat: ſit ſemilibra ramentorũ ligni, libræ aquæ uiginti quinq;, ferueant unà in fictili uaſe donec ad uiginti libras decoctio redigatũ.

De ſpaſmo ſeu contractione.

DE ea cõtractione tractamus, quæ ex noxio humore fit, ſiue in uno mẽbro fiat, ſiue in pluribus, & quę emprosthtonus dicatur, opiſthotonus, uel tetanus. talemq; morbũ phlegma ſæpius gignit craſſius illo ex quo fit paralyſis. Itaque de ſpaſmo nunc tractamus, non ut ex ſiccitate contingit, aut inanitate, propter uigilias, aut morbum diuturnum, ſed ut ex noxia gignitur materia, & qui eſt difficilis curationis. In talis igitur morbi curatione priuſquam ſumi incipiat potio ligni ſancti, purgandus eſt æger, tollendaq; aut minuenda cauſa morbi antecedẽs, hoc eſt noxius humor phlegmatis

tis craſſioris, cibo quoq; atque alijs ob
ſeruationibus diſponēdum corpus æ-
groti ad legitimā ligni ſancti curatio-
nem. In ipſo autē curationis initio con
tracta membra idoneo cataplaſmate
fouenda ſunt, quod bis quotidie actu
calidum apponendum eſt. Ipſum autē
cataplaſma fiat in hunc modum. libra
una ligni ſancti in puluerē redigatur,
incernaturq́; , tum ferueat in aqua com
muni in uaſe fictili duas horas, deinde
addātur ex corticibus radicum althææ
præparatis, acori, brioniæ, enulæ cam
panę, ſingulorum manipulos tres, rur
ſusq́; ferueāt unà hæc omnia cum lig-
no ſancto. poſt hæc tondantur in mor
tario lapideo, atque in formam dedu-
cātur cataplaſmatis. Hac aūt curatione
nos uſi ſumus optimo ſucceſſu, præ-
ſertim in Ioanne Cordubēſi milite, ab
eaq́; clariſſima urbe, parentes noſtri
originem trahunt, qui diutino ſpaſmo
afflictus fuerat toto corpore, præſer-
tim in octo muſculis uentris inferioris
ac ſæpe à peritiſſimis medicis curatus,
nihil profecerat. imò in paralyſin in-

currerat & epilepſiã. Is itaq; per nos curatione ligni ſancti prçuia, quam diximus, diſpoſitione, decima curationis die leuatus cruciatu eſt atq; dolore, uigeſima uerò prorſus eſt morbo liberatus, redditusq́; perfectæ incolumitati. Hæc autem legitima curatio eſt per ligni ſancti potionem.

In iuuene cholerico uel ſanguineo.

HIc æger, ſi imbecillus fuerit, reſumptiua utatur diæta tota curatione. Pro eo uſq; ad mediã curationem ſyrupus fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris duodecim quç ad nouẽ redigantur, feruentes in fictili uaſe. Inde ſumat utraq; potione ſemilibra. ſecũda decoctio in potu ex tredecim aquæ libris redeat ad nouẽ, feruẽs in balneo mariæ. In ſtatu et deinceps fiat ſyrupus ex libra una ligni, aquæ ſedecim, quç in uaſe fictili redeant ad ſeptem. Semilibraq́; item ſumatur utraq; potione. Aqua ſecũda in potu ferueat in gemino uaſe, atque ex uiginti libris ad quindecim redigatur.

In iuuene phlegmatico uel melãchol.

CIbetur is æger tota curatione diæta

ta regulari. Pro quo uſque ad mediam curationem fiat ſyrupus ex una libra li gni, aquæ ſedecim. fiatque infuſio per horas duodecim, ferueatque in uaſe fi-ctili ad ignem carbonum, donec ad ſex libras redigatur. Sumatque ſemili bram æger tam matutina potione, quam ueſpertina. Secunda decoctio in po-tu fiat in gemino uaſe, redigaturque e uiginti libris ad decem. In ſtatu, & de-inceps ſyrupus fiat ex libra una ligni, ſedecim aquæ: fiatque infuſio, ut ſuperi-or, ferueatque in uaſe fictili, donec ad quatuor tantũ libras redeat decoctio. Inde ſumat æger utraque potione, ſi ro-buſtior fuerit, octo uncias, ſi minus ro buſtus, ſex, quatuor uero ſi nimis im-becillus. Aqua ſecunda in potu ex ui-ginti libris feruendo redeat ad octo. In ſenibus eadem ſeruanda, niſi quod propter exceſſum phlegmatis in ea æ-tate, audacius fieri poterit intenſioris decoctionis ſyrupus & aqua ſecunda. Hæc autem ſpaſmi curatio ſeruanda etiam eſt in tortura oris, cæteriſque mor bis, in quibus ineſt contractio.

De fluxu nimio lachrymarum.

DE lachymarum fluxu tractamus contingenti non natiuo, de eo tamen qui diuturnior eſt, nec facilè curatur. Isq; humor, uel è medio craneo, ut ait Auicenna, tertia tertij, uel extra craneũ ſcateat, ac per oculos fundatur. De cancro autẽ, aut duritiæ cuiuſuis apoſtematis oculorum tunc tractabimus, quũ de apoſtemate in uniuerſum diſſeremus. Fluxus igiť lachrymarũ, hoc ritu curandus eſt per lignũ ſanctum.

In cholerico iuuene uel ſanguineo.

CIbeť hic ęger tota curatione dięta regulari. Syrupus ꝑ eo fiat initio curationis ex ligni ſemilibra, aquæ libris decem, quæ in uaſe fictili feruẽdo ad ſex redigãtur, in incremento & ſtatu fiat ſyrupus ex ſemilibra itidem ligni, duodecim libris aquæ, fiatq; infuſio per horas duodecim, tum ferueat in fictili uaſe donec ad quatuor libras redeat decoctio. In declinatione fiat ſyrupus ut initio curationis. Sumatur uerò per totam curationem ſemilibra utraque potione, Secũda decoctio in potu

ex

ex libris quindecim in eodẽ uaſe fictili ſeruendo redeat ad decem.

In phlegmatico uel melancholico.

EAdem ſeruetur diæta in hoc ægroto: Syrupus uero fiat pro eo tota curatione ex libra una ligni, aquæ ſedecim, redeatq́ decoctio ad libras quatuor feruens in fictili uaſe. Inde ſumãtur in utraq; potione uſque ad mediam curationem unciȩ quatuor, deinceps uſq; ad finem ſemilibra. Aqua ſecunda in potu ex libris uiginti, feruens in eodẽ uaſe redeat ad decem. Atq; hoc pacto nos inter cæteros curauimus filium uiri magnifici Raphaëlis Vitalis, ex ueteri morbo fluxus lachrymarum cum graui ophthalmia, nec poſtea recidit unq; iuuenis in morbum, ſed permãſit abſolutè incolumis. In ſenibus idẽ ſeruandus eſt ritus curationis, habita tamen ætatis ratione, ut ſæpius admonuimus.

De auriũ morbo, auditu uidelicet obtuſo.

OBtuſus grauisq́ auditus etſi multiplex eſt, de illius tamen generis morbo hic tractamus, qui ex frigido

humore contingit. ſiue neruo interiore auditus affecto, ſeu ipſa tãtum aure. Is igitur morbus ſi iã inueterauit, nec alia illi ſubuenerint remedia, imminuto prius humore noxio, & cauſa ipſius morbi, hoc ritu curetur per lignũ ſanctum. Cholericus iuuenis uel ſanguineus cibetur initio curationis diæta regulari.. A ſtatu autem uſq; ad finem diæta ſit reſumptiua. Ab initio uſque ad augmentum fiat pro eo ſyrupus ex ligni ſemilibra, aquæ libris decem. ferueat infuſio in fictili uaſe, donec ad libras quinq; redeat decoctio. A qua ſecunda in potu, ex duodecim libris ad nouem redigatur. Ab incremento ad finẽ curationis fiat ſyrupus ex ſemilibra item ligni, decẽq; libris aquæ, ſed ad tres tantum libras redeat decoctio; A qua ſecũda ex libris duodecim ad ſex redeat. Ex ſyrupo ſumatur ſemilibra, tam manè q; ueſperi tota curatione. phlegmaticus uel melancholicus iuuenis regulari diæta utatur tota curatione, ſyrupus pro eo uſq; ad declinationẽ fiat ex libra una ligni, aquæ duodecim, redeatq;

deatq́ decoctio ad libras quinq́. Semi-libraq́ inde ſumatur utraq́ potione. In declinatione, atq́ uſq́ ad finē curationis, in ſyrupo ſit una quoq́ libra ligni, ac nouē aquæ, redigaturq́ decoctio in fictili uaſe ad tres libras, atq́ utraq́ potione ſumatur una libra. Aqua in potu fiat ex libris aquæ duodecim, quæ decoctæ redeāt ad decem. In ſene ſunt eadē ſeruanda, niſi quod adhiberi potius debet diæta reſumptiua.

De naſi morbis, polypo uidelicet aliisq́ ulceribus.

POlypus eſt uomica in naſo, ſeu apoſtema, quod craſſius eſt atq́ carnoſum. Oritur ſępius ex hęmorrhoidibus, deſinitq́ in cancrum. Quapropter facilius hæmorrhoides curantur, quàm polypus, cancer polypo difficilius. In cauſa eſt polypo pituita & atrabilis ex morbi calore corrupta, reſoluto tenui humore, craſſoq́ concreto in materiā carnoſam. Diminuto igitur ante legitimam curationem humore noxio, ammoueatur à perito chirurgo quantū fieri poterit materia illa

carnoſa,uel ferro,ut à me cõplures cu-
rati ſunt, uel cauterio, uel alio quouis
inſtrumento artis aut remedio, ita ut
cauſa coniuncta penitus deleatur,mor
busq́ non recidat, membrumq́ ſuſci-
piens foueatur,curetur emittens. Poſt
hæc ligni ſancti curatio adhibeatur.
Cholericus iuuenis uel ſanguineus dię
ta regulari cibetur tota curatione. ſyru
pus fiat ex octo uncijs ligni, aquæ li-
bris decem, redeatq́ decoctio ad qua-
tuor libras. Inde ſumatur utraque po-
tione uſque ad mediam curationem ſe
milibra,reliqua curatione ſumãtur un
ciæ octo. Aqua in potu ex duodecim
fiat aquæ libris, quæ ad octo redigan-
tur decoctæ. Si autem robuſtior fuerit
æger,poterit in ſyrupi decoctione ap-
poni libra integra ligni. Phlegmaticus
uel melãcholicus iuuenis regulari quo
que diæta utatur tota curatione. Syru-
pus fiat ex aquæ libris quindecim, lig-
ni uerò,uſque ad mediam curationem
libra una & ſemis, deinceps libra tan-
tum, redigaturq́ decoctio in fictili ua-
ſe ad libras quinque. Aqua in potu in
eodem

eodem fictili uaſe decocta, ex uiginti libris redeat ad quatuordecim. Senibus cibo utendum eſt ampliore, propter ętatem imbecillem, remiſſiore ligni decoctione. Notandum autem, quod eodem ſyrupo licet polypum ipſum uel ulceroſum uel ſine ulcere fomētare uel lauare, uel aliquo inſtumento artis decoctionem quoquo modo inijcere atque apponere. Incredibilē enim præſtat opem decoctio ipſa extra appoſita, digerendo, mundando, ſolidando ulcera uomicasq́.

De linguæ ſpaſmo & ranula.

LInguæ ſpaſmus & ranula polypi eodē ritu curādi ſunt. Ranulæ uero, ſi ad cancrū uergit, diligenti manus operatione ſubueniēdum eſt, & ligni ſancti potione.

De gingiuarum imbecillitate, de fluxu humoris, de ulceribus, ac dentium commotione

GIngiuarum imbecillitas et emollitio, ulceraq́, fluxusq́ humoris, atque commotio dentium, cauſam habere ſolent à membris principalibus af-

fectis,ut ex calidiore cerebro humores nimios attrahente,refundenteq́ꝫ gingiuis,quibus humoribus noxijs illę corrumpuntur; ex aduſto etiã iecore ſtomachoq́ꝫ affecto, humores corrũpente,qui permaneant ad ipſas gingiuas. Cauſa igitur cognita morbi, ſi alia remedia non ſubuenerint, imminuta prius ac fracta ipſa morbi cauſa, ligni ſancti curatio adhibeatur,ad hunc modũ. Cholericus iuuenis aut ſanguineus, dięta cibetur reſumptiua,ſed tenui,quantum cõplexio patitur, tota curatione. Syrupus pro eo fiat uſqꝫ ad mediã curationẽ ex libra una ligni,aquæ duodecim,redeatq́ꝫ decoctio feruens in fictili uaſe ad ſex libras. reliqua curatione ſint cum una libra ligni,quindecim aquæ,ac redeat decoctio ad quatuor libras. Atqꝫ in utraqꝫ potione ſumatur libra ſemis. Aqua in potu ex libris uiginti decocta redeat ad quindecim.
Phlegmaticus uel melancholicus iuuenis cibetur diæta regulari uſque ad mediam curationem,deinceps reſumtiua. Syrupus pro illo fiat tota cura-
tione

tione ex libra una ligni, duodecim aquæ, fiatque infuſio per horas duodecim, inde feruens in fictili uaſe ad quatuor libras decoctio redigatur. In ſecunda decoctione libræ aquæ uigintiquinque, ad quindecim redeant in eodem uaſe feruentes. In ſenibus idem ſeruandus eſt ritus, habita, ut toties diximus, ætatis ratione. Adhibeatur præterea gingiuis frequens lotio, atque omnibus horis, uel ex decoctione ligni, uel alio quouis humore medicato ad morbum pertinēte. Percoctus autem aut bis coctus panis, propter putres gingiuas macerandus eſt uel iure pulli uel aqua ſyrupi.

De pectoris morbo aſmate, hoc eſt difficili anhelitu.

ASma, hoc eſt difficilis reſpiratio atque anhelitus, non ſimplex eſt morbus, atque in 4. ſpecies diſtribuit̄: omnibus tamē eadē poteſt cauſa cōtingere humoris noxij. Atque in ſenibus q̄dē nō eſt fortaſſe morbi materia diſſolubilis. Quū tamē ex uiſcoſo humore factus eſt aſmatis morbus, licet pue-

tus ſit, ſi non profuerũt aliæ medicinę, tenuata prius morbi materia, & immi nuta, ligni ſancti curatio adhibeatur. In ligni autem decoctione admiſceri li cet palmarum fructus, quos dactylos dicũt, hyſſopus aliaq́ſ ſimplicia, utilia morbo. Eademq́ſ facienda curatio eſt in ueteri tuſſi, apoſtemate, cæteriſq́ſ pe ctoris morbis aſmati ſimilibus. Ante legitimã uerò ligni curationem, æger hoc pacto præparetur, ut duos circiter menſes utatur quidem conſueto cibo, ſed talis, qui & facilè concoquatur, nec excitet morbum. In potu autem, loco uini ſumatur ligni decoctio, quæ talis fiat. Sint unciæ tres ligni, aquæ libræ ui ginti, fiat infuſio per diem & noctem, inde ferueat in uaſe fictili ad ignem car bonum horam unam, tum ponatur in decoctione hyſſopi manipulus unus. dactylorum libra ſemis. poſt hæc rur- ſus ferueat, donec ad quindecim libras redeat decoctio: legitima uerò curatio talis fiat. Cholericus iuuenis uel ſan- guineus cibãdus eſt uſq́ſ ad mediã cu- rationem diæta regulari, deinceps re- ſumptiua

ſumptiua. In ſyrupo ſit libra una ligni, aquæ duodecim, hyſſopi & dactylorũ quantum oportebit, fiat decoctio in fictili uaſe, redigatur'qꝫ ad ſex libras uſqꝫ ad mediam curationem: deinceps ad libras redeat quinque. Sumãtur'qꝫ utraque potione unciæ quatuor. Aqua ſecũda ex libris uiginti ad quindecim redigat̃. Phlegmaticus iuuenis uel melancholicus utatur tota curatione diæta regulari. Syrupus fiat ex libra una ligni, aquæ uiginti, redeatqꝫ decoctio feruens in fictili uaſe ad libras decẽ. poſt hęc apponatur in decoctione hyſſopi & dactylorum, quãtum ſat fuerit, agarici uerò dragmę duæ. tum feruere pergat decoctio, donec ad ſeptem libras redigatur. Ex eo ſyrupo ſumatur tam manè quàm ueſperi ſemilibra uſque ad augmentũ, deinceps uſqꝫ ad finẽ curationis unciæ octo. Aqua ſecũda in potu ex uigintiquinqꝫ libris redeat ad decem & octo appoſitis in decoctione dactylis, aut tale aliquid pectori utile. Eadem uero in ſenibus ſeruanda ſunt, habita ætatis ratione. Ac licet nõ

poſſit in ea ætate ſalus reſtitui ab eo morbo nõ tamen deſerendi ſunt ſenes uel decrepiti. Cõtinendus enim eſt curatione in ſenibus morbus, ne augeat͂,

De phthiſi, hoc eſt tabe.

ET ſi tabes, letalis morbus, qui phthiſis Græco nomine dicitur, nullã habet ſpem certã ab arte medica, non tamen eſt omnino illius curatio deſperanda, præſertim initio morbi, atque uſque ad ſtatum: nec propter incertã ſpem curationis, deſtituendus eſt æger ope medicinę, ut certiſſimè pereat, ut Galenus pręcipit in libro de ingenio ſanitatis. In recenti igitur morbo, atque per incrementũ, ſeruari præcipimus legitimam curationem, quæ ab artis autoribus tradita eſt. Ligni uero ſancti medicinam cõtendimus eſſe huic morbo ſalutarem. cum præſtet hoc lignum ſimplicibus uniuerſis, quibus medicina utitur, ut priore libro docuimus. atque ex omnibus qualitatibus, aduerſusq; omnes operari poteſt, ob uariã ipſius medicinę confectionẽ, multiplic ique ſua ac ſalutifera uirtute, modis

modis omnibus malè affecto corpori ſubuenire. Calida enim ui & ſicca uiſcoſas materias incidit, ne pulmonem corrumpant, ulcera uerò ipſius pulmonis exiccat, purgat, integrũq; pulmonem reddit. frigida ui et ſicca ſolidat, ac fluxũ ſanguinis, ſi quis eſt, reſtinguit. frigida & humida ui humectatis atq; refrigeratis, febrem oſſium frangit, humidũ quoq; uitale reficit ac fouet. Itaq; quoniã huic morbo uaria eſt adhibenda medicina, uariĵq; neceſſariĵ ſunt effectus, ut Auic. præcipit prima quarti de hectica curatione, nulla poteſt alia medicina curari tam cõmodè phthiſis ipſa quàm ligno ſancto, in quo diuerſæ uirtutes & operationes, maximèque ſalubres. Quoniam uerò multa ſunt hecticæ communia cum phthiſi, eadem erit curatio ſeruanda in utroque morbo, ubi eadẽ erit ratio utriuſq;, ut eo tantũ differãt, quo excedẽs & exceſſum, Autore Iſaac ſecundo libro de febribus. Et quũ eadẽ cauſa eſt hecticæ, quę phthiſis, ut idẽ autor tradit 3. libro. Quum igitur hectica febris non ha-

bet aliam ratione͂ à phthiſi,ſed illius eſt potius accidens quodda͂. idem ſeruandus eſt modus in curatione. Illo tame͂ im primis pręcepto ſeruato Auice͂næ prima quarti, ut ſi cauſa hecticæ fuerit apoſtema,aut lęſum aliter aliquod me͂brum, in eo primum curatio adhibeatur,cauſaq́ꝫ auferatur morbi,& origo. Præterea eadem inſtituatur curatio in hectica et in phthiſi,ad hu͂c modu͂. Ante legitima͂ ligni curationem duos circiter menſes, præbenda ægro ſunt electuaria iuxta arte͂,uel ſyrupus,ut morbus exegerit. In potu autem,loco uini ſumatur ab ęgroto decoctio ligni,quę talis fiat. Pona͂tur in aqua ordei purgati unciæ tres ex ramentis ligni. ibiq́ꝫ permaneant quatuor horas, deinde proiecta aqua ipſa ordei in qua fuerat lignu͂, in alteram rurſus ordei aquam ponantur ipſa ligni ramenta, ſintq́ꝫ aquæ ſedecim libræ, ferueátque infuſio hæc in gemino uaſe, donec ad libras undecim redigatur. Poſt hæc ad legitima͂ curationem aptius erit ægri corpus tam diu affectum, aſſumpta huius

ligni

ligni ſancti decoctione. Cholericus iuuenis uel ſanguineus cibetur diæta reſumptiua, addito etiam contuſo pullo, uel iure pulli conſumpti: pro ægri corporis imbecillitate ſyrupus huiuſmodi fiat. Ramentorum ligni unciæ quatuor, aquæ ordei purgati ſint libræ decem, fiat infuſio per duos dies & noctes, poſtea ferueat in gemino uaſe, donec ad libras ſeptem redigatur. inde ſumatur in potione libra ſemis. Si autem intentio magis ad uires ſit, quàm ad morbum, una tantum ſit quotidie potio ſyrupi, ut largius poſſit æger cibari, meliusq́ꝫ cōcoquere. Si magis ad morbum eſt intentio, duæ ſumãtur ex more ſyrupi potiones, mane ac ueſperi. Quod ſi electuariũ præberi uiſum fuerit reſumptiuum hora ſyrupi, uel ſyrupi potio minuatur, uel ſpacium tribuatur concoctioni. Si uero ſyrupum ipſum quis, & curatiuum eſſe uoluerit, & reſumptiuum, apponendum eſt in decoctione pectus gallinæ uel caponis. Tunc aqua in potu fiat ſecunda ligni decoctione ad hunc modum. Sint

unciæ tres ligni, aquæ ordei libræ ui-
ginti. ferueat infuſio, donec ad quinde
cim libras redigatur. Atque hæc fiant
uſque ad incrementum curationis. De
inceps uſque ad finem. ſyrupus fiat ex
ligni libra una, aquæ ordei libris duo-
decim. fiatq́; infuſio per diē et noctem,
deinde ferueat in uitreo uaſe, donec re-
deat decoctio ad libras quinque. Ac ſi
pectus caponis in decoctione poſitū
eſt, aqua in potu fiat ex quatuor uncijs
ligni, aquæ ordei libris uiginti, ferue-
at infuſio donec ad tredecim redeat li-
bras. Phlegmaticus uel melancholi-
cus iuuenis cibetur ut ſuperior. Sy-
rupus fiat ex ligni ſemilibra, aquæ li-
bris duodecim, ferueatq́; infuſio in fi-
ctili uaſe donec ad quinque libras redi
gatur. inde ſumatur utraq; potione li-
bra ſemis. Aqua in potu fiat ſecūda de
coctiōe de more, in uitreo uaſe. ſintq́;
aquæ libræ quindecim, quæ feruendo
redeāt ad 10. De ſenibus hoc loco, præ-
ſertim decrepitis, nihil præcipimus,
quoniā perrarò in eis curatio cōtingit.

De faſtidio cibi.

Faſtidij

FAſtidij cauſas tradit Auic. ſen decimatertia tertij canonis,tum malã cõplexionem frigidã, frangentẽ duas uirtutes,ſenſiuam & attractiuam, tum magis phlegma plurimum uiſcoſum, hærens in ſtomachi orificio,quæ ſedes eſt appetitus cibi, quemadmodũ in fũdo ipſius ſtomachi fit concoctio, quod eodem loco præcipit Auicenna. Quãobrem quod de faſtidio cibi præcipitur,ad languidam quoque concoctionem eſt referendum, Siue ex cerebro id eueniat,ſeu ex epate ad frigidum inclinante, ſeu ex alio membro atra bile affecto,cauſa'ue alia quacunq; . Cũ igitˀ morbi cauſa fixa fuerit, nec alia profuerint remedia ,ad ligni ſancti eſt medicinam confugiendum, Præparetur uero æger ante legitimam ligni curationem ſaltem diebus triginta. quo tempore cibo utatur reſumptiuo. ſed eo tenui, & qui nihil officiat, Vinum autem non bibat , nec aliud quàm ligni decoctionem , quæ talis fiat. Ramentorum ligni unciæ quatuor ſint, libræ quindecim aquæ, redeátque decoctio

ad libras duodecim. Poſt hæc legitima curatio ineatur. Cholericus iuuenis uel ſanguineus utatur uſque ad incrementum curationis diæta regulari, deinceps uſque ad finem, reſumptiua. Syrupus tota curatione fiat ex ligni ſemi libra, aquæ libris octo, redigaturq́ꝫ decoctio ferues in fictili uaſe ad quatuor libras. atque libra ſemis ſumatur utraque potione. Aqua in potu ex libris quindecim redeat ad nouem. Phlegmaticus uel melācholicus iuuenis cibetur tota curatione diæta regulari. In ſyrupo ſint octo unciæ ligni, aquæ libræ duodecim. fiat infuſio per diem & noctem, tum ferueat in fictili uaſe donec ad libras quinqꝫ redigatur. ſumaturq́ꝫ libra ſemis tota curatione mane ac ueſperi. Aqua in potu ex libris quindecim redeat ad decem. In ſenibus eadē ſeruanda ſunt, habita ætatis ratione,

De fœtido ſpiritu.

Eadem fiat curatio, quæ de faſtidio cibi tradita eſt, in ægro phlegmatico.

De ſtomachi apoſtematibus.

DE eo apoſtemate ſtomachi hic præcipimus

præcipimus, quod fixã habet cauſam, nec facilè curatur. Huiuſmodi uerò apoſtemata frigida, diuerſa fiunt & loco & ſitu. Cauſam uero tradit Auic. ſen decimatertia tertij tractatus, phlegma eſſe, uel atram bilem in ſtomacho paulatim congeſtam. Alijs igitur non iuuãtibus medicinis, ligni ſancti curatio adhibeatur. Itaque cibetur æger tota curatione diæta regulari. Pro eo ſyrupus fiat ex libra una ligni, aquæ duodecim, redigaturq; decoctio in fictili uaſe ad ſex libras. inde ſumatur utraq; potione ſemilibra uſque ad finem curationis. Aqua in potu ex libris decẽ & octo redeat ad duodecim. In frigida uero complexione & ætate, ſyrupi decoctio ad quatuor tantũ libras redeat ex duodecim.

De iecoris ſeu epatis morbis.

De carnoſo ac duro apoſtemate.

VAlde difficile eſt in uno quouis ſimplici ꝓprietates inueniri, quæ affecto iecori neceſſariæ ſunt, ut in decimaquarta præcipit Auicenna. Sic ipſas enumerãdo, uidelicet, amaritudi

nem,ſtipticitatem,odorem, maturati-onem, lenificationẽ, mundificationẽ, penetrationis uelocitatẽ, ſuauitatem, & his ſimilia. Quas omnes proprietates, ac multò plures uirtutes habet lignum hoc ſanctum & ſalutiferũ. Quapropter in iecoris morbis, præſertim apoſtemate duro & letifero, hæc maximè opus eſt medicina. Subueniẽdum uero huic malo quamprimũ eſt. Quoniam, ut eodem loco tradit Auicenna, cum inualuerit morbus, non prodeſt medicina. Verum & ſi maximè indurueritipſum apoſtema, non tamen eſt ſalus deſperãda ex ligni medicina tam ſalutari, in quo uirtus eſt tenuatiua, & abſterſiua, cæteraq́ꝫ quas eodem loco Auicenna oſtendit, quæ ſpem certam faciunt ſalutis. In præparando ęgro ad iecoris curationem per quamcuqꝫ medicinam, illud obſeruandum eſt, quod eodem loco præcipit Auicẽna, ut maximè animaduertatur complexio in iecore, quod curatur, ne ita refrigeres, ut ad hydropiſim deducas, aut ita calefacias, ut maximè areſcat. Quum igitur

tur durum eſt & carnoſum epatis apo
ſtema,ſiue ab antecedente altero apo-
ſtemate profectum ſit, ſeu per ſe ince-
perit, cauſamq́ habeat coniunctam,
fixam, auferriq́ difficilē, quod per ſi-
gna cognoſces, quæ ab eodem tradū-
tur autore Auicenna, ligni ſancti cura
tio fiat ad hunc modum. Cholericus
iuuenis uel ſanguineus cibandus eſt di
æta reſumptiua tota curatione, cum
contuſo etiam caponis, gallinæue pe-
ctore,ſeu iure pulli cōſumpti. Syrupus
pro eo tota curatione fiat ex octo un-
cijs ligni,aquæ libris duodecim,quæ in
fictili uaſe feruentes ad ſex libras redi-
gantur, ſintq́ unciæ quatuor in poti-
one mane ac ueſperi. quod ſi alia ſunt
adhibenda remedia,una ſit tantū quo-
tidie potio ſyrupi. Aqua in potu fiat
in uitreo uaſe, atq́ ex libris quindecim
redeat ad duodecim. Phlegmaticus uel
melācholicus iuuenis ut ſuperior cibe
tur. Pro eo ſyrupus fiat tota curatione
ex libra una ligni, aquæ duodecim, fi-
atq́ infuſio per horas duodecim, in-
de ferueat in uaſe fictili donec ad libras

quatuor redigatur. Sumaturq́ꝫ in poti one libra ſemis.bis die, aut ſemel, ut in ſuperiore. Aqua in potu ex uiginti libris in eodem uaſe feruens redeat ad ſedecim. Si autem leuius æger curandus uideatur, in potu tantum, loco uini ſumat ligni decoctionē, quæ talis fiat. Sint ramentorū ligni unciæ quatuor, aquæ libræ uiginti, quæ ferueant in fictili uaſe, donec ad quindecim libras decoctio redigatur. At ſi ſyrupus ſumatur, poterunt in ipſius decoctione admiſceri herbæ iecori utiles, calidæ ſeu frigidæ, pro morbi & complexionis ratione.

De hydropiſi ſeu aqua inter cutē.

Aqua inter cutem græcè hydropiſis eſt, cuius genera & cauſas latè tradit Auic. fen quartadecima. Eius nos morbi reliqua genera curauimus ligno ſancto, præter tympanitē. Quū uero habet morbus ipſe fixā cauſam perdifficilem recipit curationem. Atqꝫ propterea, opus eſt ligni medicina. Cholericus uel ſanguineus iuuenis reſumptiua diæta utatur tota curatione.

Syrupus

Syrupus in fictili uaſe fiat initio curati onis uſq; ad ſtatum ex ligni ſemilibra, aquæ libris quindecim, decoctioq; ad ſex libras redigatur. In utraque potione ſit ſemilibra. Aqua in potu ex libris uiginti redeat ad duodecim. Reliqua curatione fiat ſyrupus ex octo uncijs ligni, libris aquæ duodecim, fiat infuſio per horas duodecim, ferueatq; in fictili uaſe, ac redeat ad quatuor libras, ſumaturq; ſemilibra utraque potione. Pro aqua in potu ex ſedecim libris redeat decoctio ad octo. Phlegmaticus iuuenis uel melancholicus regulari diæta cibandus eſt tota curatione, niſi uires defecerint. Syrupus in uaſe fictili fiat ex libra una ligni, decẽ aquę, factaq; infuſione per horas duodecim ferueat, donec ad 4. libras deueniat. Sintq; in utraque potione uncię quatuor uſque ad mediam curationem, deinceps uſq; ad finẽ ſemilibra. Pro aqua in potu ex uiginti libris decoctio in eodem uaſe facta redeat ad duodecim. Atq; in hoc etiã morbo admiſceri herbæ poſſunt in ſyrupi decoctione aptę ad morbum

cum uini pręparatione, ut in 4. libro di lucidabo, cum hydropicus à uiſione aquę, nedũ à potu ipſius, quantũ poſſibile eſt, ꝓhibendus, ut Auic. pręcipit fen. 14. tertij. Eadem uerò adhiberi curatio poteſt regio morbo ſeu arcuato uel icterico, itẽ ſplenis apoſtematibus, ut nos multos cognouimus eſſe curatos.

De morbis renum. De ueſicæ ac re num ulceribus.

VEſicæ ac renũ ulcera, quæ cauſam habent ab humore aliquo noxio corrodente, incidente, aut exulcerãte, aliamúe ſimilẽ cauſam, eadem ferè ratione curari poſſunt. Quum is uerò morbus inueterauit, nõ ſuſcipit curationẽ, niſi cum ingẽti moleſtia, ut proprio capite tradit Auic. Hac tamen curatione ligni ſancti ſpes maxima eſt ſalutis, ut ſępius nos experimento cognouimus. Quendãq; uidimus decrepitum ſenem octogenarium, qui uiginti annos ulcera paſſus fuerat in ſubſtantia renum, cum dolore uehementi, medicina ligni ſaluti reſtitutum atque omnino incolumem. Iuuenis igitur choleri-

cus

cus uel ſanguineus utatur tota curati-
one diæta regulari,taliq́ꝫ ſyrupo. Ex li-
bra una ligni,quindecim aquæ, fiat in-
fuſio cōmunis per horas duodecim,
feruēsq́ꝫ in fictili uaſe ad libras quinqꝫ
deueniat.Sitq́ꝫ in utraqꝫ potione ſemi-
libra. Aqua ſecũda ex uiginti libris re-
deat ad quindecim, feruens in balneo
mariæ. Phlegmaticus quoqꝫ uel melã
cholicus iuuenis regulari diæta ciban-
dus eſt.Syrupus ut ſuperior fiat,ſed ad
quatuor tantũ libras redeat decoctio.
Aqua ſecunda ex libris uigintiquinqꝫ
redeat ad quindecim in fictili uaſe.Ea-
demq́ꝫ fiat curatio in ſene.Illud uerò a-
nimaduertendũ eſt,quod ad omnē in-
tentionem curandi ulcera ueſicę,maxi
mè etiam prodeſt extrinſecus prima li
gni decoctio, iniecta intra ueſicam ali-
quo artis commodo inſtrumento.

De uuluæ morbis, ſeu matricis.

De fluxu ex matrice.

QVũ ſunt in mulieris corpore ſu
peruacanci humores, ac noxij,
pręter mēſtruos,ad matricē omnes de-
fluũt,tanqꝫ ad corporis ſentinam.Itaqꝫ

fluxus fit nimius ex matrice. Eius mor bi & cauſas & qualitates Auic. docet ſen uigeſimaprima. Id malum concep tionem omnino prohibet, & præterea eſt ipſi mulieri perniciosum. Quãob rem cum alia remedia nõ profuerint, curatio adhibeatur per lignũ ſanctũ, ad hunc modum. Mulier fluxum ex matrice patiens propter iecoris calidi tatem, cibetur uſque ad ſtatum curati onis diæta regulari, deinceps reſumpti ua. Pro ea ſyrupus tota curatione fiat ex libra una ligni, quidecim aquæ, fi atq; decoctio in uaſe fictili, redeatq; ad libras ſeptem. ſitq; ſemilibra in utraq; potione uſque ad ſtatum, deinceps un ciæ octo. Aqua ſecunda in potu ex li bris uiginti redeat in eodem uaſe ad duodecim. Mulier uerò fluxum pati ens propter frigiditatem iecoris aut al terius mẽbri, cibetur tota curatione di æta regulari, niſi uires defecerint. In ſy rupo ſit libra ligni, libræ ſedecim aquæ, fiatq; cõmunis infuſio per horas duo decim, tum feruẽs in fictili uaſe ad ſex libras redigatur. Sumaturq; libra ſe

mis

mis tota curatione mane ac ueſperi. Aqua in potu ex triginta libris in eodem uaſe redeat ad uiginti.

De ſterilitate.

STerilitatis cauſæ traduntur ab Auicenna fen uigeſimaprima. Cognita igitur cauſa, priusquàm ad ligni decoctionem ueniatur, purganda eſt ſæpius mulier, noxiaq́ꝫ materia, & cauſa morbi tollenda, aut quàmmaximè poterit minuenda. poſt hęc decem aut quindecim dies utatur balneis mulier. deinde cibetur duos circiter menſes cō muni cibo, ſed qui non officiat. In potu autem hac omnino utatur ligni decoctione loco uini, ligni ſancti ſemilibra, aquæ ſint libræ uigintiquinque. fiat communis infuſio. tum feruens in uaſe fictili ad libras decem & ſeptem redigatur. Ad hunc modum diſpoſito mulieris corpore, legitima fiat curatio per ſyrupum, quæ deſcripta eſt ſuperius in fluxu ex matrice, ſi lęſio matricis cauſa ſit ut mulier nō concipiat. At ſi caliditas iecoris eſt præcipuè in cauſa, curatio adhibeatur iuuenis choleri-

ci iecoris apoſtemate laborantis.

De cancro in matrice.

MAtriçis cancer ab aduſta melancholia ortũ habet,ut docet Auic. tertia quarti,qui omnem deſcribit eius morbi rationem.Is morbus ęgrè curatur recens,confirmatus autem uix retineri poteſt, ne augeatur. Quapropter cum cætera non profuerint remedia, confugiendum eſt ad ligni ſancti medicinam. Cholera igitur aduſta exiſtente in cauſa morbi, cibetur mulier dięta reſumptiua tota curatione. Concoquantúrque carnes cum frigidis herbis, ut cibus refrigeretur. Syrupus tota curatione fiat ex ſemilibra ligni, aquæ libris duodecim. fiat infuſio per diem & noctem.tum ferueat in fictili uaſe,redeatq́; ad libras quinque; Sitq́; libra ſemis in utraq; potione. Aqua in potu ex quindecim libris, redeat ad decẽ in uitreo uaſe. In phlegmatica uerò mulieris cõplexione ſecũdum naturã,intenſior ſit decoctio ſyrupi, ut ad tres tantũ libras redigat̃.Phlegmate uerò uel melãcholia aduſta exiſtẽte in

cauſa

cauſa utatur mulier diæta regulari tota curatione, niſi nimia imbecillitas obſtet. Syrupus in fictili uaſe fiat ex libra una ligni, duodecim aquæ. fiat infuſio per horas duodecim redeatq́ꝫ decoctio ad quatuor libras. Sumaturq́ꝫ libra ſemis tota curatione, mane ac ueſperi. Aqua in potu ex libris uiginti redeat ad decem. Eadem uero decoctio prima ſyrupi, in matricem ſæpius inijcienda eſt actu calida, ut extergatur cancer, dematúrque aliquid de cauſa coniuncta. Atque hæc extrinſecus appoſitio decoctionis mirificè prodeſt. Eadem uerò curatio ſeruāda eſt in cancro mām̄illæ, uel in quocunqꝫ mēbro cancer fuerit tam mulieris q̄ꝫ uiri. Ipſa aūt curatio non ſemel adhibenda eſt in morbo hoc tenaciſſimo & teterrimo, ſed ſæpius eſt, ſi opus fuerit, repetēda.

De ulceribus cæteris matricis.

RElíqua matricis ulcera curatione ſanentur ulcerum renū, & ueſicæ. Si autem uomicas habeant, ſintq́ꝫ, ut aiunt, fiſtuloſa, curatio adhibeatur cancri in matrice. Qualia ego curaui

Neapoli in Polyxena uxore nobilis militis Calderonis quę fiſtuloſa ulcera patiebatur, & magnũ cancrum in matrice inſtar oui gallinacei, ob nimium fluxũ, ac propter præcedentẽ abortũ.

De hernia.

PLura ſunt hernię genera deſcripta ab Auicenna, ſen uigeſima ſecũda tertij tractatus. itemq́ꝫ à Celſo libro ſeptimo. Duo uero genera ſunt magis pernitioſa: alterum quum omentum deſcendit in ſcrotum, quam herniam appellant inteſtinalem: alterum genus eſt, quod Græco nomine cirſocœle dicitur, à pleriſque latinorũ ramex, quoniam ramex fit in teſtibus. alij zirbalẽ dicunt, Arabico nomine. In his tamen ipſis herniæ generibus penè deſperatis, curatos cognouimus cõplures ligni ſancti medicina, ſenes quoque atꝙ decrepitos, eosq́ꝫ etiam ueteri morbo gallico laborantes. Itaque his duobus generibus hernia hoc pacto curetur in ægro naturæ calidioris. Cibetur tota curatione diæta regulari. Sit in ſyrupo libra una ligni ſancti, ſedecim aquæ. fi-

at communis infuſio,tum feruens in fictili uaſe ad ſex libras redigatur,ſumaturq́; mane ac ueſperi ſemilibra tota curatione. Aqua in potu ex uiginti libris redeat ad duodecim. In ægro frigidioris cõplexionis eadem fiat curatio, præterquam quod ſyrupi decoctio ad quatuor tantum deueniat libras. In reliquis herniæ generibus, carnoſa, aquoſa, uaricoſa, eadem curatio fiat, quæ ſuperius in cancro deſcripta eſt. Ac propterea extrinſecus apponẽdum eſt emplaſtrũ ex ligno ſancto, quod magnopere prodeſt, duobusq́; id modis inſtituimus. Vnum emplaſtrũ tale fiat. libra una pulueris ligni ſancti tenuiſſime cribrati, ponatur in aqua fontana, quæ ferueat in uaſe fictili duas horas. deinde addatur corticum radicum althææ, acori, brioniæ, cucumeris aſinini, ſingulorum ſemilibra, rurſusq́; ferueat decoctio, qua perfecta, dum remouetur ab igne, addãtur unciæ tres hermodactylorum pulueris tenuiſſimi. conficiaturq́; ex arte emplaſtrum in mortario, nihilq́; ex aqua abijciatur. Alterũ

emplaſtrum. Adde ſuperiori deſcriptioni, armoniaci, bdellij, ſerapini, ſingulorum unciam unam cum dimidia, mucilaginis althææ, fœnugræci, ſeminum lini, ſingulorum unciæ tres. fiatq́ ex arte emplaſtrum ad formam cataplaſmatis. Prius autem in curatione apponatur emplaſtrũ iuxta priorem deſcriptionem. deinde hoc alterũ uehementius, in carnoſa præcipuè hernia,

De elephantia & uaricibus.

DIfficilis eſt curationis uterq; morbus elephantiæ, ſeu lepræ, & uaricum, longoq́; tẽpore parũ proficitur, autore Auenzoar. Itaq; ligni ſancti opus eſt medicina, quæ aut abſolutè auferat morbũ, aut preſeruet. Curatio aũt. fiat eadem quæ fit in cancro matricis.

De doloribus iuncturarum.

De podagra, iſchyadica & ſimilibus.

EAdem ferè ratio curationis eſt in podagra, iſchyadica, reliquisque morbis grauibus iuncturarũ. Horum nos curationem ligno ſancto inſtituimus, nõ modo ratione ipſa ſuadente, ſed quod frequẽti cognouimus experi-

mento

mento, feliciter ſuccedere ligni ſancti curationem. Hoc autem loco ſuperuacuum putauimus, genera & cauſas & materias podagræ, iſchyadicę, arteticæq́; deſcribere, quæ diligentiſſimè à Galeno principe tractata & præcepta ſunt. Item ab Auic. fen 22. & ab aliȷs illuſtribus autoribus artis medicinę. Neque uero mutari quicquam præcipimus his morbis curandis de ipſorũ autorũ præceptione, ſed ſeruãda potius diligentiſſimè illorum præcepta. Itaq; ante legitimam ligni ſancti curationẽ, materia morbi & cauſa minuenda eſt, iuxta morbi et ęgroti qualitatem. Atque purgato ægro, & rectè diſpoſito, auulſa, quãtum fieri potuit morbi cauſa, & noxio humore, legitima curatio ineatur ad hunc modum. Cholericus iuuenis uel ſanguineus utatur diæta regulari uſque ad mediam curationem, deinceps reſumptiua. Syrupus initio fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris decem, redeatque decoctio ferũens in fictili uaſe ad libras quatuor. Sumaturq́; ſemilibra utraq; potione.

Aqua in potu ex libris quindecim re, deat ad nouem,feruens in eodem uaſe. In incremẽto ſyrupus fiat ex una libra ligni,quindecim aquæ. redeatq́ꝫ deco- ctio ad libras quinque. Aqua in potu ex libris uiginti redeat ad decem. Reli qua curatione pro ſyrupo ſit libra una ligni & ſemis, aquæ libræ ſedecim. fa, ctaq́ꝫ infuſione communi redeat deco ctio ad quatuor libras. Aqua ſecunda ex libris uigintiquinque ad decem re- digatur. Phlegmaticus uerò iuuenis uel melancholicus, reſumptiuá diæta cibetur tota curatione. Syrupus fiat uſ, que ad ſtatum ex libra una ligni, ſede, cim aquæ.fiatq́ꝫ cõmunis infuſio.dein de feruens in uaſe fictili redeat ad ſex libras. Atque in utraqꝫ potione ſuma- tur ſemilibra. Aqua in potu ex libris decẽ & octo redeat ad duodecim.Reli qua curatione in ſyrupo ſit libra & ſe, mis ligni, quindecim aquæ, infuſioq́ꝫ feruens in eodem uaſe ad libras redeat quinque. ſintq́ꝫ in utraque potione un ciæ octo. Aqua in potu ex libris uigin tiquinqꝫ ad quatuordecim redigatur.
Circa

Circa finem uerò curationis, ſi adfuerit in doloribus humor noxius, ut cauſa coniuncta, emplaſtrum apponendum eſt ligni ſancti affecto membro, quemadmodum eſt in hernia demonſtratum, prius, & poſterius. Prius aũt emplaſtrũ ſit ſine hermodactylis. Initio autem curationis, nõ ſunt adhibenda emplaſtra, quoniam magis attraherent, augerentq; morbi cauſam coniunctam. Atq; hoc ritu curata eſt à me Illuſtriſſima domina Dorothea Gonſaga Bitoni Marchiona ab Iſchyadica, cũ nulla ei ante remedia alia ꝓfuiſſent. Peracta uerò curatione legitima dierum quadraginta, æger ueſcatur ſolido cibo, ſed qui nihil illi poſſit officere: loco autem uini, duos aut tres menſes bibat ligni ſancti decoctionẽ, quæ talis fiat. Sint unciæ ligni quatuor in calida complexione, ſex in frigida, libræ aquæ 15. fiat decoctio infictili uaſe, atq; ad 10. & ſeptem libras redigať. Quod ſi tã pertinax morbus non auferetur unica ligni ſancti curatione, bis, ter, ac ſæpius eſt curatio eadem repetenda.

De frigidis apoſtematibus.

De ſtrumulis ſeu ſcrophulis puerorum.

IN frigidis apoſtematibus, ut cætera
omittamus, in cauſa ponimus durã
pituitam & craſſam, tanquam morbi
radicem; quanquam ex humore orian
tur melãcholico, ut Auic. tradit tertia
quarti de nodis, & ſecunda primi, ubi
tria diſtinguit genera, duricies, glandu
las, & cancrum. Neceſſaria autem eſt
euacuatio, & diæta, uomitusq́ præci-
puè cõfert. In purgatione uerò, neceſ-
ſe eſt craſſum phlegma educi, ut tertia
quarti docet Auic. Aegro igitur bene
affecto & purgato, curatio ineatur lig
ni ſancti ad hunc modũ. Cibetur puer
ſolito cibo, ſed eo ꝗ̃ aptiſſimo & opti-
mo, partiusq́ quàm pro cõſuetudine.
In potu autem ſumat ligni ſancti deco
ctionẽ, nec aliud quicquam bibat per
duos mẽſes, quæ fiat huiuſmodi. In pu
ero cholerico uel ſanguineo, ſint ramẽ
torum ligni unciæ tres, aquæ libræ ui-
gintiquinque, redeatq́ decoctio ad ſe-
decim libras, feruens in fictili uaſe. In
phlegmatico puero uel melancholi-

co

co,ſit ligni ſemilibra,aquæ libræ trigin ta,redeatq́ decoctio ad uiginti. Atque hoc pacto à me curatus eſt Neapoli puer ſeptennis Lucius Piſcicellus. Si aũt in ætate prouectiore permãſerint ſcrophulæ,aut recẽter cõtingãt,huiuſmodi fiat curatio. Cholericus iuuenis uel ſanguineus utatur diæta regulari tota curatione. Syrupus fiat uſq; ad ſtatũ curationis ex ligni ſemilibra, aquæ libris duodecim, redeatq́ decoctio ad libras quinq;,feruens in fictili uaſe. Semilibraq́ ſumatur utraq; potione. Aqua in potu ex libris quindecim redeat ad 9. A ſtatu & deinceps decoctio ſyrupi redeat ad libras quatuor. Phlegmaticus uel melãcholicus iuuenis diæta regulari cibãdus eſt uſq; ad ſtatum, deinceps reſumptiua. Syrupus tota curatione fiat ex libra una ligni, duodecim aquæ, fíatque communis infuſio: tum feruẽs in uaſe fictili ad libras quinque redigatur, ſumatúrque ſemilibra utraque potione. Si autem ſcrophulæ ſint canceroſæ, atque multiplices, & collectæ in modũ racemi, ægerque

ex toto ſit melancholicæ cõplexionis, adhibenda cura eſt cancri in matrice. Præter ligni ſancti curationem apponenda hoc loco uidetur noſtra unctio, quam ſalutarem ſæpius experti ſumus in ſcrophulis curandis. Ea unctio fit ad hunc modum: Sumatur axungiæ gallinę, anatis, anſeris, urſi, taxonis marmõtani, aſini, & muli, ſingulorum uncia una, olei ſiſamini, amygdalarum dulcium, liliorum alborum ex ſingulis uncia una, radicũ althææ, acori, brioniæ, fœnugræci, ſeminis lini, ſingulorum uncia una, argẽti uiui unciæ tres deſtillati, ut inferius dicemus de morbo gallico, & extincti in mortario lapideo, guttatim impoſita urſi axungia, tundente ligneo pilo atq; agitante aſſiduè, donec ueſtigium non appareat ipſius argenti uiui. Deinde reliqua, quæ diximus ſimplicia ponantur in mortario, unaq́; omnia piſtillo agitata optimè commiſceantur, redeantq́; in formam unctionis, qua æger tertio quoque die aut quarto ungatur ad ignem ante cœnam.

DE MORBO GALLICO, LIBER TERTIVS.

DE morbo quē gallicū appellāt, neminē ex antiquis ſcriptoribus aliquid in ſpecie atoma ſcripſiſſe cōperio. In genere uerò nonnullos ex ueteribus recentiores autumant aliquid tetigiſſe coniectura quadam, non quod res ita ſe habeat. Nempe Celſus de elephantia, Suetonius de uita Cæſarū, Hypocrates tertia particula Aphoriſmorū. atque Gal. Ioannes Alexandrinus cōmentator 2. Epidemiarum, & libro primo Epidemiarum, de Feſto qui ſe interfecit, et Gal. de cholera nigra, neſcio quid de hoc morbo referre uidentur. Sed crucient ſe iuniores uſque dū libet in interpretanda nominis ſignificatione ac uerbi uim quatenus pro eis facit, interpretentur; nemo tamē ſpeciale capitulum de huius morbi genere æditum demonſtrabit. Quamobrem quoniam optimus terminus eſt, quem ſubſtantialem uocant, ut ait ſapiens in

primo tegni. De morbo gallico dictu ri, alijs definitionibus reiectis, ipſum quid inquiramus cum Ariſt. præcepto 2. Poſteriorum. Morbus gallicus qui mala eſt epidemialis diſpoſitio totius corporis & humorum eius, unde ſymptomata mala ſequuntur. quorũ quodlibet per ſe natũ eſt morbi genus exiſtere, ſin autem & quid, & propter quid definias; morbus gallicus eſt multiplex morbi genus, quum mala qualitas contagione per coitus, uel aliqua ſiderum cauſa inficit pudibunda, quibus infectis uicientur uenæ capillares, deinceps magnę uenę, atq; arterię, nec nõ & epar ipſum, & reliqua principalia mẽbra. Quibus ita malè affectis demũ cæteræ totius corporis partes à tali morbo læſionẽ ſuſcipiunt, uel quouis alio modo contagionis, ut patet exemplo, in definitione febris peſtilentialis (liceat enim nobis aliorum ſententias exempli gratia admittere) quæ febris contagioſa eſt ex putrefactiua ebullitione in altero quatuor humorũ cordi propinquorum principaliter

liter & ſecundum plurimum contingens. Cuius cauſa immediata ſeu coniuncta eſt uapor putridus attractus ab aëre corrupto & quaſi uenenato, hac de cauſa huiuſmodi morbi difficulter curantur. Difficile enim eſt medicamẽ inuenire, quod tot tamq́ diuerſa humani corporis membra ſanare & inſtaurare poſſe uideatꝛ. Et merito dico diuerſa, ob diuerſam complexionem, diuerſum ſitũ, craſſitudinẽ, tenuitatẽ, duriciem, mollitiem, et poſitionem, ac etiam ob innumeras alias differentias. Quis enim in tot diuerſitatibus uicem ſupplere poterit, quin in medio curſu prorſus nõ deficiat: ſiue hic morbus contingat ob incurſum ſiderum, ſeu planetarum, ſiue ab India, quam dicũt nouam originem ducat, cum in ea regione nemo ferè ſit, quin aliquando illum morbum paſſus ſit, ut referunt qui illinc peregrè rediere, ut hac ratione aliqui morbũ Indicũ uocent. Quapropter diſcraſiã epatis & maſſæ ſanguineę malã qualitatẽ & cõtagioſam, ſiderũ influxu cõtingere putandum

eſt. Quæ cauſę et ſi primitiuę & antecedentes ſunt, tamen diuerſimodè cōponuntur, & operantur pro diuerſitate conditionis & cōplexionis indiuidualis. Nam ſi maxima totius corporis repletio adeſt, & ſanguinis & choleræ dominium cum pororum amplitudine, ſine dubio puſtulis totū corpus inficietur. Et tūc à prędominante denominationem accipiet. At ſi melancholicus fuerit æger cum meatuū anguſtia, & humoris groſſi tenacis, & ſicci dominio, rara aut nulla apparebit puſtula: quæ res melancholiæ dominium arguit. ita de cæteris dicendum eſt. Quare non unus humor tantum, ut aliqui retulere, eſſentialiter peccat in hac dira ægritudine, ſed diuerſi pro diuerſitate complexionis & cōditionis indiuidualis. Quare non mirandū eſt, ſi nunc raræ, nūc innumeræ puſtulæ: nūc unum ſymptoma, nūc plurima appareant. Habes ex his cauſas huius morbi, & uarias ipſarum commixtiones, nō igitur in aduentu huius morbi unicū ſemper motum ſignorum ſiue affectuum

expectes

expectes, ut iuniores ſertiunt, interdū enim plurimis cum puſtulis, interdū ſine uel cum unica tantum talis morbus initium ſumit: aliquando in pectine, uel in mento, uel in fronte, uel in capite, uel quauis alia parte corporis. aliquādo cum doloribus immediatè, uel poſt paucos menſes apparet, aliquando dolores nonnunquam exuſcitat, uel lōgum poſt tēpus ipſos ciet: interdū nec puſtulę in principio morbi, nec dolores apparent, nec aliquod aliud ſignū, ſed macies & pallor quidam totū ferè corpus occupat, ob pororum obſtructionem, uel ob aliam cauſam præſeruantem, & poſt multos annos tuberoſitates oſſuoſæ, ac acerrimi dolores, aliaque his ſimilia ſymptomata oboriuntur, quæ omnia per ſua ſigna demōſtratiua dignoſcūtur, quū de unoquoque accidēte ſpeciale capitulum faciemus. Tunc enim quid ſit illud accidēs, & quibus cognoſcendum ſit ſignis, indicabimus, ac eius curam. ſed ut ſingulas ægritudines à tali morbo genitas ordine curemus, eiusque eſſentiā ſimul

cognoſcere ualeamus. ponamus So‑
cratem infici tali morbo,taliaq́; ſymp
tomata pati, uidelicet ulcera uirgæ,pu
ſtulas,iūcturarum ac capitis dolores,
aliorumq́; membrorum apoſtemata
oſſuoſa: diuerſa ulcerum genera, oris
ſcilicet aliorumq́; membrorū, manuū
& pedum ſerpiginoſas fixuras, ac ali‑
as paſſiones à capite ad pedes ſibi ſi‑
miles. Hunc igitur Socratem ſi choleri
cæ inuenies uel ſanguineæ complexio
nis, ad cauſæ remotionem prius deue
nias. cū præcepto Galeni dicētis: Vnū
commune præceptum habere opor‑
tet efficientem: unamquanq; cauſam
abſcindere, deinde & eam quæ facta
eſt diſcraſiā. fieri enim non poteſt ut
morbus remoueatur, cauſa ipſius per‑
manente, inquit Auic. quarta primi.
phlebotomandus igitur eſt æger in
principio morbi. quod ſi fieri difficile
eſt, propter impediens aliquod digera
tur et euacuetur pro morbi exigentia.
Et quia communi omnium ſententia,
& præcipuè Galeni primo regiminis
acutorū, humores rarò ſimplices cor‑
rupti

rupti inueniũtur,ſed commixti ut plurimum. hinc eſt quod pharmaca adhibenda ſunt compoſita. Quare huiuſmodi cholerici humoris aduſtione, tale Socrati digeſtiuum præbeas, ne uacua (quod dicitur) manu in caſu propoſito procedere uideamur. R. ſyrup. de ſucco borraginis unciam unã, ſyr. de ſucco fumiterræ unciam ſemis, aquę fumiterrę, uncias tres, digeſtaq́ materia, ut decet, tali minuenda eſt lenitiuo. R. caſſię nouiter extractæ unciam unam, diacatholiconis Arnaldi dragmas ϛ. ſacchari uiolati uel mannæ uncias duas, aquæ fumiterræ, decoctionis mirobolanorũ & tamarindorũ, uel quo malueris, quantũ ſufficit: fiat potio uel bolus cũ ſaccharo, qua diminuta materia denuo digerat̃ et euacuet̃. Nã ut Hippocrates aſſerit ſecunda Aphoriſmorum, ægritudines quæ ex repletionibus fiunt, euacuatio ſanat, cuius ſyrupus ſit, R. ſyrup. de ſucco cichoreę unciam unã, ſyrupi lupulorum unciam ſemis, aquę cichoreæ uncias ȝ. miſce & euacuetur cũ ſyrupo cõpoſito Augu-

ſtini Sueſſani dicto, poſito à Guido-
ne de Cauliaco cap. de lepra, cuius for
ma talis eſt. R. mirabolanorum omni
um, ſingulorum uncias tres, rheũponti
ci, foliorum ſene epithimi, ſingulorum
unciam unam, polypodij quercini re-
centis libram unam, foliorum fumiter
ræ, et lupulorum recentiũ, ſingulorum
libram unam & ſemis, yuæ arteticæ re
cẽtis unciam unam & ſemis, liquiritiæ
mundæ dragmas quatuor, florum bor
raginis, florum bugloſſę & uiolarum,
ſingulorum unciam ſemis. omnium fi
at decoctio & collatura uſq; ad libras
duas, in qua miſceatur ſucci fumiterrę
& lupulorum recentium, ſingulorum
libra una, ſacchari optimi quantum
ſufficit. fiat ſyrupus ſecundum artẽ &
aromatizetur, & cum muſci et ambrę
pauco, ligatorum in panno lineo raro
ſuſpenſorum in dicto ſyrupo, cuius do
ſis eſt unciarũ quatuor uſque ad quin-
que cum aqua lupulorũ. aliqui addunt
unciam unam uel duas confectionis
amech, uel electuarij de ſucco roſarum
pro humoris & morbi exigentia. Vel
cum

cũ ſyrupo noſtro exptiſſimo. Recipe ſucci borraginis, ſucci roſarũ rubearũ, ſingulorum libram unam, mirabolanorũ citrinorũ, chebulorũ, & indorũ, et in dictis ſuccis infuſorum per diem, ſingulorũ uncias duas cum dimidia. Exinde leniter bulliant & colentur. Deinde accipe polipodij quercini recẽtis libram unam, radicis acori unciam unã, ſeminis fœniculi dragmas duas. ſecundum artem fiat decoctio in aqua fontis, de cuius colatura et præfata infuſione cum ſufficientia ſaccari tabarzet fiat ſyrupus.

De Socratis curatione uirgæ ulcera patientis.

FActa diminutione cauſæ antecedẽtis, ad cauſam ipſam coniunctã deuenias, & primum ad ulcera priapi, quæ cum fuerint in principio & ſiccã membri læſi cõplexionem intueri uolueris, ut pręcipit Auic. quarta quarti, hac medicina utaris ex deſcriptionẽ noſtra. Recipe thuciæ præparatę cum uino albo, uiridis æris bene combuſti, ſingulorum dragmas duas, aquæ plan

taginis uncias duas, ferueant unà unico feruore, & ea utaris aqua cum fuerit intentio mundandi pariter & conſolidandi: nam ſi conſolandi intentio fuerit tantum, tūc thuciæ dragmarum duarum ſit doſis, & uiridis æris dragmam ſemis, nec aliud in huius morbi cura medicamen adhibere tentes. Eſt enim bezoarticum medicamen omnium ulcerum quæ in uirga fiunt. Et ego tibi propono medicamina magis approbata in arte & mea praxi. Quod ſi mundandi tantum intentio ſit, ſuprà dicta aqua ſic fiat. Recipe uiridis æris benè cōbuſti dragmas 3. thuciæ præparatæ cum uino albo dragmā unam, uini albi aromatici unciā ſemis, aquæ plantaginis unciā unam & ſemis, feruеant ſimul unico feruore. Et in adminiſtratione aquæ uas ſeu aquā ipſam agites, pro maximo ſecreto. Si aūt ulcera ad corroſionem, ac latentem fraudem tendere uidebuntur, cū Aegyptiaco mundentur totius communitatis. Quod ſi in mundando huiuſmodi ulcera inobedientia fuerint, hanc in mea

praxi

praxi uſitatã mixtionẽ conficias. Reci
pe ſublimati grana quinqꝫ, ungenti
albi cãphorati dragmas tres, opij gra-
na duo, miſce, ac ita bene confecto, tan
tundẽ Aegyptiaci prædicti addatur: et
eo in ulcere ſordido, corroſiuo, ac frau
dulẽto utaris, nam mirũ in modũ ope-
rabitur. Deinde facta ulceris mundati
one, ad aquam prædictã mundantẽ, et
pro tuæ intentionis curatiuæ exigen-
tia, redeas. Quod ſi frequens prædictæ
aquæ adminiſtratio eſt in cauſa, ut mẽ
bra malè affecta, et ulcera nullã deniqꝫ
ſuſcipiant leuationem, tunc puluis ex
deſcriptione noſtra nobilis, & in no-
ſtra longa praxi expertiſſimus, inſper
gatur. Recipe thuciæ præparatæ cum
aqua plantaginis, antimonij, plumbi
uſti, lithargyrij aurei, ceruſę, ſingulorũ
dragmas quatuor, in puluerẽ q̃ꝫminu
tiſſimè redigãtur, & decies in aqua ro
ſarũ præparentur, ac in umbra exiccẽ
tur. deinde adde ſanguinis draconis e-
lecti, aloẽs epatici, ſingulorũ dragmas
2. & ſemis; cariei ligni drach. 3. cõfici
antſimul minutiſſimè in formam al-

cohol & eo utaris puluere recẽtibus et antiquis ulceribus cõſolidandis, ac ad quãcunq; uirgæ excoriationẽ, mirabi lesem̃ effectus uidebis. nec ignoramus quidem quin puluis minus efficax ſit, quàm illud quod ex eis eſt cũ oleis & ceratis, nam neceſſitas producens ad olea, hinc eſt quod materiæ ſiccæ & ꝓpriẹ quæ ſunt, ut merdaſengi, non ſub mergantur uſque ad profundum, neq; penetrant in poros, ut inquit Auicenna ubi ſupra. quod ſi uolueris aliquod experiri in cicatrizãdo ulcera priapi, etſi in tali membro neruoſo unctuoſa abhorream, tamen ob prædictã Auic. rationẽ unguentũ hoc expertus ſum, & in magnatibus quotidie utor in hyeme. R. olei antiqui cẽtum annorum uel circà libram unam, ceruſẹ cribellatæ uncias tres cum dimidia, ceræ citrinæ q. ſ. ferueant lento igne ſemper agitando, donec ad fuſcedinem & colorẽ corticis caſtaneæ maturæ deueniat: ac eo unguento utaris, cum nõ ſolum ulcera uirgæ, ſed etiam quorumcunque membrorum cõſolidare uolueris. Eſt enim

enim principum medicamen. & animaduertas quod uelamine & propriè clauſura ipſius mentulæ tumefacta exiſtente, ſi eius inuerſatio acquiri nõ poteſt, ac ſui ineptitudo ad alia medicamina te deuenire cogit, lotionem hanc intrinſecus mundificãtem adhibeas. R. ordei pugillum unum, plantaginis manipulum unum, abſynthij manipulũ ſemis, balauſtiarũ contuſarum numero tres, ferueant in aqua pluuiali & uino albo. & colaturæ adde uiridis æris bene cõbuſti dragmas tres, rhodomellis uncias tres, miſce & fiat lotio, & cũ oriculario ſæpius lauetur actu calido. Et ſi extrà mala complexio ac duricies aliqua phlegmonides affuerint, hac lotione membrũ foueatur. R. folia maluarum cum radicibus ſu is, plantaginis, uiolarum, ſingulorum manipulos tres. ferueant in aqua fontana, & actu calida membrũ epithimetur, deinde cum eiſdem herbis calidis cataplaſmetur. facta autem reſolutione & mundificatione cauſæ coniunctę, tali lotione ipſius ulcera conſolidabis in declinati

one.R.nucum cupreſſi, balauſtiarũ, ſingulorũ numero ſex,roſarum, myrtorum, ſingulorum pugillum unum. feruеant in uino rubeo & aqua plantaginis, parteis ęquales.In quorum colatura & ſufficientia libræ unius diſſolue thuciæ præparatæ cũ uino albo unciam ſemis,uiridis æris bene combuſti dragmam unam cum dimidia, miſce, & cum oriculario adminiſtretur.& peciæ cum prædicto ungento fuſco ponantur intus, more experti chirurgi. Quod ſi durities aliqua gummoſa aderit in mentula ,fueritq; inepta, reſolutioni tale apponas emplaſtrum.R. emplaſtri diaquilonis minoris uncias ȝ. axungiæ urſi dragmas tres,mucillaginis althæę,fœnugræci, & ſeminis lini, ſingulorum unciam ſemis,conficiãtur lento igne ad formam emplaſtri, ſecũdum artem. & ſi duricies nõ reſoluit,fiat hoc aliud.R. emplaſtri diaquilonis maioris cum gummis, & minoris, ſingulorum uncias tres,axungię urſi,mucilaginis,fœnugræci,& ſeminis lini,& radicũ althææ,ſingulorum unciã, conficiantur

ficiant ſimul lento igne ad formã emplaſtri ſecundũ artẽ. Quod ſi mentulæ inuerſatio demum acquiri nõ poteſt, tũc ad inciſionem ſecundũ lõgitudinẽ uirgæ deuenias, inciſioq; in ſiniſtro latere fiat ob uenarũ carentiã: et ulcus cures more aliorũ ulcerũ, digerẽdo ſcilicet, mũdificando, et cõſolidãdo, ꝑ morbi exigentia. Ne obliuiſcaris tamen digeſtionis materiei & eius eradicatiõis: reminiſcaris etiã regimẽ in ſex rebus non naturalibus, qđ gratia breuitatis omitto, quũ de eo abũdè alij dixerint.

De curatiõe Socratis morbi gallici puſtulas patientis.

POſtquam uniuerſalia nõ oblitus es, ut ualeas particularia operari, puſtulis frequenter corpus inficitur, quæ diuerſæ pro diuerſitate humoris peccantis exiſtunt. Nã quæ cholericæ ſunt citrinæ ac magis extrinſecæ apparent: & quãto calidior & aduſtior cholera fuerit, tanto nigrior, & magis fuſca ac cruſtoſa eorum ſuperficies apparebit. Sin aũt ſanguineę ſunt, quodãmodo ſanioſæ, & in toto eorum cir-

cuitu uel in aliqua parte tantum rubi-
cundæ uidētur, ac ſi phlegmaticæ ſint,
baurachinæ, ſubalbidæ, & profundæ,
membrumq́ quadam cum tenacitate
amplectũtur. Si melācholicæ, cum du
ricie quadam & tenſione in membro
fixa profundantur, & liuiditate quadā
aſſociātur carnoſa & calloſa, qua atra
bilis dignoſcitur manifeſtè, qua medi
ante puſtulæ tardæ difficilisq́ curatio-
nis efficiuntur. hac de cauſa inter iſtas
puſtulas quidam ſunt gradus: nam me
lācholicæ difficilius quàm phlegmati
cæ ſanantur: et phlegmaticæ difficilius
quàm cholericæ, & ſic de alijs dicendũ
eſt, etiamſi ex pluribus humoribus cō
poſitæ uideantur. Et quia huiuſmodi
puſtulę interdum facile, interdum dif-
ficulter curantur, ac etiam frequenter
recidiuam petunt, quum in facie appa
rent, tunc ne fœdis cicatricibus facies
deturpetur, ſingulas poſtulas ſingulis
remedijs exiccare tutiſſimè poteris, tũ
quia uniuerſalia præceſſere, tum ob
prædictas rationes bis in die illas ma-
defacito cum aqua noſtræ deſcriptio-
nis

nis. Recipe ſumach, fructus tamariſci, thuris, maſticis, ſingulorum dragmam unam, tartari uini rubei dragmas duas cũ dimidia, ceruſæ dragmas duas, ſublimati puluerizati grana tria; uel loco ipſius ſublimati ponatur aluminis dragma ſemis, aquę plantaginis, & roſarum, ſingulorum unciam unã cum dimidia, ſucci limonum maiorum unciam unam, bulliant ſimul lento igne in uaſe uitreo ad unius quartæ partis conſumptionem, & clarificetur, & coletur. & ea utaris aqua audacter, uniuerſas enim puſtulas in quocunq; mẽbro exiſtentes exiccabit, & curabit. Si uerò hæc aqua non ſufficiat puſtulis curandis, citiusq; te expedire uolueris, ob ægrotantis moroſitatem, condimentũ ex noſtra deſcriptione adhibeas. Recipe albumẽ unius oui recentis, agitetur deinde, adde ſublimati in puluerem redacti grana tria, agitẽtur iterũ ſimul donec unguenti formam ſuſceperint, tum puſtulas illinito biduo uel ad ſummum triduo & curabuntur. & cum in declinatione fuerint, hoc oleo inũgan

tur,tum puſtulæ, tum partes circũſtan tes,nam maculas fœdas in membro fi eri prohibebit.Etſi quę ſunt in cute de ſtruet,ita ut nullum earum in cute ue- ſtigiũ remaneat. Recipe tartari cõbu ſti,et in puluerem redacti, libras duas: ponatur in panno lineo, ſuſpẽdaturq́ in loco humido ſubterraneo, ſuppoſi- toq́ uaſe in quod decidant guttę deſtil lantes ex ipſo panno lineo, & oleum in uaſe uitreo ſeruato, bisq́ in die ma- culas ac ueſtigia à puſtulis derelicta il- linias: nec non & ipſas puſtulas, quæ quoties recidiuantur, toties eiſdem re- medijs curentur. Quod ſi utilius uide- bitur,ut puſtulæ extra cutem pellãtur, humoresq́ ad cutem ipſam attrahere cupis,ueſcat̃ ęger aſſiduè herba ſtellari ſatis nota, uel in ferculis, uel ex ea ſuc cũ bibat, uel crudã manducet cum ace to paſſulato, uel q̃uis alio modo, ſem- per aliquibus euacuationibus interme dijs. Quod ſi copiã uarietatẽq́ medici- narũ abhorreat, talẽ præbeas infuſio- nem uſitatam, & à cõmuni medicorũ ſchola approbatam. Recipe quatuor

florum

florum cordialium,ſenę,florum fumi- terræ,ſingulorum pugillum ſemis. polipodij quercini conquaſſati dragmã unã,infundantũ in aqua lactis librę unius,ſucci cichoreæ,lupulorũ & fumiterræ purificatorũ,ſingulorũ unciã ſemis, uel ferueant ſimul,et doſis ſit ſemilibra in mane ſemel uel bis in hebdomada.

De curatione Socratis oris ulce- ra patientis.

VLcera oris quæ per ſua dignoſces ſigna,difficillimæ curationis exiſtunt,ut refert Galenus, quia locus calidus eſt & humidus,putredinię́ paratus,& corroſioni: tum etiã quia loci ineptitudo medicaminũ cohærentiã prohibet: & ob ſaliuæ cõmixtionem ulcera profundiora fiunt, quæ cum fixam habeant cauſam, eorumq́ corroſionem ac deambulationẽ cum duricie, & liuiditate baurachina,ſiue melãcholica, cõſpicies, his utaris uniuerſalibus pilulis, ſcilicet fumiterræ, aggregatiuis,fœtidis, & ſimilibus,exempli gratia: Recipe pilularum fumiterræ dragmam unam, pilularum aggregati-

uarum ex inuentione noſtra dragmā ſemis. formentur pillulæ ſeptem cum confectione amech, & deaurentur, & poſt duas horas aſſumptionis pillularū accipiatur apozema. Recipe diabugloſſati, uel mannæ electę uncias duas, aquæ ordei uel bugloſſæ quantum ſufficit, diſſoluant̄, & fiat potio. Quod ſi cauſæ cõiunctæ mala complexio calida cum duricie uiget, tunc uenæ ſub lingua incidendæ ſunt. Mala item cõplexio calida duriciesq; illa remittenda & reſoluenda tali gargariſmo. Recipe quatuor florum cordialium, ordei ſingulorum pugillum unum, ſebeſtē, iuiubarū, ſingulorū numero decem, paſſularum enucleatarum unciam unā. ferueant in aqua pluuiali, & aqua plantaginis partes æquales, in quorum colatura & ſufficientia libræ unius cū dimidia, diſſolue pulpæ caſſię nouiter extractæ per ſetam dragmas duas cum dimidia, rhodomellis ſaccarini, diamoronis ſingulorū uncias duas, miſce, & fiat gargariſmus. Facta digeſtione cauſæ coniunctæ, ac remota

mala

mala cōplexiōe aliqua ex parte, ad fortiora mundificātia deuenias. Recipe fructus tamaricis copularū glandium, roſarum incompletarum cum ſuis ramis, myrtorum, ſingulorum dragmas quatuor, ordei pugillum unum, teneri tatū rubi, et oliuarū, ſingulorū manipulū unum cum dimidio, ferueſiant in aqua pluuiali et uino albo aromatico, in quorum colatura & ſufficientia librarū 2. diſſolue aceti ſquillitici unciā unā, oximellis ſquillitici unciā unam cum dimidia, rhodomellis uncias duas, miſce, & fiat gargariſmus. que ſi in mundificando minime ſufficiunt, inuolue cotum in cuſpide inſtrumēti argentei uel lignei, & dictum cotum ita inuolutum madefac in aqua noſtra dicta in Capitulo de Socrate patiēte puſtulas morbi gallici, bis uel ter in die oris ulcera tangendo. Tali nanq; aquę adminiſtratione tute ac celeriter ulcera mundificabis. In declinatione autē ulcerum oris talem adhibeas gargariſmum exiccantem ac conſolidantem & membrum ſuſcipiens confortantē.

Recipe ſumach unciam unam cum di
midia, nucum cupreſſi uiridium, bau-
lauſtiarũ Arabicarum cõquaſſatarũ,
ſingulorum numero quinque, alumi-
nis dragmam ſemis, roſarum, myrto-
rum, ſingulorum pugillum unum, bul
liant in uino rubeo aromatico & a-
qua pluuiali uel aqua plantaginis, par
tes æquales, in quorum colatura &
ſufficientia librarum duarum diſſol-
ue diacaridion. Syrupi myrtorum, ſin
gulorum uncias duas cum dimidia,
miſce & fiat gargariſmus. Si uerò pul-
uerem aliquem in ulcus cum cannu-
lo inijcere uelis, hunc per me probatũ
puluerem mundificantem adhibeas.
R. aluminis ſaccharini dragmã unã,
ſanguinis draconis dragmas duas, ba
lauſtiarum dragmas quatuor. in pul-
uerẽ minutiſſimè redigantur, et miſce.

De caſu pilorum.

QVoniam ab hoc morbo alienũ
non eſt, ſæpe pilorum caſus indu
cere, corporáque humana moleſtiſſi-
mè deturpare, conſentaneum pro cõ-
muni omniũ ſalute fore cenſui, mem-
bris

bris ab huiuſmodi morbo malè affe-ctis, ab eorumq́ pilis denudatis aliqua præſentanea medicamẽta adhibere, hanc uidelicet infrà ſcriptã decoctionem. Recipe ſene manipulũ unum, radicis lapacij acuti unciam unam, florum roris marini manipulum unum cum dimidio. omnium ſimul fiat decoctio. Aqua etiã decoctionis fœnugræci calida actu adhibita & embrochata, necnon & leſciuium cum eodem fœnugræco decoctum mirificè conferũt. Pinguedo itẽ ſerpẽtis, uel talpę, leproſos illos ſuccos lenit & curat, capillorũq́ caſum ꝑhibet, & delapſorũ ortum accelerat. uel uinum nigrum cum aloë decoctum idem operatur. Medicamẽ inſuper capillorum caſum prohibens, euulſosq́ regenerans. Recipe laudani, ſucci myrtillorum, ſingulorum unciam unam, papaueris nigri, ſpicæ nardi, capillorum ueneris, ſingulorum manipulum unum, cyperi, corticis pini, ſeminis apij, ſingulorum ſemiunciã, olei ſiſamini, olei myrtini, ſingulorum libram unã, terantur & ferueant

in duplici uaſe & colentur,et colatura uſui reſeruetur. Aliud idem obtinens. recipe abſynthij uiridis manipulum unum, corticum auellanarũ uſtarum uncias duas,cum oleo myrtino ferueant & colentur, locusq́ à pilis denudatus actu calido inungatur. Neq; prætermittatur regimen diętetricũ & pharmaceuticum aut phlebotomia pro noxij humoris exigentia. Syrupusq́ noſter de polipodio prædictus mirificè confert frequenter ſumptus.

De fiſſuris ſerpiginoſis manuũ & pedũ.

SErpiginoſæ manuum ac pedũ fiſſuræ,quæ à baurachina pituita uel adusta cholera frequẽter ortum habẽt, ob fortem epatis,aliorumq́ membrorum uirtutem expulſiuam,epatis ipſius mala complexione prius alterata, ac pro noxij humoris exigẽtia, digeſtione euacuationeq́ adhibita ,cum noſtro præcipuè ſyrupo de polipodio dicto in capitulo primo ,nec nõ optimo regimine diætetico, fiſſuras & calloſas ſquamas tali decoctione bis in die madefacies. R. radicum althææ præ-

paratarum

paratarum, maluarum cum radicibus ſuis, foliorum uiolarum, ſingulorũ manipulũ unum, cum capite arietis & ſeui arietini ſemilibra: ferueant ſecundũ artem: & colatura utaris modo prædicto. Poſt uerò dictam balneationem, cum panno ualde aſpero tandiu fiſſuræ fricentur, donec ſanguis excaturiat. hoc autem peracto, ſingulas fiſſuras cum aqua dicta in capitulo de Socrate patiente puſtulas, madefacito, eũdem ſcilicet modũ applicationis aquæ obſeruando: ſic enim digeſtionẽ ac mundificationem per menſem perficies. In declinatione autem, tali lauacro fiſſuras ipſas lauabis. Recipe ſtipitum caulium ueterum manipulos duos, auripigmenti ſubtiliter cribrati uncias duas, pinguedinis equi ſemilibram: ferueant in aqua fontis ſecũdum artẽ. Poſt autem egreſſionem à balneo, tali puſtulæ linimento inungantur. Recipe olei ſeſamini ſemilibrã, uel olei amygdalarum dulcium, polypodij quercini recentis & conquaſſati uncias duas cũ dimidia: ferueant ſecundum artem, &

colentur. Deinde recipe lithargyrij auri, antimonij, plumbi uſti, ceruſæ, thutiæ præparatæ cum uino albo, ſingulorum ſemiunciam, ſucci radicis lapatij acuti, ſucci chelidonię, ſingulorũ unciam unã, cum prædicto oleo in mortario plumbeo ad formam unguenti redigantur. Quod ſi dicto unguento ſublimati grana quinque uel ſex addantur, tutiſſimè curabit, fiſſurásque penitus delebit. Et quoniam huiuſmodi fiſſuræ paratam habent recidiuam: quoties recidiuantur, toties cura hæc & uniuerſalis & particularis reiteretur, donec ad optimã ualetudinem ægrotus reducatur.

De curatione Socratis prædicta ſymptomata morbi Gallici recentis, quæ curationem non ſuſcipiunt à prædictis medicinis.

QVum uerò ulcera oris, & mentulæ ſeu puſtulæ, à præfatis medicinis alleuiationem non ſuſcipiunt, cum morbus recens exiſtat, imò in deterius indies labuntur, & capitis aliorúmque membrorum dolor aduenerit,

rit, tunc ad curam ligni ſancti confu-
gias. Cholericus iuuenis uel ſangui-
neus, cibetur initio curationis diæta
regulari. à ſtatu autem uſque ad finem
diæta ſit reſumptiua: ab initio uſque
ad augmentum, fiat pro eo ſyrupus
ex ligni ſemilibra, aquæ libris decem:
ferueat infuſio in fictili uaſe, donec ad
libras quinque redeat decoctio. Aqua
ſecunda in potu ex duodecim libris
ad octo redigatur. Et ſola huius aquæ
ſecundæ potatione curaui puellam ab
hoc prauo morbo cruciatam, ætatis
duorum annorum in priſtinam ſalu-
tem reſtitutam. Ab incremento ad fi-
nem curationis, fiat ſyrupus ex libra
una ligni, duodecimque libris aquæ,
redeatque decoctio ad octo. Aqua ſe-
cunda in potu ex quindecim ad no-
uem redeat. Ex ſyrupo ſumatur ſemi-
libra, tam manè quàm ueſperi, tota cu
ratione. Phlegmaticus uel melancho
licus iuuenis regulari diæta utatur tota
curatione. Pro eo ſyrupus fiat uſque
ad ſtatum ex una libra ligni, & duode
cim aquæ, redeatq; decoctio ad libras

quinque. Aqua ſecunda in potu fiat ex libris aquæ quindecim, quæ decoctæ, redeant ad decem. In ſtatu autem uſq; ad finem curationis, in ſyrupo ſit una quoque libra ligni, decoctioq; in fictili uaſe feruens, ad ʒ. tantũ libras rediga tur. Aqua item ſecunda fiat ex libris aquæ quindecim, quæ decoctæ redeãt ad decem. Quod ſi Socrates calidæ uel frigidæ complexionis, in declinatione curę aliqua hepatis uel alterius mẽbri, ſupercalefactione malè affectus fuerit, tunc ei ſyrupus & aqua ſecũda ad frigidum alterentur, ſcilicet augendo doſim aquæ, & ligni diminuendo. Vt de Socrate calidæ uel frigidæ complexionis dico ætate iuuentutis, ita etiam & de ſene, niſi quòd propter debilem digeſtiuam & doſim ſyrupi minuere, & reſumptiuam diætam præbere, au dacius poteris. Hoc etiam animaduer tendum eſt, quod in curatione prædictorum accidentium, per lignum ſanctum, tali mercuriali unguento uti potes in curandis ulceribus uirgæ, hac ſerie; facta prius curatione & mundifi-

catione

catione ulcerum, mentulam ipſam, inguina ac pecten inungito actu calido, nec non & in ulceribus oris, collum unà cum ſpatulis, ſepties de tertio in tertium diem. Et cum gingiuarum excoriatio ac copioſus ſaliuæ fluxus affuerit, & ſi in tertio die hoc contingat, ab ipſa unctione deſiſtere debes. Prædictiq́ unguenti forma talis eſt. Recipe olei camomillini, anethini, laurini, liliorum cœleſtium, & roſati, ſingulorum uncias duas, terebinthinæ uenetæ unciam unam, axungiæ porcinæ ſine ſale clarificatę librā ſemis, lithargyrij aurei, ceruſę, ſubtiliſſimè puluerizatarū, ſingulorum uncias duas: ferueant ſimul unico feruore: & in remouendo ab igne adde cineris uitis, thuris, maſtichis, ſingulorum ſemiunciam. Conficiantur omnia ſimul ad formam unguēti, deinde accipe argenti uiui purificati ex noſtra deſcriptione, & extincti in mortario lapideo cum terebinthina uel oleo roſaceo, donec nullum extet ueſtigium, uncias tres, ſtyracis liquidæ unciam unam. hoc autem peracto, ip-

ſum unguentũ in dicto mortario ponatur, et tandiu agitetur donec omnia bene cõficiantur, & eo utaris more artis: uel cum ceræ quãtitate ad formam ceroti redigaĩ, eoq́ꝫ utaris more artis.

Quæ ſit argenti uiui complexio.

NAturam huius metalli perſcrutàturus, nõ paruas apud antiquos reperio diuerſitates. Quidam nanque autorum antiquiſſimi, frigidum & humidum argentum uiuum eſſe aſſerũt, alij autem calidum & ſiccum. Galenus nanqꝫ, nono de ſimplici medicina, nullam de eo refert habere experientiam, niſi occidentis, ſi extrà apponatur uel bibatur, ſortitũ tamen lithargyriũ. Auicenna præterea ſecundo canone, capite proprio, frigidum inquit & humidum eſſe in ſecundo gradu. Albertus tamen Magnus libro tertio meteororum refert, quod proceſſus ex materia à generatione mixtorum eſt, quod uapor cõmixtus humido aqueo, quod in ſe ſubtile terreum habet, reſoluitur & ingroſſatur in ipſo, & de ſubſtantia ſpirituali fit corpus groſſum, et fit qua-

ſi

ſi aqua, ſicut eſt argentũ uiuum: in illo enim humidũ aqueum eſt. & quæ ſequuntur. Gulielmus inſuper Placentinus, frigidum & humidũ cum cæteris argentũ uiuũ eſſe aſſeuerat, libro quarto. Hermen Alchimiſtarum primum de eo ſcripſiſſe referũt antiqui, ipſumq́ꝫ frigidum & humidum reponere. Arnaldus de Villa noua in roſario philoſophorum, refert argentũ uiuum compoſitum eſſe ex terra alba, ſulphurea, cum aqua clara. Platearius ſimiliter capite de argento uiuo: in quibuſdã tamen libris ſubdit, reperitur quod frigidũ eſt in quarto gradu. ex effectu quidẽ eius tale eſſe probatur, quia eſt ualde actualiter frigidũ. Iuber argentum uiuum, inquit, manifeſtum quod mercurius appellatur: antiquorum uſu eſt aqua uiſcoſa in uiſceribus terræ, ſubſtantiæ ſubtilis, albæ, tinctæ per calorem temperatiſſimum, unita tali unione perminima, quouſque humidum contemperatur à ſicco, & ſiccum item ab humido: ideoque facile ſuperficiem planam fugit, propter ſui aquo

ſam humiditatē . qui quidem autores his fundantur medijs: & primo à denominatione argēti uiui, ὑδράργυρος ẽm dicitur Græcè ab ὕδωρ, quod eſt aqua, & ἀργύριον, quod eſt argentum: quaſi aqua argenti. ſecundo per eius ſubſtantiam ponderoſam, quæ frigiditati magis quàm caliditati teſtatur. tertio, quia in adminiſtratione unguēti ex eo calor naturalis reuocatus ad interiora membrorū ob unguenti narcoticam uim, fortis factus eſt ad ſenſibiliter uel inſenſibiliter reſoluendū, ad maturandum, uel ad aliquam materiam congelandum, quæ deinde paratā recidiuam habet, ut luce clarius patet in actu practico. Præterea actualis eius frigiditas ipſum eſſe frigidum demonſtrat, per quam materiæ de circūferentijs ad centrum repellūtur. Ergo eius natura narcotica eſt, ut per eius effectus indicatur, per paralyſim & tremorē. qui quidem calor unitus ac uigoratus, ſi per aliquā regionem non excerneret, membrum multitudine materiei proculdubio ſuffocaret. Quod calidum ſit metallum

iſtud,

iſtud, Ariſt. 4. meteor. teſtatur: Incoagu-
labilia autem, inquit, quæcunque aut hu
miditate aquoſa carent, aut non aquæ
ſunt, ſed plus calidi & terræ: puta mel
& muſtum, aut plus aëris, ſicut oleum
& argentum uiuum. Galenus nanque
quarto de ſimplicium medicamento-
rum facultatibus, ad hæc, inquit, arſeni
cum, ὑδράργυρος, & id genus, craſſarũ
ſunt partium, ac poteſtate calida. Iſaac
autem Iſdraël ita in ſecundo ſuę practi
cę de medicinis in quarto gradu refert,
argentum uiuum calidiſſimum eſt, &
humidiſſimũ in quarto gradu. Et item
Cõſtantinus de uirtutibus ſimplicium
medicinarum, argẽtum uiuum de his
quæ in quarto gradu calida ſunt, enun
ciat. Raſis autẽ ultimo Cõtinentis tra-
ctatu primo cum Paulo Aegineta, re-
fert calidum eſſe ac corroſiuum. Plate-
arius, calidum, inquit, & humidum eſt
in quarto gradu, cap. de argento uiuo.
Aliabas, acutum & comburens eſt ar
gentum uiuum, inquit, hac enim rati-
one moti ſunt ueteres autores, ut Cõci
liator differentia 151, quod corrodit &

mordicat,calidum eſt: argentũ uiuum eſt huiuſmodi,igitur &c̃.Pręterea diſſoluit,incidit, & penetrat. Hæc autem caliditatem teſtantur per ſe primo: iure igitur calidum argentũ uiuum eſſe putarũt ueteres. Accedit,quod humores ſubtiliat atq; calefacit, illoſq; mobiles redditos,ſua acuitate expellit,nunc per os facile ſputum habentibus,nunc per ſeceſſum mollem habẽtibus aluũ. Etſi difficillimũ ſit hos conciliare autores,cum doctorum diſcordantia difficultatem arguat,quod uel ex parte rei, uel ex parte noſtri modi cognoſcendi (ut philoſophus inquit) contingit: eſt ẽm hæc difficultas ueluti pelagus: uerũ pro nunc in re tam ardua, unà cum Cõciliatore dicamus, quod argentum uiuum dupliciter poteſt cõſiderari penes eius ſubſtantiam duplicem, differentem: quarũ una quidem aquea eſt, altera uerò terrea ſulphureaq;. Quantum igitur ad partem terream, ſulphuream, calidum dicitur & ſiccum, quia ſublimatione eius humidum reſoluitur. & ſic ritę ſentiunt qui calidum argentum

gentum uiuum poſuerunt. Quantum autem ad eius ſubſtantiam aquoſam, quæ ſicut eius materia exiſtit, quæ ſtatim calido concitato, ob imperfectam eius cum terreſtri ſulphureo mixtionem, in fumos euaporat, morbos inducit frigidos. Hæc pro nunc in tanta controuerſia ſufficiant; nam aliàs, Deo dante, conabimur dicato opere ueritatem magis inueſtigare.

Nunquid cinaprũ idem ſit quod argentum uiuum, ut quidam exiſtimant.

QVoniã aliqui aberrare poſſunt, ut quidam parum eruditus maniſeſtè errauit, dicens cinaprum argentum uiuum non eſſe, fortaſſe ignorãs ex quibus conficiatur ſimplicibus: idoneum itaque putaui in medium ueritatem adducere, & enucleare, atque ut cæteri ueritatem agnoſcant. Et quia in libro Seruitoris patet zinzifur, id eſt, cinaprum ex argenti uiui & ſulphuris partibus æqualibus fieri: quod argentum uiuum ex uero ſulphure uon urente fit, ut Arnaldus de Villa noua in roſario philoſophorũ refert, ibidemq́;

inquit. Manifeſtum igitur eſt, quod ar gentum uiuum in ſe ſulphur ſuum bo num ac fixum continet, quo coagula-tur. Et cum omne ſimile adaugeat, il-lud dicendum puto, ob talem ſulphu-ris cõmixtionem argenti uiui, non mu tari formam intrinſecam, imò eam for tius acui: quia ſulphur, quoquo modo præparetur per artificiũ, ſemper com-burit & comburitur, omnícꝫ in opere nigredinẽ præſtat. Quare denigratur argentum uiuum per talem ſublima-tionem, non tamen eius forma muta-tur. Et quod argenti uiui forma nõ de-leatur, nota quæ Arnaldus enunciat: Argentũ uiuum eſt ſolũ, quod ignẽ ſu-perat, et ab igne nõ ſuperatur, ſed in eo gaudens, amicè quieſcit: eſt nancꝫ for-tiſſimæ cõpoſitionis & naturæ unifor-mis, quia nõ ſeparatur in partes, ut nul latenus ſe diuidi permittat: quia aut cũ tota ſui ſubſtantia in igne permanet, aut cũ tota ipſa ab igne recedit, quoni-am in ſua denſitate, ac aduſtionis carẽ-tia, ſui diuiſionem non patitur, quę per ſulphureitatem, intellige tu cõbuſtibi

lem,

lem,quam non habet,perficitur.Et Al
bertus Magnus 4.meteororum refert,
ὑδράργυρον, id eſt ,argentũ uiuum, in-
coagulabile eſſe,magis tamen oleum.
Siccatur tamen per multam ſulphuris
aduſtionem , & mixtionem cum ipſo
factam,ipſum omnino non adurentis,
niſi cum corylo aduratur, ut experien
tia docuit Albertum magnũ. Quam-
obrem dicendũ puto, quod cum cina-
prum conſtet ex argento uiuo & ſul-
phure,ſulphur autem aſſeruet potius,
quàm ut deleat argentum uiuum : erit
in cinapro argentum uiuum actu,et in
propria forma, licet aſpectum eius ſul
phuris infectio occultet. Nullã igitur
eſſe inter illa intrinſecam & formalem
diſtinctionẽ aſſeritur. Nec refert ſi ad-
uerſarius adduceret Albertum mag-
num quarto meteor . innuẽtem:No-
ta aũt, quod ſi ὑδράργυρος ita per cali-
dum exiccetur , poſtea per calidũ non
ſoluetur . Et ideo hæc exiccatio potius
eſt corruptio argenti uiui , quàm coa-
gulatio. Exiccatur enim tunc terreſtre
quod in ipſo eſt, & ad lateris naturam
deducit,

deducit, & ideo calumnia de prædicto exemplo adducta, locum non habet, ſcilicet quod coagulata quando ſoluũur, & ſoluta quando coagulantur, in eadem ſpecie manent, ſicut æs coagulatũ & liquidũ in una eſt ſpecie. ὑδράργυρος autem prædicto modo cõſtans, non manet ſpecie una, neq; in eiſdem cõponentibus. Et nota ly, non manet ſpecie una: illud autẽ totum, quantum ad Alchimiſtas dicitur, non quãtum ad medicam artem attinet: quia paulò ſuprà in hoc eodem capitulo, ſi bene ponderas, dictum fuit, in operibus autem alchimicis, & ea quæ ſequuntur.

De malis affectibus & ſubſidijs argenti uiui.

QVoniam argenti uiui nocumentum, ut plurimum iuuamẽto eſt maius. Exordiendũ igitur eſt, quæ de eius nocumẽto antiqui ſentiunt. Galenus quidẽ ubi ſuprà dixit, quod ſi extrà apponatur uel bibatur, occidit. & Auic. ubi ſuprà refert, quod frigiditate & grauitate ſua paralyſim, tremorẽq; inducit, membráque recta permanent

&

& inflexibilia:auditui obeſt, oris fœto rem parit,uiſum obtenebrat,&cũ ſublimatum eſt, interficit. quæ ſublimatio pro cinapro intelligi poteſt, in ſuo genere, ut intelligitur de albificatione argenti uiui cum calchanto,ut à Seruitore ponitur, & tandem extinctũ ſua grauitate interficit. Ipſum enim quod ſibi obuiat,ſua grauitate corrodit. Vltimum tamen dictum animaduertas, quia tam extra quàm intus intelligi debet: quod à Dioſcoride apertius declaratur.Si enim in igne ponatur,deſtruetur, et fumum faciet, qui omnibus animalibus peſſimus eſt. In hominibus autem ſenſus & uoluntarium motum deſtruit: ex quo ſurditas, paralyſis, tremor, uel epilepſia, & per conſequens mors ſequitur: cui fumo quicunque proximus fiet, mox neruorum & lacertorũ, omniumque membrorum, quæ per motũ uoluntarium ſunt compoſita, relaxationem ſentiet. unde plerique in paralyſim, tremorẽ, ſurditatem, animatæq; actionis corruptionem incidunt, necnon & peſſi-

mum colorem ac putridũ os,cerebrıq́ſ ſiccitatẽ habent. Hæc Iſaac ubi ſuprà. Et nota ly cui fumo quicunque proximus erit, quia de cinapro intelligitur. Quod ſi quis obijceret: cur à cinapro accidẽtia inducta ſæuiora ſunt acciden tibus ab argento uiuo,in ſputo ſcilicet et oris ulceratione,atq; uentris ſolutione,ſi per te ſubtiliatur,& acuitur argen ti uiui uirtus per ſulphuris admixtionem? Ad quod dico, cum Galeno nono de ſimplici medicina,quod cinaprũ in ſe aliquid ſtypticitatis habet,per quã materierum excreatio atq; exitus prohibentur, qua mediãte ſtypticitate ſæuius eſt medicamen. Quod fit,cum duplex ſit in argẽto uiuo ſuperfluitas, una quidẽ in ipſius profunditate incluſa in principio ſuæ admixtionis ſuperueniens: altera uerò, extra naturam ſuæ naturę, & corruptibilis:quarũ iſta non abſq; labore tollitur, altera uerò nullo artificis ingenio tolli poteſt. Quare ſul phureitas eius aduſtibilis ignis calcinatione tollitur, atq; à corporibus deletur: & illud ideo, quia argentum uiuum

uiuum reſiſtit,& illud quod ſui natura eſt,ab aduſtione defendit. Hæc Arnal dus de Villa noua in ſuo roſario philo ſophorum: qui mali affectus à Guiliel mo Placẽtino libro quarto deſcribun tur. Plinius autem libro triceſimoter- tio,uomica liquoris æterni argentum uiuum appellatur: omniũ rerum uene num eſt. Et Auicenna fen.7.quarti ca- nonis: Elõga, inquit,illud in quo poni tur argentum uiuum extinctum,quan tũ poteris à partibus ſtomachi & mẽ- brorum nobilium, quare non abſque ingenti timore propinatur. Platearius prȩterea capite proprio: fumus,inquit, argenti uiui aſtantibus obeſt, quia ner uos remolliendo,paralyſim operatur. Serapio autẽ de ſimplici medicina: Fu mus uerò eius, inquit, eſt ualde noci- uus: nam frequẽs eius uſus neruos de- ſtruit, paralyſim inducit, ſenſum au- fert, & motum corrumpit. Quibus ſa- nè patet, aſſiduus argenti uiui fumus quantum obeſt. Quod autẽ argentum uiuum bezoarticum ſit medicamen in prauum hunc morbũ gallicum,eiuſq́

cap.3.et 6

ca.6.et 7

cap.85.

mortifera accidentia, moderni his rationibus eorum infamiā tegere nituntur, nec alium habent modum aliquid perficiendi, niſi argentum uiuum tam in occulto, quàm in manifeſto fraudulenter adhibere, dicentes, Quod etſi argenti uiui nocumenta longè plura ſint quàm dicendi copia, tamen eo utimur, tanquam omnium intentionū curatiuarum ultima: ad ultimas enim ęgritudines, ultimæ intētiones curatiuæ ſunt potētes, ut Hippocrates primo Aphoriſmorū 7. quod Galenus nono & decimo Therapeutices uberius declarauit: Aegritudo, inquit, quæ non habet præter unam uiam ad ſalutē, licet cuilibet ægrotanti ardua ſit & difficilis, tamen ipſo inuito, oportet quod per illā in omnibus etiā caſibus tranſeat. Multoties enim medicus rebus contra naturam patientis particulæ utitur, ut bonam ualetudinem inducat. Vtitur nanque actuali cauterio ac potentiali, crebriſq; inciſionibus & ſimilibus, pharmaco etiā uenenoſo & ſolutiuo: ergo et argēto uiuo utēdū eſt. q̄d fugias quātum

tũ potes,crede mihi. Quod ſi coactus à natura entis, ſecus fieri nõ poteſt, illud adhibeas, ut ſæpius per multos annos exercui,ſicut unctiões,ſuffumigia et ſimilia, quæ ſunt fugienda,ligno ſancto ſubueniẽte. Hæc de uerbo ad uerbũ de mẽte antiquorũ,de natura argẽti uiui, atq; de cinapro,necnon & de bonis & malis eorum affectibus uolui dixiſſe.

De mundatione argenti uiui,ut mi norẽ membris inferat læſionem.

VNaquæq; profecto medicina, & quæ ſordida præſertim eſt et feculenta, acuitateq; nõ carẽs,ab extranea, ſi qua in ea eſt,qualitate,penitus mundari debet. Ab argento igitur uiuo omnem ſulphureitatẽ omnẽq; plumbeam terreitatem auferri,ipſumq; ab omni imperfectione,præparatione quadam expoliari fas eſſe iudico,ut ualidiorem ab ipſo ſubtiliationem ac penetrationem in curandis morbis expectemus,minoriq; ipſius doſi eos commodius curare ualeamus. Hæc autem mũdatio dupliciter,ſublimatione ſcilicet,aut aceti lauacro fieri poteſt.Non

enim eodem modo argentum uiuum ſublimatur, ut ab Alchimiſtis fieri ſolet: ſed ſolũ ac impermixtũ argentum uiuum in uaſe uitreo reponatur, boccia'q; deſuper tortuoſa remittatur: obturatis'q; fiſſuris luto ſapientiæ, lento'q; igne calefaciẽdo, partes ipſius ſubtiles, ueluti fumus uolãdo diuidentur, lateribus'q; boccię remittentur. Depoſito deinde uaſe ab igne, iuncturæ ipſæ aperiantur, ea'q; argenti uiui pars, bocciæ lateribus coadhærens, diligenter remoueatur, uſui'q; reſeruetur. Id autem ego matellis uitreis, ut de boccia dictũ eſt, effeci. Mundificatur autem & ſecũdo argentum uiuum per aceti lauacrum, ut Geber libro tertio: in patella ſcilicet uitrea uel lapidea fundatur, aceto'que fortiſſimo cooperiatur, atq; lento igne calefiat, digitis'q; tandiu agitando, donec in partes diuidatur minutiſſimas, acetum'q; euaporatione conſumatur: deinde toties cum aceto abluatur, donec terreitatis ueſtigiũ non appareat, ac in cœleſtem colorem deueniat. Huiuſmodi enim argentũ uiuum eligas:

nam

nam mea quidem ſentētia, unica iſtius argēti uiui uncia ita depurati, alterius non purati duabus æquiualet uncijs.

De artuū dolore morbi Gallici inueterati.

DOlor, qui triſtis eſt ſenſatio, ut Galenus de interioribus ſecūdo, Cap. 2.
facta ab aliquo ſoluente continuū: qui ſiue morbus ſit materialiter, id eſt, quādam fixionem habens, & permanentiam ſuſcipiēs, ſiue formaliter accidentis nomen ſibi uendicet, in alteratione omnimoda exiſtit, ad quem ſcilicet ſequatur torpor, ſtupor, dormitatio, cōgelatioue. Quæ omnia in ſpeciebus omnibus doloris Gallici morbi comperta eſſe uidimus: cuius cauſa medicè loquendo, duplex eſt, cum Gal. ſecundo regiminis acutorum, ſubita ſcilicet complexionis alteratio & ſolutio continui. Cum igitur is morbus iam inueterauerit, nec alia illi remedia ſubuenerint, & auulſa quantū fieri potuit cauſa morbi & noxio humore, ligni ſancti curatio adhibeatur ad hunc modū. Cholericus iuuenis uel ſanguineus cibetur tota curatiōe diæta regulari. Pro

Ordinatio aquæ. eo ſyrupus fiat tota curatione ex ligni libra una, aquæ libris duodecim: fiat infuſio per diem naturalem, ferueatq́; in fictili uaſe donec ad libras quinque redeat decoctio, ex qua ſumatur ſemilibra tam mane quàm ueſperi. Aqua ſecũda in potu ex uiginti libris aquæ ad decem redigatur. Phlegmaticus uel melancholicus iuuenis diæta regulari utat̃ tota curatione. Pro eo ſyrupus fiat ex libra una cũ dimidia ligni, aquę quatuordecim: fiat infuſio, redeatq́; decoctio ad libras quinq;, ſumaturq́; utraque potione ſemilibra tota curatione. Aqua in potu fiat ex libris aquæ uigintiq̃nq;: quę decoctę, redeãt ad quindecim. In ſene eadẽ ſeruãda ſunt, pręterq̃ diæta reſumptiua cibari debet. Extrinſecus tamen in declinatione curæ, membra malè affecta hoc unguento linienda ſunt: quod mirum in modum

Cerotum. confert. Recipe ſticados Arabici, ſaluiæ, yuæ artheticæ, betonicæ, perforatæ, chamædryos, ſingulorũ manipulũ unum cum dimidio, radicis acori unciam unam; ferueant in uino albo aro-

matico ſecundũ artem,& colaturę ad-
de uermiũ terreſtriũ lotorum cum ui-
no albo libram ſemis,ſtoracis calami-
tæ cõtuſi uncias tres, axungiæ porci de
puratæ & ſine ſale libram unam, olei
laurini, olei anethini, maſtichini, olei
thuris,ſpicę,olei antiqui centum anno
rum,ſingulorum uncias tres cum dimi
dia: olei roſati, butyri recentis, ſingulo
rũ uncias quatuor: thuris uncias duas,
euphorbij unciam ſemis: ferueant len
to igne ad uini conſumptionẽ: deinde
adde terebinthinę uenetæ, olei abietis,
ſingulorum uncias duas,lithargyrij au
rei ſubtiliter cribrati libram ſemis, ſto-
racis liquidæ uncias duas,theriacæ an-
tiquiſſimæ unciã unã, cineris uitis un-
ciam ſemis,minij uncias duas & ſemis,
argẽti uiui uolati ut capituli deſcriptio
expoſcit, & extincti cum oleo roſaceo
in mortario lapideo uncias duas,confi
ciantur'q; ex arte,& fiat unguentum.

De ſclirofis tumoribus.

DVrities quæ ex materia cõtingit
melancholica uel aliũde,aliquan
do in carne tantũ,aliqñ in oſſe tantũ exi

ſtit, uel ex his compoſita. Quę oſſuoſa eſt & difficilior, uentoſitas ſpinæ in potentia denominatur, prout ſub forma permanet apoſtematis, cuius finis eſt oſſis corruptio: quæ tripliciter fieri contingit, ut triplex eſt dimẽſio. Alia nãq; oſſis corruptio ſuperficialis tantũ, alia profunda tantum, & quædam ſuperficialis eſt & profunda ſimul. Cuius additio unam oſſis partem poſt aliã corrumpit, ut Auicẽna quarta quarti. Cu-

tract. 4 cap. 9.

ius ſignum eſt, quod reſolutis partibus ſubtilibus circumferentiarũ oſſis alterati, aſperitas in tactu, & inæqualitas ſcopuloſa ſentitur, cute ſana exiſtente ac ſuam continuitatem ſeruante. Necnon & dolor pungitiuus adeſt in compreſſione cũ digito, propter oſſis aſperitatis mordicationem. Cum igitur durities iſta inueterauerit, nec alia illi ſubuenerint remedia, diminuto prius humore noxio & cauſa ipſius morbi, curetur per lignum ſanctũ, ut de artuum dolore morbi Gallici inueterati dictũ eſt, liniantur'q; tuberoſitates per quindecim dies unguẽto dicto in capite de

ſtrumulis

ſtrumulis ſeu ſcrophulis puerorum.

De alguatui curatione.

EAdem eſt ratio curationis alguatui, prout eſt ſeparatio contiguitatis oſſis integra, ſecundũ locum, et non ſecundũ ſitũ, à ſuo naturali loco deſcendendo ſecundum lõgitudinem membri, ut de ſcliroſis tumoribus dicitur.

De ulceribus corroſiuis, ſordidis, fraudulentis, & oſſis corruptione, morbi Gallici inueterati.

DE ea propria ſolutione continui carnoſa & ſanioſa intelligo, prout morbus compoſitus dicitur, in qua una uel plures diſpoſitiones exiſtunt, quæ ulcerum conſolidationem impediunt: cuius compoſitio ſiue à cauſa ſit, ſiue ab accidẽte, uel à morbo præcedente, diſcurrendo per ſingulas ſpecies ulcerũ eſſentiales uel accidentales, quantum fieri poterit, amoueatur à perito chirurgo cauſa illa coniũcta cauterio actuali uel potentiali, pro corroſionis uel corruptionis exigentia, uel quouis alio inſtumẽto artis, diminuto ſemper prius humore noxio, ligni ſancti cura-

tio adhibeatur, ut de artuũ dolore morbi gallici inueterati dictum eſt. & ut ulcerata membra curationem ſuſcipiant certiorẽ, foueãtur liniantur'q́ unguento dicto cap. ſeptimo huius tertij libri. Quod ſi oſſis corruptio appareat, abradatur uſq; ad oſſa ſana, opportunis inſtrumentis raſpatorijs. Nec te terreant dicta inſciorũ, dicentiũ cum principe, Melius eſt ut non feſtinetur in extractione oſſiũ uiolenta. & quæ ſequunť. Verba inquam Auic. intelligi debent de illa praua extractione & uiolẽta oſſium uulneris, dilacerando ſcilicet neruos & uenas, & oſſis maiorem partem ſanam q́ corruptam diſſipando, quæ incõgrua dicitur operatio. Quare melius eſt cum Auic. ubi ſuprà, corruptionis oſſis curatio, quę eſt eius fricatio, & ipſius deſtructio, aut eius abſciſſio & ipſius ſerratura. Præſtantior'q́ modus fricatio cum raſpatorio dicitur: qua ablata, per lignum ſanctum curetur curatione prædicta ulcerum uniuerſalibus & particularibus.

De uini exhibitione à neotericis nuper comperta. Cap.I.

CVm ſcientię atque artes per additionē augeanť, ac quotidie utiliſſimarũ rerum inuentione perfectiores fiant, ad idq́; iudicium & ſtudium hominis plurimũ ualeat, propterea multum operæ curæq́; ponendum eſt, quo ea inueſtigari poſſint quæ læſis corporibus aliqua ex parte profutura ſint. Eiuſmodi eſt lignũ quod uocant ſanctũ, cuius uiribus indagandis inſiſtimus, huicq́; rei omni ſtudio operã damus, quãuis eius uires longè plures ſint, q̃ quiſquã dicendo ſcribendoq́; conſequi poſſit. Et quoniã experimentũ ſi ratione comprobetur, ad ueram rerum ipſarum cognitionē nos ducit, non inutile fore exiſtimauimus, ſi cum uini adminiſtratione ligni quoq; decoctionem miſcebimus. Compertum eſt enim multoties, penetrationē efficacius fieri, ac uinum non modo ligni huius, ſed multorum quoque medicamentorum, tanquam uehiculum eſſe. Quam ob rem ope-

ręprecium duxi in calce huius opuſcu li pertractare, utrum uinum an aqua humanis corporibus magis conferat: tum ſi quis ex ueteribus medicis in alicuius morbi curatione, uino in quo ſimplicia aliqua ſint decocta, uſus fuerit: præterea utrum uinum aquæ anteponēdum ſit: necnon quod uinum ſit eligēdum: atque alia eius generis, quæ à præſenti materia non fuerint aliena.

Quod curandis morbis uinum cõferat, & ab antiquis uſitatum ſit. Cap. II.

MEdicinæ quæ tardæ ſunt operationis, ſi in uinum infundantur, uigorem ſumunt, acuunturq́. Neque ab re ſapiens Abinzoar dixit, nec cibum nec medicinam uino unquam priuari debere. Meſue etiam pro meliori præparatione reubarbarum molliendum iuſſit. Ingenium, inquit, medici ſit ut ſapor medicinę in cibariorũ guſtum cõuertatur: tũc enim natura auidius medicinam amplexabitur: cuiuſmodi eſt uinum. Quapropter non temerè recẽtiorum nonnulli ægrotis multifariam uinum

uinum in quo ſimplex aliquod ſit decoctum, propinãt. Nam ſicuti Auicenna 2. canone, uinum ex hyperico confectum, perforatum uocant, uel ex chamedry artuũ paſſionibus conferre aſſerit: ſic nonnulli etiam noſtrorũ temporum docti uiri uinum præbent, interdum ex ſaluia, uel ex enula, uel ex bugloſſa, uel quod ex roſis, ex ebulis, ex gramine, ex gariofilis, ex abſinthio conficitur, aliáque eius generis quamplurima, quæ laxandi uim habeant.

Nunquid uinum an aqua magis conferat: & quibus ægrotantibus præbendum ſit. Cap. III.

NAm uinum cum primis ſimile eſt, calorique innato maximè conuenit in adminiſtrãdis nutrimentis naturę hominũ: aquam uerò corpus non tolerat, niſi ualde ſanguineum, ut Auicenna tertia primi. Præterea quis neget uinum ſua penetratione, ſpirituũque uiuificatione confortatiuum eſſe? frigiditas enim & ſiccitas ſpiritibus eos debilitãdo aduerſantur. Vini uerò caliditas corroborando non mediocre ipſis

affert auxilium. Ad tranſmittendas autem rerum in eo incorporatarũ uirtutes, per ſingula membra cum quadam naturę delectatione & apprehenſione, nec ſine uehemẽti fortitudine qualitates actiuas earũ medicinarũ quæ in uino exqualificantur, ad reſolutionẽ præparat, quum ſua ſubtilitate partes adeat longinquas, aquã ſecum trahens ad membra refrigeratione pariterq́ humectatione indigentia: et receptiuum eſt omnis infuſionis bonarum qualitatum, in rectificatione ut plurimum malarum, cum per eius eſſentiam ad ſpiritum habeat conuerti, magisq́ penetratiuum ſit ac ſpiritibus proportionatũ. Qua de re ubi uirtutis imbecillitas, appetitusq́ deiectio affuerint, ęgreq́ uentriculus concoquat, uinum eligendum eſt. Inſuper ſi ægrotans flegmaticæ ſit complexionis, humorq́ pituitoſus uel melancholicus ſit, uel ſi inueteratam morbus radicem habeat, in his omnibus uinum utile admodum eſt. Quod ſi cholericæ ac ſanguineæ complexionis calidiq́ hepatis fuerit, atque etiam

ſanguis

ſanguis uel ſuccus bilioſus fortiſq; habitudinis ſit, in tempore præſertim calido, tunc aquæ decoctũ, lignũq; ſimpliciter exhibitũ, mirũ in modũ proderit.

Quod in ligni ſancti decoctione cum uino miſcenda ſint alia ſimplicia. Cap. IIII.

MEdicæ artis peritis omnibus patet, ſingulis membris ſuum eſſe appropriatum ac determinatum pharmacum: cũq; ab eiuſmodi morbi prauitate quãplura membra lædantur ac uitium contrahant, credibile quidem erit ſolam ac impermixtam ligni ſancti decoctionem tot membrorum læſiones adimere non poſſe. Quare ut ligni ſancti uirtus ad huiuſmodi mẽbra dirigatur, medicinæ membra infecta reſpicientes commiſcẽdæ ſunt, ut ligni ſancti uirtus ipſarũ medicinarum ſuffragio, ualidius ſalubriuſq; ſuas imprimat uires, digerendo ſcilicet, mundificando, reſoluendo, cõfortando & deſiccando ut decet morbum.

Quod uinũ eligendum ſit. Cap. V.

CVm diuerſę operatiõis ſit uinũ, di

Iſaac de di uerſarũq; qualitatũ: infrigidata enim
ætis par. corpora ſenum & iuuenum calefacit,
calefactaq; infrigidat, exiccata hume-
ctat, & humectata exiccat: eiuſmodi
eligendũ erit, quale mox dicam. Anni
unius uinum, frigidum eſt et humidũ.
Vetus uerò, quod à quarto in ſeptimũ
tranſcendit annum, calidum et ſiccum
in tertio reponitur gradu. Inter hęc aũt
medium calidum eſt & ſiccum tempe
ratè: & huiuſmodi quidẽ uinum chole
ram nigrã ſua calefactione & hume-
ctatione tẽperat, & præſertim ſi ſecun
dum non excedat annũ. Reſiſtit etiam
melãcholicis à tota ſpecie, calefactisq;
Loco ubi non obeſt. Vinũ, inquit Auicenna, al
ſuprà bum & ſubtile calefactis confert, capi-
tis enim dolorẽ non efficit. Id pręterea
uinũ cholera abundãtibus rubea, me-
lius eſt, eo quod cholerã rubeam uri-
nam prouocando expellit: et humidis,
eo quod humiditates maturat. Huiuſ-
modi etiam uinum nõ modo natura-
lem calorem confortãdo iuuat, uerum
etiam turbidi ſanguinis claritatẽ redu
cit. Quamobrem album & ſubtile eli-
gatur

gatur,ætate quidẽ medium,colore uero purum ac lucidum,odore uero ſuaue,in guſtu nõ aquoſum omnino,nec aliquam uehemẽtem oſtendens qualitatem ſtypticã uel amaram uel dulcẽ. Quod ſi morbus frigidus eſt & antiquus,corpusq́ꝫ frigidum ac oppilationibus male affectum,& maiori penetratione ac inciſione indigens,tunc uetus uinum eligatur.

De uini præparatione,& regulis in ea obſeruandis. Cap.VI.

EAdem quoque ratione uini præparatio canonicè conficienda eſt, ut de decoctiõis exhibitione diximus: eam'que in omnibus ſeriem obſeruabis. unum enim pharmacum omnibus nequaquã conuenire poteſt. Qua de re cum uini decoctionem præbere inſtitues, decoctiõis ligni ſancti aquã, illiusq́ꝫ morbi curationem & capitulũ à capite ad pedes inuenies,ac illius aquę & ligni graduationẽ quã ibi deſcripſimus exequere,in fineq́ꝫ copturæ opportunas medicinas arteq́ꝫ decoctas, ac pro illius morbi & mẽbri lęſi exigẽ-

tia adhibebis,ut exemplariter illas diui
ſim connumerabo in ſecũda conſidera
tiõe. Hoc autem peracto,in uaſe fictili
uitreato ligni abraſi librã pones, ibiq́;
uini albi clari libras decem inijcies, qui
bus mixtis,decoctionẽ prædictam pro
morbi & indiuidualis cõplexionis exi
gentia, partibus æqualib. cũ uini quã-
titate calidã ut ab igne defers adijcies,
factaq́; mixtura nec aliter ferueant,ſed
per diem naturalẽ infuſio fiat, & cola-
turã uſui reſerua in curatione, pro ſyru
po ſcilicet mane & ueſperi,et pro potu
in prãdio & in cœna:remiſſa enim de-
coctionis caliditas,ipſorũq́; ligni & a-
quæ,iã tẽperata graduatio igneas uini,
ſi quę ſunt,qualitates extinguet,ne hu-
manis calidæ cõplexionis corporibus
obſit. Et ut lucidior tyronibus doctri-
na ſit,ſequẽtes ponunt̃ cõſiderationes.

Conſideratio prima eſt,quod in uini
aſſumptiõe,in qualibet decoctiõe corti
cis ligni ſancti ſubtiliter cribellati,qua-
tuor adhibeantur unciæ,ac ſimul cum
ligni ſancti doſi adnotata ferueat,ut ca
pituli deſcriptio expoſcit.

Secunda

Secunda. Quod ſi hepatis uitium in cauſa morbi ſit calidum, ſimplicia eius caliditatem adimẽtia eliges, endiuiam ſcilicet, cichoreã, fumũterræ, ſandalos omnes, & id genus eligendo, eaq́; in fine cocturæ ſemper appones: & ſi aliqua obeſſet oppilatio, aperitiua eodem modo adhibeantur.

Si autem cerebri læſio frigiditatisq́; mala affectio adſit, ſticados arabicum uel non arabicũ, betonica, & huiuſmodi calida frigidaq́; pro morbi exigẽtia apponantur.

Quod ſi iuncturæ dolore, uel aliqua hebetentur duritie, yua arthetica, radix acori, ſticados ac perforata adhibeantur.

Si uero præcordia male affecta ſint, bugloſſa, borago, ipſarumq́; radices, enula campana, ſcabioſa, & id genus in fine cocturę ſunt admiſcendę decoquendęq́;, deinde ipſa decoctio in uino prædicto inijciatur.

Tertia. In qualibet uini præparatione, in morbo quolibet Gallico, præſertim curando ob ſui antiquam

contagionem,cardi benedicti manipu lum,cum reliquis ſimplicibus mēbra confortantibus infecta, addatur.

Quarta. In unaquaq; ipſius uini ad, miniſtratione ſupradictæ decoctionis eadem ſit doſis cum uini quantitate.

Quinta. Quòd in ipſius uini exhibi tione morbi nō uniformiter in eodem temporis ſpatio curantur: quidā enim quindecim aut uiginti dierum ſpaciū exigunt, nonnulli quadraginta incluſi uè, multi etiam ſpatiū hoc trāſcendunt. Huiuſmodi autem diuerſitas cōtingit iuxta morborum qualitates: multum enim intereſt, utrū morbus calidus uel frigidus ſit, antiquus uel recens. Pariq; modo conſideranda ſunt ea corpora quæ mediocriter ſe habent.

Sexta. Quòd in hac uini aſſumptiōe tempus purum ac temperatum eſt eli, gendum. Ver quidem optimum erit: huicq; proximus eſt autūnus. Aeſtas enim nimis calefacit. Hyems nullā ad' mittit penetrationē. minor itaq; opera tio & in ęſtate & hyeme expectatur.

Septima. Quòd dięta ſemper utatur reſum

reſumptiua, cum uini caliditas innatũ excitet calorẽ, eiusq́ digeſtio celerior ac penetratio uelocior efficiatur, humiditatibusq́ reſiſtat, nec aliter cibum appetes: iſto nanq curationis modo carneueſceris mane & ueſperi.

Octaua. Quòd ſi aëri ęger exponatˀ, incommodum aliquod non ſubſequitur, ut in decocti aſſumptione cõtingit, cũ uini præſentia unicuiq putrefactioni extrinſecę reſiſtere uideatˀ, cuius præſidio ſudandi moleſtiam perpeti non cogêris, ad peragendaq́ negocia tutius libentiusq́ te committes.

Nona. Si hora cibi & potus æger huiuſmodi uinum abhorreat, ob medicinarum diuerſarum commixtionẽ, ſic cõfectam decoctionẽ, aliàs ſyrupũ, per lambycchũ ęreũ diſtilla, diſtillatioq́ cũ uino albo partibus ęqualibus commiſceatur, uſuiq́ hora cibi & potus reſeruetur. Si uero pauper ac egẽs fuerit æger, aquam ſecundam pro capituli deſcriptione abſq alijs medicinis adminiſtres, eaq́ uino partibus æqualibus commiſcebis. Et hoc quidem uinum

æger ab alijs penitus liquoribus ſe abſtinendo, hora cibi & potus bibat.

Decima ſuppoſitio eſt. Si uero cholericus uel ſanguineus fuerit æger, & ob eius uẽtriculi imbecillitatẽ huiuſmodi uinũ exhibẽdũ eſt, in una tãtũ parte uini quinq; decoctiõis ligni ſancti ptes cõmiſceanť, idẽq; fiat in morbo gallico recẽti

Vndecima. Quod in principio exhibitionis uini membra dolore tuberculis nodoſitatibusq; affecta, præcipue uini prædicti decoctione, epithymanda ſunt aſſiduè: ſin autem epithymatio nõ cõferat, in ſtatu curæ dolores lenire, mẽbraq; male affecta noſtrę deſcriptionis unguento inungere poteris, in de artuum doloribus capitulo enarrato. Vlcera quoq; unguento mercuriali curare tutiſſimè poteris, ut de prauis ulceribus dictum fuit.

Duodecima. Quod in uini aſſumptiõe humor qualibet hebdomada ut expedit morbo & ęgrotãti minorãdus eſt, bisq; die ſyrupum capiat, mane ſcilicet ſemilibram, calidũ, tantũdemq; ueſperi quatuor horas ante cibũ, eadẽq;

hora

in lecto quieſcat,ſudoremq́ obſeruet, ut ſuprà de decoctione dictum fuit.

Decimatertia. Quòd ſi in uini exhibitione aluum ducere uolueris,in decoctiõe cũ alijs medicinis damaſcena pruna decem numero inijciant unà cũ folliculorũ ſenę ac polypodij quercini, ſingulorum ſemiũcia: quæ omnia morbi pręſertim gallici curationi penitus nõ aduerſantur. Coloquintidã autem, agaricum ac diagridium & id genus nõ commiſceas,ut ignari ab omniq́ ueritate deuij cum magno ægrotãtium periculo faciunt.

XIIII. ſuppoſitio eſt. Quòd ſi in declinatiõe curę Socratis pſertim ſanguineę cõplexiõis,hepar ob uini exhibitionẽ nimis calefactũ eſſet, ipſius hepatis uenæ uel hęmorrhoidaliũ inciſio fiat.

Decimaquinta. Quòd ſi aliquando morbus unica decoctionis uiniq́ exhibitione curationẽ nõ ſuſcipit,huius quidem cauſa eſt,quoniã nõnullæ ſunt medicinæ calidæ,quarum caliditas ab alicuius ægritudinis frigiditate minorat, quare penitus in eã non agit: & quan-

docq; cum in aliqua infrigidatione adminiſtratur, leuiorem illa inducit calefactionem. Et quoniã in debiliori iam expertum eſt prius, proceſſioq́; ſecundum gradus paulatim facta fuit, medicinæ uirtus cognita eſt: quare frequẽs uini atq; decoctionis reiteratio fiat, donec praua morbi qualitas adimatur, ac à medicina morbus ſuperetur. Nec dubites ſi huiuſmodi medicina interdum refrigerare, nunc uero calefacere oporteat, cum iſta inter ſe ad inuicem cõtrarientur: medicina enim, inquit Aui. in duobus cõtrarijs experta, alteri eorum per ſe, alteri uero per accidens confert, uel alicuius eorum complexioni contraria non exiſtit.

Et ne aliquid cõtingat erroris, exemplum habes practicum. Si enim Socrates capitis artuũq́; dolore affectus fuerit, & ulceribus inſuper maleficis atq; oſſis corruptione, nodoſiſq́; tuberculis cruciet, ſiue dolore iſchiadico uel podagrico, eradicata cauſa antecedẽte ut cõuenit morbo, prauaq́; ulcerum diſpoſitione ſemota atq; oſſis corruptiõe, hac

ſerie ad ipſius uini decoctionem accedendum eſt: In uaſe ſcilicet fictili ligni abraſi libram unam cum dimidia, ac eiuſdem corticis ſubtiliter cribellati quatuor uncias, ac aquæ libras duodecim apponito, lentoq; igne ferueāt ad quatuor librarum conſumptionē. Exinde uero betonicam, yuam artheticam, cardum benedictū, ſticados, hypericon, ſingulorum manipulum, radicis acori unciam ſemis adhibebis, ferueantq; ad unius libræ aquæ conſumptionem. Deinde in fictili uaſe ac nouo iniiciantur, in quo ligni abraſi libra, uiniq; albi optimi libras 7. factaque mixtura uaſe obturato per diem infundantur. Et facta colatura per lineum pannum strictum, patienti mane ac ſero flegmatico uel melancholico ſemilibra pro ſyrupo tribuatur, & hora cibi & potus. In cholerico uero & ſanguineo ligni decoctio adhibeatur, ut in de artuum dolore morbi gallici inueterati dictum eſt.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

RERVM IN HOC LIBELlo præcipue obſeruandarum index.

A

ABſinthij uſus 149
Acori uſus 129
Aetates aliæ alijs patientiores inediæ 37
Alguatui curatio 185
Aliabas quid ſenſerit de argẽti uiui natura 169
Aloës in ulceribus medendis uſus 147
Althææ radicum uſus 129
Amygdalarum uſus 35
Antimonij uſus in ulceribus pudendorum curandis 147
Apoplexia qualis morbus 91
Apoſtemata frigida quomodo curanda 134
Arcuati morbi cura 122
Argentum uiuum auditui nocet 175
Argentum uiuum igne non uincitur 172
Argentũ uiuũ in medicina plus nocet plerũque quàm prodeſt 174
Argentũ uiuũ quomodo à ſuperfluitate purgetur 176. quo pacto in aceto corrigatur 180
Argentum uiuum qua ratione ſublimetur, ut in morbis uſui ſit ibidem
Argentum uiuum ſublimatum interficit 175
Argenti uiui fumus paralyſim operatur 177
neruis obeſt ibidem
Argenti uiui medicina offenſiones in corporibus relinquit 25
Argenti uiui nocumenta 25. correctio 179
Argenti uiui uis in medicina 168. uſus eius ultimus

ultimus eſt, cũ ſcilicet alijs nihil proficimus
Argenti uiui temperies 166 (178
Arnaldi diacatholicon 143
Arſenicum quam facultatem habeat 169
Aſthmatis quatuor ſpecies 107
Auditus corruptus quo pacto per lignum ſanctum curetur 102
Auditus malè in ſene affectus quomodo curet
Auditus obtuſi cauſa 102 (103
Auellanarũ corticũ uſtarũ uſus in pilorũ caſu
Auguſtini Sueſſani ſyrupus 144 (160
B
Betonicæ uſus in morbi Gallici medicina
Boraginis uſus 48 (182
Bugloſſæ uſus 156
C
Camillus Muſettula quomodo curatus ſit ab immodicis uigilijs 71
Cãcer ex hæmorrhoidibus ſæpe prouenit 103
Cancri cura in matrice prædominante cholera aduſta 126
Cancri in matrice mulieris curatio 126
Cephalęa qualis ſit morbus 60
Cephaleę curatio, phlegmate exiſtẽte cauſa 62 in ſene cholerico uel ſanguineo 65. in iuuene melancholico 64
Cephaleę curatio in ſene phlegmatico uel melancholico 69
Cephaleæ morbi cauſa 61
Cerebrũ malè affectũ qui morbi ſequãtur 73
Choleram rubeam eſſe immodicarum uigiliarum cauſam 70

Cholerici minus patientes inediæ 37
Cibus optimus quis 27
Cibus quantus eſſe debeat 56
Cichorea cũ ligno ſancto qñ decoquẽda 48
Cichoreæ ſuccus 155
Cinaprum an ſit argentum uiuum 171
Cinapri uirtus 176
Coitu abſtineat qui curat per lignũ ſanctũ 39
Comitialis morbi cauſa 84
Comitialis morbi cura in infantibus 90
Comitialis morbus in muliere quomodo curatus ſit 85
Conceptionem prohibens morbus 124
Contractionis curatio 96
Cordialium florum uſus 156
Coriãdri pręparati uis in amaris mitigãdis 52
Cucumeris aſinini uſus 129
Cupreſſi nucum uſus 150

D

Dolor quid ſit 181
Diæta in curatione ligni ſancti qualis conſtituenda 35
Diæta reſumptiua qualis eſſe debeat in curatione per lignum ſanctum 35
Diæta uaria uarijs diſpoſitionibus cõuenit 36
Diætam uariandam eſſe 36
Diaquilonis emplaſtrum 150

E

Ebenus à ligno ſancto quid differat 11
Ebenus promptiſſimè accenditur 12
Ebeni natura, & uſus in medicina 16
Elephantię

Elephantiæ curatio 130
Emproſthotonus 96
Endiuia quãdo decoquẽda cũ ligno ſancto 48
Epilepſia quare frequenter infantes corripiat (90
Epilepſiæ cauſa 84
Epilepſiæ curatio in iuuene ſanguineo uel cholerico 86. in iuuene phlegmatico uel melancholico 87
Epilepſiæ remedia in pueris 88

F

Fames periculoſa poſt nimiã ſatietatem 62
Faſtidij cauſæ 115
Faſtidij curatio in iuuene cholerico uel ſanguineo 116. in phlegmatico uel melancholico 116
Fiſſuræ manuum & pedum unde oriãtur 160
Fœnugræci uſus 150
Frigus humores denſat 31
Fumiterræ in medicina uſus 155

G

Gallicus morbus quid ſit 138
Gallici morbi cauſa 138
Gallici morbi curatio repeti debet 57
Gallici morbi præſens medicina 3
Gallicus morbus unde ad nos peruenerit 3
Gallicus morbus inueteratus quomodo curandus 55. & 182
Gallicus morbus recens ubi ſumat initiũ 141
Gallicus morbus recẽs quomodo curetur 54
Gallici morbi puſtulæ uariæ pro humoris uarietate 151

Gallici morbi inueterati ulcera maligna quæ ratione curentur 185
Gallici morbi tumores quo pacto curentur, quæq; eorum ſunt cauſæ 184
Gallinarum carnis uſus 35
Gingiuarum imbecillitatis cauſa 105
H
Hęmorrhoides ſępe polypum gignunt 103
Hecticę curatio, apoſtemate quopiam in cauſa exiſtente 112
Hectica ligno ſancto curatur 29
Hermes Alchimiſta 167
Hernia inteſtinalis 128
Herniæ genera 128
Heſtedeen eſſe lignum ſanctum 10
Hepatis apoſtema quo pacto curetur 118
Hepatis calefacti remedia 164
Hydropicus iuuenis phlegmaticus uel melancholicus quomodo curandus 121
Hydropici ab aqua prohibēdi ut etiam nec uideant 122
Hydropiſis curatio 120
I
Ictericus morbus quomodo curetur 122
Iecoris affectiones 73
Iecoris morbi 117
Indicus morbus 139
Indicum lignum unde adferatur 3
Iſchiadicæ remedia 130
Iuncturarum morbi curatio 130
K
Karon apud Auic. eſſe lignum ſanctū 10
Lachry-

L

Lachrymarum fluxus cura in iuuene cholerico uel ſanguineo 100. in phlegmatico uel melancholico 101. Ophthalmię curatio 101
Lachrymarũ fluxus nimius unde proueniat 100. quomodo curandus 100
Lachrymarum fluxus præter naturã quomodo curetur in ſenibus 101
Lepræ curatio 130
Lignũ ſanctũ multi nutrimenti eſt 17. & 28
Lignum ſanctum calidum & ſiccum eſt 20
Lignum ſanctum medicinam eſſe antidotariam 11
Lignum ſanctum ubi præſtantius naſcat̃ 14
Lignum ſanctum quandiu decoquendũ 49
Lignum ſanctum quare diuerſas ſortiatur operationes 58
Lignum ſanctum qua ætate eſſe debeat 15
Lignum ſanctum temperatiſſimum eſt 18
Lignum ſanctum quos curet morbos 29
Ligni ſancti amaritudo quo pacto auferat̃ 52
Ligni ſancti natura 17
Ligni ſancti decoctio quomodo præparanda pagina 45
Ligni ſancti decoctio longa fit 44
Ligni ſancti decoctionis uarij gradus 49
Ligni ſancti decoctiones quot ſint 45. & 46. & 47
Ligni ſancti effectus 37
Ligni ſancti electio 15
Ligni ſancti materia dura 16

Ligni ſancti medicina quomodo adminiſtretur in morbo gallico 54
Ligni ſancti medicina qua forma conficiat 42
Ligni ſancti medicinæ adminiſtrãdæ tẽpus 32
Ligni ſancti natura & effectus 10
Ligni ſancti proprietates 23
Ligni ſancti quæ partes optimę ſint 16
Ligni ſancti ſyrupus quando ſumendus 50
Ligni ſancti uarius & multiplex uſus in medicinis 4. & 23
Ligno ſancto curãdus quem locũ eligere debeat 31. quomodo curandus ſit iuuenis cholericus uel ſanguineus in morbo gallico inueterato 181
Linguæ ſpaſmus quomodo curandus 105
Lini ſeminis uſus 150
Lithargyrij uſus in ulceribus medendis 147
Lupuli uſus 155

M

Maluarum uſus 149
Manus aqua frigida non lauandæ 41
Matrix mulieris, ceu ſentina, omnes humores recipit 123
Matricis cancer quomodo curetur 126
Matricis fluxus propter hepatis frigiditatem quomodo curetur 124
Matricis morbus propter iecoris caliditatem (124
Medicina quæ ſit optima 27
Medicina eadem quo pacto poſſit morbos diuerſos curare 29
Medicina quæ ſecundi gradus ſit 20

Medicina quomodo accommodãda diuerſis diſpoſitionibus 9
Medicina temperata quæ ſit 19
Medicinã eandẽ diuerſa non poſſe operari 6
Medicinam unam non omnibus naturis conuenire 8
Melancholia cancrum in matrice mulierum gignit 126
Melancholiæ memoriã & intellectum corrumpenti quomodo medeatur 77
Melãcholiæ quo remediorum genere curetur in ſene cholerico uel ſanguineo 82. in iuuene cholerico uel ſanguineo 81
Melancholiæ remedia in iuuene phlegmatico uel melancholico 81
Melancholiæ morbus multiplex 80
Melancholiam inueteratam uix alijs medicinis curari quàm ligno ſancto 80
Memoria & intellectus in iuuenè phlegmatico uel melancholico, quo pacto reſtituatur
Memoriæ amiſſæ cauſa 73 (75. & 77
Memoriæ & intellectus cura in ſene cholerico uel ſanguineo 78. in iuuene cholerico uel ſanguineo, phlegmate exiſtẽte in cauſa 74
Memoriæ laborantis cura in ſene phlegmatico uel melancholico 76
Mercurij unctionis uſus 55
Morbi difficiles curatu 139
Myrtillorum ſucci uſus 159

N

Narium morbi 103

O

Narium morbi quomodo curentur in ſingulis ætatibus 104
Nauſeæ ſtomachi quomódo ſubueniendũ 52

O

Oleum myrtinũ ad caſum pilorũ utile 159
Opíſthotonus 96
Ordei uſus 156
Oris ulcera difficilis curationis 155
Oſſis corruptio quomodo ſananda 186
Oui albuminis uſus 153

P

Panis qualis eſſe debeat in uſu ligni ſancti 34
Pane biſcocto quare utẽdum ijs qui per lignũ ſanctum curantur 33
Papaueris nigri uſus 159
Paralyſis qualis ſit morbus 91
Paralyſis curatio in iuuene cholerico uel ſanguineo 93. in ſenibus 95. in iuuene phlegmatico uel melancholico 95
Perforatę herbę uſus in medicina morbi gallici 182
Phaſianorum uſus 35
Phlebotomia utilis aliqñ in pilorũ caſu 160
Phlegma cauſam eſſe aliquãdo amiſſi intellectus 74
Phlegmatici facilius ferunt inediam 37
Phthiſis morbus letalis 110
Phthiſis difficilis curatio 110
Phthiſis ligno ſancto curari poteſt 111
Pilulæ aggregatiuæ 155
Pilulæ uniuerſales fumiterræ 155
Pilorum caſus quibus curetur 158

Plumbi uſti uſus 147
Podagræ curatio 130
Podagra ligno ſancto curatur 29
Polypus morbus naſi 103
Polypi cauſa 103
Potus optimus quis 27
Purgationis tempore quomodo cibandus ſit æger 37
Purgationum modus illorum qui curantur ligno ſancto 37
Puſtularum multitudo in morbo gallico pro humoris & meatuum qualitate 140

R

Ramex herniæ ſpecies 128
Ramula morbus linguæ quomodo curandus (105
Regij morbi curatio 122
Renum morbi quomodo curentur 122
Renum ulcera per lignum ſanctũ curãtur 122
Rheupontici uſus in gallico morbo curando (144
Rhodomellis ſaccarini utilitas 156
Roſarum rubearum uſus 145
Roſarum incompletarum uſus 157

S

Saccari roſacei uſus 52
Saluiæ uſus in medicina morbi gallici 182
Sanguinei tolerãtiores inediæ quàm cholerici (37
Sanguinis draconis uſus 147
Scrophulæ puerorum qua cauſa oriantur, & quibus remedijs curentur 134
Serpentis pinguedo ad quæ utilis 159
Sicci natura 33

Simplicium conſideratio 10
Sol quo pacto regiões inferiores calefaciat 14
Spaſmi cura 96
Spiritus fœtidi curatio 116
Somnum quæ prouocent 40
Sterilitatis cauſæ 125
Sterilitatis remedia 125
Stomachi apoſtematis cauſa 117
Styracis uſus in morbo gallico 165
Sudor quibus prouocetur 42
Sudoris copioſioris cauſa 42
Sudor potione ligni ſancti elicitur 41
Sulphur in argento uiuo 172

T

Tabes morbus periculoſus 110
Talpæ pinguedo ad quæ utilis ſit 159
Tamaricis fructus uſus 153
Tartari combuſti utilitas 154
Tetanus 96

V

Varicibus quæ remedia adhibenda 130
Venerem quæ prohibeant 39
Vertiginis plures cauſæ 82
Vertiginis cura in ſene phlegmatico uel melancholico 83
Veſicæ morborum curatio 122
Vigilia immodica in iuuene phlegmatico uel melancholico quomodo emendet 71. in ſene cholerico uel ſanguineo 72. in ſene phlegmatico uel melancholico 72
Vigiliæ immodicæ cauſa 70